

LÁNG ZSOLT

FUCCSREGÉNY

**KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUCUREȘTI 1989**

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG
BAJOR ANDOR
EGYED PÉTER
(felelős szerkesztő)
KÁNTOR LAJOS
MARKÓ BÉLA
SZILÁGYI ISTVÁN

ISBN 973 26 0006 3

AZ ÜVEGEN TÚL

Orsolya volt a legszebb lány, a neve is milyen szép! – a reggeli szélben szállt a haja, s miközben felszaladt a diáklépcsőkön, bimbózó mellei gyönyörűn ringatóztak.

A múltkor sétáltunk A.-val a Rózsa utcán; tavasz volt, a tér kis parkjában öregek sütkéreztek, a virágok kitárulkozva várták a bogarakat. Megkérdeztem A.-tól, emlékszik-e Orsolyára.

– Igen – felelte. – Elcsaptad a kezemről.

Ez jellemző A.-ra; az emlékezetből kihúzogatja a kék szálakat, a többi nem érdekli. Igaz, a kék jól áll neki, mert kék a szeme. Az enyém meg zöld.

– Arra gondolsz, amikor bezáródtál a szekrénybe? – kérdeztem.

– Amikor eltörted a létrát – felelte. – Amikor én hajnalig vártalak a rózsabokrok között, hogy szétverjem a képedet!

Ezt nem tudtam. Íme, gondoltam, a történet lópofája: van egyik oldala és van másik. Hogy vigyorog!

– Írjuk meg – javasoltam.

– Persze – bólintott András.

Másnap az írógép fölé hajoltam, előrenyúltam, és mutatoujjammal megvakartam a *lópofa* állát. A ló kéjesen nyújtózott, én lassan oldalra fordítottam a fejét...

Mondtam már, Orsolya nagyon szép volt. Ha végigvonult az iskolaudvaron, még a tanár bácsik is összesúgtak mögötte. Lelkes fiúcsapat verődött köré, cipelték a táskáját, nyitogatták előtte az ajtókat, szünetekben ropogós kifliért rohangáltak, ha seprűs szempilláit leengedte és arcát a nap felé fordította, félrelöktek mindenkit, nehogy árnyékot vessenek rá. És így tovább.

Mi A.-val a leghátsó padban ültünk, sülve-főve együtt voltunk mindenben, általában a délutánokat is együtt töltöttük. Az iskola nemigen érdekelt minket, osztálytársaink sem; sokat olvastunk, az életről annyit tudtunk, amennyit kedvenc könyvünkből megtanultunk róla. Ebben a könyvben nincs szó a szerelemről, s mivel e könyv volt a fejünkben és itatta át lelkünk valahány rétegét,

természetes volt, ha szóba sem került a szerelem, amikor az életről beszéltünk; nem tartottuk fontosnak. Mit tartottunk fontosnak? Azt, hogy az ember átvészelve a dél-előtti tanítást, délután pedig zavartalanul végezhesse a dolgát. A szerelemtől alkatilag is elzárkóztunk: én magas voltam és sovány, pipaszár lábakkal, A. alacsony volt és tele pattanással. Külön-külön sem voltunk vonzóak, együtt meg egészen röhejesek lehettünk. Senki sem szótt rólunk édes álmokat.

Ültünk a hátsó padban, jó messzire a katedrától, az ablak mellett. A. a pad alá bújtatott könyvet olvasta, én az ablak előtti jegenyéről szerettem volna kideríteni, hány levele van. Az egyik fizikaórán a relativitáselméletről tanultunk, a tanár azt magyarázta, hogy érzék-szerveinkkel észlelhetetlen ugyan, ám a fejlett technika segítségével könnyen kimutatható, hogy a fény sebessége véges.

– Pedig tudjuk – szólt közbe váratlanul A.

A fizikatanár megtorpant, tekintetét megvillantotta A. felé. Folytatta volna, ám mivel az osztály A.-ra nézett, odalépett, s megkérte, fejtse ki bővebben.

– Belenéztem egy kútba, láttam a mélyben a sima víztükröt, és eltelt egy kis idő, amíg megpillantottam benne az arcomat. Annyi, amennyi alatt az arcom képe leért, megérintette a vízfelszint, majd lebegve visszatért – részletezte A.

Felálltam én is, s mint aki bevallja, hogy szintén benne volt a buliban, ezt mondtam:

– Én ott voltam mellette, és amikor én következtem, hogy a kút fölé hajoljak, halk csobbanást hallottam. A hang volt, melyet a kép érintése okozott. Mert a hang mindig lemarad a fény mögött.

– Nagyszerű – mondta a fizikatanár szája körül gúnyos kis mosollyal –, ugye, nekem is megmutatjátok!

– Nem lehet, mert betemették a kövek.

– Előbb el kéne hordjuk a köveket.

– Mars ki!

Lekullogtunk az udvarra, leültünk a platán tövébe. Kicsengetés után láttuk, Orsolya közeledik felénk. Egy apró mozdulattal megállította a sleppet, mosolyogva hozzánk lépett:

– Este születésnap mulatság lesz nálam, szeretném, ha eljönnétek!

Mi nem akartunk elmenni, soha még nem voltunk házibulin; komolytalan dolognak tartottuk; elhárítottuk a meghívást. Ám Orsolya mondott valamit, ami miatt mégis elmentünk.

Ha nincs ott az az akvárium, unatkoztunk volna egész este. Kinn ültünk a kisszobában, a halakat figyeltük; bent párok bóklásztak a sötétben. Szerettünk volna már hazamenni, kezdtük sejteni, hogy Orsolya rászédett minket. Elmúlt éjfél, szédültünk a halaktól.

- Ti itt vagytok? – nyitott ránk Orsolya.
- Itt vagyunk – feleltük egyszerre.
- Na gyertek, megmutatom!

Felálltunk, követtük őt, ki az udvarra, hogy megnézzük azt, amiért mégis eljöttünk; jó adag kétely persze még mindig volt bennünk. Te hiszed, hogy van neki? – kérdezte A. délután, amikor Orsolyához elindultunk. Nem biztos, hogy értette, miről van szó, feleltem fitymálón.

- Íme, itt van. Nézzétek!

Rábámultunk Orsolyára. Arca ki volt pirulva, haján holdfény ragyogott, szemében ezüstcsillagok. Szétnéztünk az udvaron, kerestük a kutat.

– A kút a szemem – nevetett Orsolya. Önkéntelenül közelebb hajoltunk. Egy könnyű szellő fellibbentette az Orsolya haját, és az arcomba szórta, akárha egy hajladozó tulipán szirmait. Ösztönösen végigsimítottam az orrom, mintha virágport törölnék le. Elpirultam.

– Láttátok az arcotok? – kérdezte Orsolya. A kérdés perdületével megfordult, beszaladt, mi meg ott maradtunk, mint két földbevert karó. Zavart szünet után azt mondta a vastag a vékonyak:

- Azt hiszem, mehetünk.

Megkerestük a kabátunkat; amikor bezártam magunk mögött az előszobaajtót, Orsolya csengő nevetése szegődött mellénk. A hang, mely a vízfelszínről leváló kép után szegődik, gondoltam.

Az eset után valami megváltozott bennünk; kezdtünk sokat vitatkozni, egyre több mindenben különböztünk. Persze nem egyik napról a másikra, és nincs is komoly

tárgyi bizonyítékom. Amit az ember a csontjaiban hordoz, azt hiszem, az lehetne a bizonyíték...

Az ominózus jelenet után Orsolya mit sem változott; mosolyogva burkolózott elmaradhatatlan sleppjébe; továbbra is átnézett rajtunk. Nem is. Csak mi vettük észre, hogy átnéz rajtunk.

Elolvastunk néhány idevágó könyvet, és érteni véltük a viselkedését. A nőt meg kell hódítani, szögeztük le. Elhatároztuk hát, hogy meghódítjuk. Azzal kezdtük, hogy beszereztünk néhány böhm súlyzót, reggel, este emelgettük.

Az A. visszaemlékezéseiben ez a rész sokkal árnyaltabb. Ő érti és magyarázza a motivációkat, azokat a belső folyamatokat, lelki késztetéseket, melyek folyamán képp szerelmesek lettünk Orsolyába, amelyek lecibálták rólunk addigi jelmezeink és felaggatták ránk a díszes tollakat a násztánchoz. Nem igaz, nekünk akkor nem volt szükségünk a szerelemre!

Miképp bemásztunk a Lókert-barlangba, és benéztünk a hetvenhét kő alá, le akartunk ereszkedni abba a kútba, amelyiket Orsolya mutatott nekünk. Elindultunk... A hangunk akkoriban ment át a változáson.

Figyeltük Orsolyát, állandóan a nyomában voltunk, fatörzsekkel egygyéolvadva követtük az utcán, titokban belenéztünk füzeteibe. Szerettük volna, ha ő is felfigyel ránk. A legjobb atléta lettem és a második tanuló; A. lett az első. Orsolya viszont unottan könyökölt a padra, amikor mi jelesül feleltünk vagy kézen álltunk a katedra tetején. Kezdtém szégyellni A.-val mutatkozni; külön útjaink lettek. Aztán a kudarc újra egymás mellé terelt minket, szorosabbá fonta a szálakat. Délutánonként berendezett barlangunkban ücsörögtünk, homlokunk gondok szántották.

- Mondd, te láttad az arcodat? – kérdeztem A.-tól.
- Láttam – felelte.
- És mennyi idő telt el?
- Nem tudom.
- Lehet, nem igazi kút a szeme.
- Lehet. Újra bele kellene nézni...

Becsempésztünk Orsolya füzetébe egy cetlit; ő vála-

szolt. Találkára hívott; ma is emlékszem, mi volt a két levélkén. Ugyanaz a szöveg: ma délután négykor várlak!

Izgatottak voltunk és boldogok, felszabadultan tréfálkoztunk egész délelőtt, az utolsó órán már alig bírtuk türtőztetni magunk, szeretnénk volna mindenkinek elmondani, hogy nemsokára Orsolyához megyünk.

Eljutottunk a kúthoz.

Fizikaóra volt az utolsó; az elektromos áram mágnességéről tanultunk; egy doboz tetejére vasreszeléket szórtunk, és kirajzolódott egy kettévágott alma. Tülekedve álltunk a katedra körül. A tanár kikapcsolta a szerkezetet, írt valamit a táblára. Amikor elfordult, felkattintottam a kapcsolót. A tanár folytatta magyarázatát a vasreszelék sajátos elrendeződéséről, meg akarta mutatni az elektromágnes pólusait, kezét rátette a vasmagra. Hatalmasat sikoltott, haja az égnek állt; nevetés sistergett az osztályban...

Rájöhetett, hogy benne voltunk a dologban, vagy valakit meg kellett büntetnie s minket utált a legjobban, óra végén kettőnkkel vitette vissza a dobozt a szertárba. Komoly büntetésnek számított: az ember jó negyed órával később került ki az iskolából.

– Ha legalább mi rázattuk volna meg – sóhajtott A.

– Én voltam!

Neveltünk, már alig éreztük a büntetés súlyát.

A szertárban elhatároztuk, hogy elcsenjük a kitömött struccot, és elvisszük Orsolyának. Nem mehetünk hozzá üres kézzel! Én elloptam István úr asztaláról a kulcsokat, A. bement a hatalmas üveges szekrénybe a madárért. Váratlanul meghallottam a szertáros közeledő lépteit, sebesen kihúztam a kulcsot, behajtottam a szekrényajtót. Közömbösséget színlelve ballagtam vissza.

– Nem láttad a kulcsokat? – kérdezte István úr.

Lehajoltam, markomban megcsörrentettem a csomót, odanyújtottam neki. A szertár üvegezett szekrényének önműködő, kulcs-nélkül-csapódó ajtaja volt. A. bennragadt a strucc és a cerkóf majom között. Én elköszöntem István úrtól, és elsiettem. Vigyorgtam magamban, belém bújt az ördög.

Orsolya nem volt otthon, sokáig vártam ajtajuk előtt. Valami szégyenfélét kezdtem érezni, visszamentem az is-

kolába. De A. már nem volt a szertárban. Hülyén vi-
gyorgott rám a cerkóf. Máig nem tudom, mi történhe-
tett, mindenesetre akkor meg voltam győződve, hogy A.
találkozott Orsolyával. A majom!

Egy hétig egyáltalán nem beszélgettünk; hülye ér-
zés volt egy padban ülni, miközben kényesen ügyeltünk,
nehogy a másikhöz szóljunk. Délben együtt jártunk haza,
a barlanghoz is kettesben szivárogtunk el otthonról. Ül-
dögéltünk a tűz mellett, mint két néma indián. Akár két
beszélgető ponty a főúton, röhejesek voltunk.

Aztán Orsolya újfent hozta a papírfecnit, és újra talál-
kára hívott. Amikor beléptem az osztályba, az A. arca
ragyogott; meg kellett szólalnom:

- Mikor, nagyfőnök?
- Ma délután, a nagynénjénél!
- Stimmel!

Már tudtuk, hogy gyakran jár oda tanulni, nem za-
varja senki, mert a nagynéni állandóan úton van. Az
egyik fiú arcán nyálas vigyorral mesélte, hogy Orsolya
meztelenül ki szokott feküdni a néni erkélyére, az utcá-
ról is lehet látni. Utáltuk ezt a fiút...

Pedig valóban ott napozott, és az utcáról is lehetett
látni. Igaz, mattüveg volt; inkább csak egy testalakú fol-
tot láttunk. Egy narancssárga ragyogást.

Csengettünk, nem nyitott ajtót.

- Tán valami baj történt.
- Vagy nem hallja...

A közelben valamit szereltek, találtunk egy hosszú
falétrát, felért a tetőig. Én másztam elsőnek. Orsolya
nagynénje a negyediken lakott. Amikor felértem a pár-
kányra, megcsúsztam, egyik lábam beesett az erkélyre,
másikkal megtaszítottam a létrát. Az hátracsapódott, rá-
zuhant a porolóra, és reccsenve kettétört. A. ijedten szét-
nézett; intettem neki, jöjjön fel, majd kinyitom a bejá-
rati ajtót.

De az erkélyről én sem tudtam beljebb jutni. Mit te-
hettem? Jobb ötlet híján felkapaszkodtam a tetőre. Nem
volt nehéz, lakli tagjaimmal könnyen felértem. Sütött a
nap, elláttam a város széléig. Átmentem a másik oldalra.
Hasrafeküdtem, és elkúsztam a peremig.

Orsolya az erkélyen feküdt egy gyékényszőnyegen. Aludt. Életemben akkor láttam először meztelen női testet. Tündökletes volt. Az erősen háromszögűre formázódott szeméremszőrzet mint valami húsevő növény falta a tekintetem, falta föl. Elvörösödő fejjel néztem a lányt. Bizonyos alkotórészeim, amelyeknek eddig nem voltam tudatában, zsibongva szólongatták a szemeim: mit láttok? mit láttok? Lassan szédülni kezdtem, és az a gondolatom támadt, hogy hagyom magam rázuhanni. De a tudat utolsó hideg részén még kicsúsztam. Remegve felálltam, tapogatózva elindultam, vissza az erkélyre. Jól emlékszem, mit suttogtam szédelegve magamban.

Magamban azt suttogtam: Atyaúristen, hát ilyen is van, ilyen is!

Lenéztem az udvarra, kerestem A.-t. Nem találtam; besötétedett, A. nem került elő. Láttam, a külső szobában felgyullad a fény, majd a konyhában is, de nem mertem bekopogni. Az erkélyen guggoltam, hajnalig dideregve, és azzal melengettem magam, hogy elképzeltem, hogyan fogom szétverni az A. képét. Arra gondoltam, hogy bent enyeleg Orsolyával, mert szépen felment, és becsengetett...

Nem így volt. A. az udvar végében, a dús rózsabokrok között hasalt; fel-feltörő keserű sírás fojtogatta.

Az már teljesen lényegtelen, hogyan engedett ki, illetve be Orsolya, hogyan iszkoltam haza. Időm sincs már, hogy elmeséljem; a lópofo kinyitja a szemét.

Mielőtt sárga lapátfogaival kéjesen harapdálni kezdené a kezemet, még valamit le kell írnom:

A kút az Orsolya teste volt.

FUCCSREGÉNY

Világvége hangulat volt a szobában, ezt, a világvégét, édesanya mondta, amikor hazajött és harsányan szólongatva családját, benyitott a fiához. Astolfo úgy tett, mint ha aludna, mire édesanya, noha tudta, hogy Astolfo távolról sem alszik, megfordult, és óvatosan kiment; zavartan somfordáltak utána a szavak. Astolfo fülelt, a család csalafinta trükkjei közé tartozott akképp leleplezni a tetetett alvást, hogy a távozás is megjátszott volt! – belehallgatott a térbe, kirekesztve önmagát: a vér idegesítő lüktetését a fülekben, a szemhéj apró, ellenőrizhetetlen rándulásait meg a szuszogást, persze arra is ügyelt, hogy vissza ne fogja, hiszen a csel rafinériájához tartozott ez is, mert egy időn túl, miután mindenki ismerte már és használta, a trükk olyannyira kifinomult, hogy az „alvó” *hallgatózása* végzetes hiba volt, észrevették, és hiábavaló lett a további rejtőzés, ujjonghatott a leselkedő, bár Astolfo egyszer megjárta, mert édesapa valóban aludt, amikor ő, édesanya iménti hadállásából, az akadozó szuszogásra lecsapva, ordítózni kezdett: úgysem alszol! úgysem alszol!, és ifjúi hévvel tekergette az őszülő férfi lábfejét.

A konyhából beszűrődő halk és szétszórt zajok törték meg a csendet. Úgyis elmondják, ha bajuk van, gondolta édesanya ebédmelegítés közben. De Astolfo néma maradt és reménytelen.

Bródi bejelentette, hogy szülei elutaznak néhány napra. Astolfo melegséget érzett a szíve tájékán, és úgy gondolta, minden akadály elhárult a legteljesebb boldogság útjából. Ő számtalanszor szeretkezett már a lánnyal, mindazonáltal mégsem jelentheti ki, hogy a szó maradéktalanul kielégített értelmében együtt *háltak*. Miért ellenkezik Bródi? Miért hivatkozik a szülői szemekre? Ha a világon a legjobban szeretik egymást, ha egymást szeretik a legjobban e világon, akkor nincs helye a méricskélésnek, a látszatoknak, nem, nem, szavalta, ők nem lehetnek az előítéletek csatlósai, vagyis az egész világ jöhet púpnak a hátukra. Ő, Astolfo, mondhatni, tájékozott volt a szeretkezés, zsargonjában; egyszer egy álmos föld-

rajzórán összegyűjtötte az idevágó kifejezéseket, és egy papírszeleten átnyújtotta Orlandónak, aki mélyvörösre váltott a pornográf fecnitől; szünetben aztán megbeszéltek, aminek az eredményeképp, és ide akart kilyukadni, abban egyeztek meg barátjával, hogy a magukfajta vágyait nemigen fejezik ki ezek a szavak – gondolkozásukból nem hiányzik a teljességre való törekvés, szögezték le fennháján.

Astolfo bejelentette otthon, hogy bulizni megy Si-kiékhez, nem fog hazagyalogni *éjnek éj vadán*, ott alszik, reggel együtt tépnek az iskolába... Édesanya süített egy tál tésztát: vitte magával kajánul, mint szülői áldást.

Hosszan csengetett, szívdobogva várta Bródit. A bejárat ajtón felhólyagzott a festés, látszottak az alsó rétegek, a különféle színek; a kilincs körül a pontatlan odanyúlások következtében maszatfoltok voltak. A lány elég sokára nyitott ajtót; fürdőköpeny volt rajta, az előszobába beáramló fény játékosan babrálta a frottír bolyhait. Te, itt van Orlandó, suttogta arcán a zavar repedéseivel. Egyik kezével a fehér köpeny széleit fogta össze, lent, *lábujjait karmosra hajlítva*, a papucsát tologatta. Astolfóban, nem tudni, mitől, talán mindettől, váratlanul tört fel a remegés, valahonnan a gyomor tájékaról, és érezte, nincs semmi, ami csillapíthatná. A csalódottság, mint egy ócska rémdrámában, letaglózta; a legszívesebben elrohant volna, de Bródi kinyúlt érte, és szelíden bevonszolta.

Hármasban ücsörögtek; Astolfo nem tudott másra gondolni, csak arra, meddig ült még itt Orlando, ingerlőn és nyomasztón, mint hideg, hosszú telek, Orlando viszont szerette volna kideríteni, mi miatt kellett lenkedik barátja, kérdéseivel csak tetézve a bajt. Fészkelődtek, a fotelek alja kipuffadt, belappadt, kipuffadt, belappadt. Végül Bródi felállt, kiment a konyhába szendvicseket kenni, kihívta Astolfót segíteni. Mi a baj? – kérdezte, és átölelte. Astolfo kibontotta a karok lágy csomóját, egy látványos mozdulattal végigmérte a lányt, semmi, és úgy rövidítette a hosszú mássalhangzót: *semi!*, hogy az ellenkezőjét jelentette. Bródi felhúzta az orrát, miután pedig visszamentek a megrakott tálcával, bosszúból túláradón

kedves lett Orlandóhoz. Astolfo nem bírta sokáig, eszébe jutott, hogy Orlando mindig is körülrajongta Bródit, most leszedi az érett gyümölcsöket, melyeket épp ő, Astolfo érlelt meg. Felugrott vadul, térdével feldöntötte az asztalát, elrohant. A lépcsőházban, ha lakóval vagy késői látogatóval ütközött, bocsánatot kért. Kint a lakótelep ablakai összemosódtak előtte, lassított, nem tudta, mi történik; minden a bal halántékból indult ki.

Az égen tisztán ragyogtak a csillagok, a szél a folyó illatát hozta. Megöli a szerelmet, megöli a szerelmet, megöli a szerelmet, ezt hajtogatta, megöli a szerelmet, egyre forróbban, megöli a szerelmet. Szeretett volna leülni a járdaszélre, nem volt járda, nem gondolni semmire, főképp nem Bródiékra. Mitévő legyen? Mi volnánk sorsunk irányítói? Mit szeretnénk? Szeretnénk együtt lenni, és szeretnénk bízni egymásban? Szeretnők, ha odaadást odaadás méltányolna? Szeretnénk több szenvedélyességet? Szeretnők, ha bizalomkeltők, okosak, csodálnivalók volnánk? Szeretnők, ha körülöttünk minden jól mehetne s menne, ha ebbéli törekvéseinket segítőkészség kísérné minden szinten? Szeretnők, ha szeretnének?

Szplín, ameddig a szem ellát. Egy szeméttároló körül kutyafalka guberált, dühödten mordultak Astolfóra. Ő süketen és vakon vonszolta magát; a loboncos farkú falkavezér jobb híján belekapott Astolfo lábába, mire a szolgasereg utána. Astolfo úgy állt a megvadult ebek között, mint rendíthetetlen hajóskapitány, pedig csak nem tudta, mi történik körülötte. [Süllyed a hajó!] Lobogó ingű éjjeliőr szalad kezében hosszú bottal, ő kergette el a kutyákat. Fialalúr, nem tud vigyázni magára! Astolfo nadrágja rongyosan, véresen laffogott. Ugyan, ugyan, mondta rekedten az őrnek, és továbbindult. Most már volt rá oka, hogy visszamenjen Bródihoz...

Hova is mehetne? Bródi már egyedül van, sír, bűnhődik, büntelenül, fekszik az ágyon, bömböl a magnó, ő, Astolfo, becsenget, a lány a nyakába ugrik, tudtam, hogy visszajössz, szent és tömény a béke, teát isznak, a fényben elolvadó porcelánok halkán csilingetőznek, ő mint régi vágású írók, Madeleine-szeleteket mártogat az illatos teába, a lány ujjai között egy rafinált díszítésű ezüst kiskanál, és ha már a látványról van szó, a hálóinge alól

kivillannak a lusta-fürge combok, a mellek, mint anyjukba kapaszkodó állatkölykök, kicsit még remegnek, és mindenek felett, persze, persze, ott a tekintet, mely szem és arc, szeretlek, mondja ő, Astolfo; a lány nevet, libben a kéz, a mozdulat független és szabad, mert önmaga választja társait: a mellek gömbölyős derűjét, a combok közül kiszabaduló hálóing suhogását, az előrehulló haj meleg leheletét, a szék és az asztal zenéjét, a mozdulat íve: simogatás, háttere az arc, Astolfo arca, az enyém, az enyém vagy, leheli a szétnyíló ajkakba. Dübörögve sietett fölfelé a lépcsőkön, és telve vággyal, könnyel és szerelemmel csengetett be újfent. Kutyák támadtak rám, kutyák megharaptak, lihegte. A lány dermedt arccal kísérté be egy konyhaszékre, letérdelt elé, és párás szemmel tisztogatta sebeit. *Te kutyapaccer!*, így Bródi oldódva. Lassan nevetni kezdett, mert Astolfón nevetni kell, ha a szeszes vattától szenved, és a férfiasan visszafojtott sóhajokat a megindító jajgatással arányítja igyekvően. Főzők neked teát, pillantott fel Bródi; mosolyogva fonódtak össze a tekintetek – fényüket, ahogy égboltra fúj párát egy-egy tekintetbe villanó ellenfény, mi árnyalja? *Üvölt az ágyad!* Astolfo felpattant a székről, mosolya lehullott, mint felrobbantott falról a vakolat, az ágy recsenése után hallotta, bent a szobában beindították a magnót, micsoda csalfa világ! *Üvölt az ágyad!* – kiabálta szinte énekelve.

Otthon a család aludt. Ennek örült. Csendben megvetette az ágyát, lefeküdt. Forgolódott, maga alá gyűrte a paplant, fejére húzta a párnát, maga alá gyűrte a párnát, fejére húzta a paplant, levetette a pizsamát, belebújt, felkelt. Agya dúlt terep. Odalépett az ablakhoz, micsoda rohadt érzés így nézni a világot! Ismert egy középkori esetet a *kalandozó* vezérről, aki legyőzvéen a nyugati államok egyikét, épp pompával ünnepel az idegen fővárosban, amikor hírnök érkezik, és jelenti, hogy szülőföldjét, tulajdon hazáját, *közben* előzőnlötték a tatárok. Akkor most hová menjek, kérdezte reménytelenül a hódító. Találónak érezte a történetet, a történet negatívját. De hát hogyan lehetséges ekképpen kifejezni valamit is!? Erőfeszítésünk a kimondásra nevetséges. Viszont, kérdez-

te magától, beszélhetünk-e másképp, ha magunkra maradtunk? Csak lennék túl a nehezen! – lehelte az ablaküvegre.

Édesanya nyitott be váratlanul; minden rendbe fog jönni, suttogta, s már indult is vissza a konyhába. A család nem szerette a magánnyavalygást, kötelességének érezte, hogy megvigasztalja a vigaszra szorulót. Astolfo nyitott szemmel feküdt az ágyon, lassan és félve kerülgették a szavak, minden rendbe fog jönni, erőt és vigaszt akart meríteni belőlük. Bródi kiismerhetetlenül szélsőséges, hányszor, ugyan hányszor már! rendeződtek a dolgok...

Mentek egymás mellett, Bródi hűvös volt és kimért. Mi miatt? Szótlanul ballagtak, a lány néma volt, Astolfo félt ettől a hallgatástól; mi miatt? A kőlapok sikongtak a cipők alatt, Astolfo elkezdett egy kavicsot rugdosni, előzékenyen passzolt Bródi elé, reménykedett. Bródi nem vette észre, vagyis úgy tett; Astolfo újból szöktette: férfikitartás és nőiszeszély! Mi miatt? Mintha dadogna, olyan volt, s emellett ott volt a félszeg próbálkozás a kavicsal, a lehajtott fej, úgy, így Astolfo, úgy érzem, igazságtalan e kirekesztettség, a magatartás, mi miatt? A beszédhibás kérdés kiszolgáltatta Astolfót, vagyis Bródit fölényessé, magabízóvá, állhatatossá tette, a kérdés az ő malmára hajtotta a vizet, mintha Astolfo hibásnak érezhetné magát, vétkesnek, és most szeretné azt jóvá tenni, toldozná-foldozná, rendbetenné a világ dolgait, kisimítaná a redőket, mert furdalja a lelkiismerete. [Mi miatt?] Időközben Waldraff ablakához értek, az ablakban (vagy azon túl) sötét volt, mint befelé tekintő szemekben... Bródi talán ugyanarra gondol most, arra a fülledt házibulira, ahol megismerkedtek; talán megmozdul szíve, mely most bonyolult lakatok mögé bújt, és készségesen simul hozzá. Vajaskenyeret ettek és a málnaszörpön túl, a szülői szigort meg engedékenységet kijátszva illetve kihasználva, volt *erősebb* is; a szobában a szőnyeg rendezetlen halmai; Siki szolgálatkészen cserélgette a lemezeket, a lámpára dobott pulóver megperzselődött, égett gyapjú és márkás cigaretták szagkeveréke terjengett; párok bóklásztak a sötétben; a nagy tapasztalások

éjszakái voltak ezek! Astolfo egy sarokban arról beszélgetett Orlandóval, hogy formákon múlik az élet, mert pl. íme, itt van Siki, egyszer Császár, az iskola szólógitárosa azt mondta róla egy társaságban, hol Siki is jelen volt, hogy ez a fiú, s mondta a nevét, ért a zenéhez, később derült ki, összetévesztette valakivel, de ezt már Siki nem tudta, s a váratlan elismeréstől, mely tévedés volt, úgy érezte, kötelessége, hogy értsen a zenéhez, vagy úgy tegyen, aminek a számukra előnyös hozadéka lett az, hogy Siki önfeledten pakolgatta a lemezeket egész éjszaka. Erről beszéltek, amikor Astolfohoz odalépett Bródi, és felkérte táncolni. Mennyit ügyetlenkedett, tapodta a lány lábait, zavarba jött, aminek hevesebb lábtiprás lett az eredménye. Tánc végén Bródi kétségbeejtő hirtelenséggel azt mondta: én szeretlek tégedet! Astolfo tavaszi zsi-bongást érzett, melynek fizikai kifejezést kellett adnia, megfogta Bródi kezét, *ujjsibongás!* Ez komoly dolog, ha valakit szeretnek, akkor neki kötelessége viszonszeretni, igenis kötelessége, olyan, ami mégsem szabad látszódjék, magyarázta egy későbbi beszélgetéskor Orlandónak. Astolfo hálás volt, szeretetreméltó kell hogy legyek, ha szeretnek. Személyes odaadással, állandó készenlétben követte Bródit, elkísérte az iskolába, haza, moziba, könyveket adott neki, még *de Theresiastis*, vigyázta, óvta, felügyelte, nagyfokú felelősséggel, ami merevvé, szertartásossá tette, ezt Bródi nem szerette, a szigorúság ellen, függetlenségéért harcolt, mire Astolfo a függetlenségére is vigyázott. De milyen függetlenség az olyan, amelyiket szavatolják?, kérdezte Orlando.

Náluk, Astolfoéknál, látszólag nem lehetett függetlenségről beszélni, itt nem az anyagiakra gondol, a szűkös zsebpénzre, a bátytól örökölt holmikra, nem, és nem is arra, hogy olykor-olykor a túlzott apai autoritást meg a szertelen anyai félelmet tehernek, önmagát pedig fogolynak érezte, hanem például az olyan estékre, amikor édesanya krumplit sütött, s a várakozás alatt, míg a krumpli kihűlt a fehér konyharuhába bugyolálva, mindenki bekapcsolódott a társalgásba, mely demokratikus volt – ez jó volt, bár a krumpli égette ujjait, Bródi független volt és szabad, mert került a szüleit.

A neveltetés különbözősége, ez, magyarázta a dolgo-

kat Astolfo, nemigen köt össze minket. Maradnak tehát az érzéseink, szóval felesleges túlzott felelősségről vagy háláról, pláne kötelességről beszélni, ő egész egyszerűen: vonzódik Bródihoz, neki Bródi tetszik, az első perctől kezdve tetszett, erről van szó, és a töprengés, hogy mi köti a lányhoz, nem bizonytalankodás, tétovázás, ő igenis hiszi a kapcsolat végzetességét, nem idevaló tehát a kétség, nem volna etikus, rögtön felmerülne az érdek, a C. Colombe-féle értelemben használva a szót, az önző célszerűség, a kicsinyes taktikázás gyanúja, ő a legválságosabb pillanatban is, amikor Bródi vészterhesen hallgat, hisz a jövőben, a jelent nem gyakorlatiasan elfogadni, hanem átélni!, másképp a jövőnket terheljük, ő, Bródi, talán még nem tisztázta, és szerelemnek véli azt, ami egymásra utaltság, unaloműző együttlét, csalóka beszéd, így, így Astolfo, sohasem értheted meg a világot, a világot sem; Bródi óvta még a látszatot: a semleges sétát, de már befelé szűkülve, szeretni annyi, szónokolt kétségbeesetten Astolfo, szeretni annyi, mint lelkünk legtitkosabb rekeszeit is kitárni a közös szándék előtt, szeretni annyi, mint egymás levegőjét szívni, szeretni annyi, mint aggályoskodás nélkül... Bródi elkeseredetten rúgott a kavicsba, szikrák szaladtak a kőkockákon, megállt, és váratlanul az Astolfo vállára borult, könnyei lefolytak a fiú nyakán, valószínűleg forró könnyek voltak, titkos mélyekből feltörő lávafolyam, belecsimpaszkodott Astolfóba, szorította, ölelte, beborította...

Kézenfogva mentek tovább. A kőlapok zenéje alattuk: legyetek boldogok, legyetek boldogok! Fölöttük az ég a csillagok.

Miután vagy másfél órája sorolták az N betűs írókat, s már mindenki elcsigázódott és kudarcot vallott, valaki az utolsó pillanatban a homlokára ütött, persze Pogácsa volt, ki más, és diadalmasan megnyomva az első betűt, azt mondta: Ninotschka. Ilyen nincs! – csapott le Géza, nem fogsz megint átejteni minket; a mindig higgadt és precíz Siki felállt: nézzük meg, javasolta, és már emelte is le az Irodalmi Lexikon hetedik, La–Ng [Ng-vel: Ngan-Naon, nigériai költő, de ez csak vicc!] kötetét. Ninotschka: fülöp-szigeteki író, olvasta, és elismerően pillantott Pogá-

csára, fénykép is van, meg lehet nézni. Egymást lökdösve nézegették a göndörhajú, gyönyörű mosolyú asszonyt. Legyünk a Fülöp-szigetek gyarmatosítói! – harsogta Orlando. Csak nehogy a *tottja* légy, intette le Pogácsa, akinek a neves folyóiratban is jelentek már meg irodalmi próbálkozásai. Amér te behódoltál az irányzatoknak, utalt rá sziszegve Orlando, nem mindenki olyan hódolós! Te tán tehetségesebb vagy? Na ná!

És kezdődhetett az új játék, „az elmemozdító párviadal”, ezúttal Orlando és Pogácsa közt. Pogácsa hosszú elbeszéléseket tudott írni, melyek hátulról is olvashatók voltak, erre volt büszke. De a rímjátékban is erős volt, talán csak Géza volt jobb, mint ő. Most is nyert. Mosogatórongyozzunk! – kért még egy lehetőséget Orlando.

A *mosogatórongya* vesztes játéka volt. Őt kérdésre kellett a lehető legőszintébben válaszolnia komolyan, egyetlen mosoly nélkül. Ha sikerült – nagyon ritkán! –, el lehet képzelni a kérdéseket, akkor megmenekült a büntetéstől, amit zajos tanakodás után szokott kiróni a társaság.

Pégé, a kissé elhízott és örökké szipákoló fiú felállt, poharat borított a légyre, amivel egész délután szórakozott, és zsíros ujjaival a szemüvegét tisztogatva [„zsírozva”] odalépett Pogácsához. Engedd át nekem a kérdéseket! – kérte a többiektől ellesett bizalmaskodással. Az ilyen kérések megszokottak voltak, ha valaki úgy érezte, jó ötletei vannak, átvehette a kérdezést. Pégének sohasem voltak jó ötletei, és soha semmilyen játékban nem győzött. Pogácsa csodálkozva, és némi kíváncsisággal nézett rá, aztán intett: parancsolj. Pégé izgatottan feltette szemüvegét. Esküdj meg, hogy csakis az igazat fogod felelni, nyávogta Orlandónak. Hülye, legyintett Orlando lemondóan, és lehuppant egy székre. Sajnálta, hogy nem mérkőzhet meg Pogácsával, a műkedvelő Pégét magához méltatlannak érezte.

Az első: mit gondolsz te Astolfóról? Valóban kontár és hülye! De talán lehet valamit kezdeni: én azt gondolom Astolfóról, hogy vajon ő is ugyanazt gondolja most rólad, amit én. Majd az ő, Orlando válaszai lesznek olyanok, hogy erőfeszítésbe kerüljön visszatartani a nevetést. Géza, e játék örökös vesztese (fel sem kell tenni a kér-

dést neki, már röhög) hangosan felnyerített. De Pégé következő kérdése eltiporta a tömeges nevetést, mely már sisteregni kezdett: elképzelhetőnek tartod, hogy te meg Bródi, szóval, hogy lecsapd az Astolfo kezéről? Orlando kis híján felugrott. Mit merészel ez!? Ennek a hülyének fogalma sincs, mi az a játék. Megesküdtél, őszintén kell felelned, sípolta az orrán Pégé; annyira izgult, hogy belevörösödött. (Pégé izgulós típus, felettetéskor az ájulásig rosszul van, dolgozatíráskor néha bevizel...) Nem tartom elképzelhetőnek, felelte Orlando kimérten. Három: mi az, ami megakadályoz ebben? Nem tudom!, vágta rá Orlando, és szeretett volna minél előbb túllenni ezen az idétlenségen. Pégé ráérősen előkotorta piszkos és ragadós zsebkendőjét, megtörölte az orrát, a zsebkendőt begyűrte a kabátujjába; változatlanul szipákolva körülsétálta Orlandót. Megállt a háta mögött, arcáról eltűnt a vörös pír, sápadtnak látszott, homlokát kövér izzadságcseppek lepték el. Vágyakozol Bródi után? A többiek felkapták fejüket, fürkésző tekintettel néztek Pégére, majd Orlandóra. A levegő megdermedt, csend lett. Pégében megállt a szipogás. A légyre néztek, mert az is elhallgatott a pohár alatt. Te barom!, lökte ki maga alól a széket Astolfo, te istenverte barom! Jogom van még egy kérdésre, vinnyogta Pégé, és segélykérően nézett Pogácsára, és még a negyedekre sem válaszolt! Ide figyelj, szólalt meg Orlando halkán, mert szégyellte, amikor remeg a hangja, töröld ki a füledet, figyelj: vágyakozom!, ha pedig az ötödik kérdésed az, hogy mért nem teszek semmit, akkor arra azt felelem, hogy olyan dolgok vannak ezen a világon, melyekről te soha ebben a bűdös életben nem fogsz tudni! Ezzel felállt, felkapta az asztallábnak támasztott iskolatáskát, és elrohant. Kegyetlenül bevágta maga mögött az ajtót.

A báty igencsak tekerte, Astolfo izzadt. Apikám, mi nek panaszkodnál, vigasztalta és korholta a sportolónak is kiváló egyetemi hallgató, szelárnnyékban jöhetsz!

A kanyar után feltűnt az erdő, Astolfo úgy érezte, az erdő közeledik hozzájuk: csendesen, szinte lopakodva, de megállíthatatlanul.

Egy-máshoz támasztották járműveiket, leemelték a

csomagtartókról a könnyű vesszőkosarakat, és elindultak, akárha Jancsi és Juliska. Fejét mellére szegezve vonult a báty, lehajolt mindenhez, amit gombának vélt (enyhén rövidlátó volt). Talált néhány erdőszéli csiperkét, füttyentett, de Astolfót nem érdekelte, tünetőn hátat fordított, jelezve, hogy semmiféle bizalmaskodást nem támogat, eljött és kész! – ha az embert úgyis nyaggatják, mindenképpen mellette akarnak lenni, akkor itt kint ez elviselhetőbb. Közömbösen hagyta maga mögött a lelkes gombagyűjtőt, engedte, hogy az előtte nyíló utak önkénye vezesse.

Körötte vadméhek gyűjtötték a mézet, a szorgalmas munkások döngicsélése beleolvadt az idillikus madárénekekbe, az erdő *nagyobb* szárnyasainak utánozhatatlan dalába. Ekképp dicsérték ők a természetet, így rebegtek hálát boldog életükért. Astolfo nem tudta kivonni magát a lármas hálaadásból, s bár nem lehetett részvevője, mint a templom bejáratában meghúzódó ateista, akinek a szíve megrezdül, akár a bent imádkozóké, részese volt, így érezte. Eszébe jutottak az egykori gombászások, amikor ő Bródival jött ki; azzal kezdték, hogy letelepedtek egy nagy fa tövébe, el-elszunnyadtak, s ha szépeket álmodtak, örültek; végül mégis telt kosarakkal indultak haza: a természet dús ajándéka a szerelmeseknek, nyugtázta derűsen Astolfo.

A báty eszeveszetten sikoltozott, tudatva a világgal, hogy terülj, terülj asztalkámra akadt. Terebélyes őzláb-gombák, akkorák, mint nyitott esernyők, *köztök* lila pereszkek boszorkánygyűrűivel! e látványtól még Astolfo is lelkesedett – előhúzták késeiket, és módszeresen munkához láttak. A báty arról filozofált, hogy ő, igen, ő képes volna *megélni* az erdőben. Unatkoznál, mondta Astolfo, noha az ötlet neki is tetszett. Volna egy kutyám, felelte a báty, mire ilymódon elfogadhatóvá vált és továbbgondolható lett az erdei élet. Esténként olvashatnál meg írhatnál, senkide-senki nem zavarna, lelkesedett Astolfo. Lelke mélyén azonban kizárólag saját magát tudta remeteként elképzelni, és persze, persze, Bródi is vele volna; a lány csengő szavára reggelente összegyűlnének az erdő állatai, igen, szép volna, melengette a szívében...

És a jelen? Búskomorsága visszatért, ránehezedett,

mint holmi súly, mint az élet súlya, maga is az! – nyugtalanára vált, mert amíg ő itt lébecol, Bródi biztosan keresi, hogy tisztázzák a dolgokat, Bródi várja őt, hogy megint rendbehozzák elromlott szerelmüket, hogy ismét a nyakába boruljon, hiszen meg kellett éreznie, mennyire szenved, talán épp azért szenved ő, Astolfo, annyira, hogy Bródi megérezhesse, hogy részvétellel lehessen iránta. Nem, nem, nem, hullt rá újból a sötét fájdalom, ahol egyszer felütötte fejét a bizonytalanság, miután elhangzott egyetlen hűvös szó, ott nem lehet többé boldogságról beszélni, a lehetősége is tagadva lett: árnyék fekszik a nap elé, s a világ az idők végeztéig, hiába is derül ki ismét, még a madarak röptétől is retteg, nem, nem lehet, a világ beteg, reszkető asszony, csak sír és fél...

Csak lennék túl a nehezen! – így Astolfo, és idegesítő és röhejes dolognak tartotta, hogy egyre nehezebb és nehezebb lesz. Élete végéig így lesz? Így, így Astolfo, levonva a keserű tanulságot, jobb híján az életen kell túlenni, csak lennék túl az életen! De ő éppen azért akar túlenni, hogy azon túl már nyugodtan élhesse az életét.

Megteltek a kosarak, felkötötték a csomagtartókra. A báty századszor mesélte el, hogyan, miféle titkos ösztönökre hallgatva lépett a mesés tisztásra. Ugyan, mintha ő, Astolfo, nem érhetett volna előbb oda, bátyját megelőzve, teljesen véletlenül. Meglehet viszont, hogy akkor benne is felmerül a csodás képességek gondolata. Apikám, üvöltözött a báty, a pereszkéket megszáritjuk, az őzlábakból pedig fejedelmi vacsorát csapunk. Éljen a mi szent családunk!

Kitolták kerékpárjaikat a sűrűből, a kerékperem és a gumi szépen megtisztult a magas fűben. Méghogy szent volna! Hiszen épp az a baja, hogy szent akar lenni, dohogta szenvedélyesen Astolfo, de a báty nem figyelt, telhetetlenül cserkészte a bokrok alját.

Node ha valami baja van is, hanyódott tovább az érvék és a gyérülő bokrok között, legalább működik, aztán meg újra a ló másik oldaláról keserűn szidta, hogy csak-csupán működik. Hiszen a család olyan képződmény, vajon neki mikor lesz ilyen, képződménye?, lovagolt a szón [szórodeó!], melyet a működés minősít, és nem oktanul mondja ezt, mert az van, hogy előbb utóbb kialakul egy

tér, mely zárt ugyan, de talán épp emiatt létrejön a térben közlekedők gesztusrendszere, és annál inkább lesz esélyünk arra, hogy tájékozódni tudjunk máshol, nagyobb és idegen terekben, minél inkább bír általános érvényre ez a gesztusrendszer. Annál jobbak az esélyeink, nem leszünk védtelenek. A gesztusrendszer, mely ápol és eltakar, óv, óvszer...

Édesanya lépett be, leült, olyan egyszerűen, mint amilyen egyszerű a mondat, mely leírja. Astolfo olvasott, nem nézett föl. Édesanya a pongyola övével játszadozott. Astolfo már sokszor megfigyelhette azt, hogy a tárgyak, ezek az élettelen teremtmények, édesanya közelében váratlanul megelevenednek; az az ember érzése, kileshetetlen kapcsolatban áll velük. Az Astolfo kezében a ceruza elragadja magát, szántja a lapot, mint oktalan igavonó, a radírt órákig kell keresnie, kilyukad a papír megmaszatos lesz; az ingét pl. nem tudja kivasalni, hiába gyötrődik görnyedten a vasaló meleg levegőjében, a tányért eltöri, a pirítóst elégeti, reggelente összetöri az egész konyhát, az ágynemű nem fér be a helyére, leszakadnak a gombjai, nem tudja bezárni a kaput, mert ellenkező irányba forgatja a kulcsot, megnyom egy gombot és a fizikatanárt megrázza az áram, amit ő felrak es-tig, leomlik reggelre. Ellensége minden tárgy? Mindig bal lábbal kel fel? Rossz csillagzat alatt született? Hiába várja a várva várt pillanatot? Ő, Astolfo hiába olvasott temérdek sokat, minduntalan belebonyolódik, mond valamit, amivel megsérti vagy félrevezeti partnerét, magyarázkodhat, vagyis még jobban belebonyolódik. Édesanya egyszerűen beszél, nem bravúrkodik a szavakkal, mondatfűzése nem kaland, rámutat, hat, meleget ad, ajkán a szó nem dísz, mégis ünnepet hoz. És így pláne nem érti, miért nem bízik úgy édesanyjában, mint régen. Mikor veszett el ez a bizalom? Amikor tudatosultak az érzései? Amikor arra kezdett gondolni, hogy neki szeretni *kell* édesanyját? Visszahozható-e a régi állapot? Vagy éppen ebbéli törekvése volna a távolodás oka?

Ne nézz rám ilyen szeretettel!, pillantott fel a könyvből Astolfo, aztán ugyanolyan hangon, dühvel és erővel: ne haragudj, anya, tudod, hogy nem szeretem. Mit

főztek holnapra, olyan keveset eszel mostanság, vigyáznod kellene! rakottkrumplit csinállok, jó lesz? Nem szeretem, ha kitalálják gondolataimat! – bosszankodott magában Astolfo. Lapozott, halvány fogalma sem volt, mit olvas, de lapozott. Vajon mit csinálna anya, ha meghalnék?

A másik szobából átrobogott a báty, kezében Delfin Magazin [ez vicc] lobogott, api, gyere, megmérem az intelligenciádat! – kiabálta. (A báty kiabálni, üvöltözni, sikoltozni, harsogni, ujjongani, tombolni, dübörögni, nyeríteni, száguldani, pukkadozni stb. szokott... És imádott vizsgáztatni mindenkit, *teszterezni*.) Astolfo kicsit idegenkedve állt rá, de amikor kezében volt a ceruza, előtte a papír, akkor már izgult. Kajánul arra gondolt, hogy olyan magas pontszámot fog elérni, amit már nem lehet értékelni. Egy jócskán fölényes mozdulattal, ezt épp a bátytól leste volt el, fölnézett a passzionátus vizsgáztatóra, és intett. A báty mérte az időt, Astolfo lázasan dolgozott. Tájékozott, asszociációs készsége jó, ismeri a körmönfontabb logikai fogásokat is, és ha az esze nem is vág mindig villámgyorsan („lépcsőházi gondolkodó”), bátran bízhat intuíciójában, tud és szeret merészen gondolkodni, noha nem rugaszkodik el a valóságtól, inkább lebeg. A minimális pontszámot kapta. Azért mégiscsak örült, nem fogja őt egy Magazin kiismerni!

Na, te dilinyós, gyere pingpongozni! – pattant fel a báty, seperve is le az asztalon lévő tárgyakat. Hálóként felállították a fejesvonalzót, és játszani kezdtek. Szokatlan hevességgel, homlokukat ráncolva koncentráltak, egyre inkább kimelegedtek, arcuk felforrósodott, s ha fülükhöz nyúltak, az úgy tűzelt, mint hajdani pofonok idején (voltak: pl. olyankor, ha egy gomb véletlenszerű megnyomásával megrázatták a fizikatanárt).

Édesapa rontott be, ajkán csattogott a szó, s ők, frusztrált nebulók, lihegve dőltek a fotelekbe, testük lüktetett, s szédülten és kárpótlásul mesélni kezdtek egykori, igazi meccsekről. Lázasan, egymástól kapkodva a szót, beszéltek, egyszerre, állandóan, külön, mintha attól tartottak volna, hogy a másik lemarad ebben a közös rohanásban, beszéltek vég nélkül, mígnem egymásba fojtották a szót. Ha rendet csinálnánk, akkor szerezhethetnénk

egy piros pontot annál, aki a konyhában tevékenykedik értünk, indítványozta a báty jellegzetes stréberségével. Takarítani kezdtek, magukkal hozva a beszélgetés hevét, izgalmát, nem tudtak leállni: felszedték a szőnyegeket, átrendezték a szobát; ez a szoba az instabil rendszerek hű modellje, a kezdeti állapotba bevitt legcsekélyebb változás is hathatós eredményt ígér! Természetesen férfimód beleuntak, hívhatták a konyhában tevékenykedőt, aki beletörődve abba, amit jóelőre megjósolt, befejezte a befejezetlent. *Mondhatni: befuccsolt az egész...*

Laci zavart hangja a kagylóból, a holnapra vonatkozóan fenntartásai vannak, mondta, s máris magyarázkodott: jobb volna, ha ő, Laci, nem játszana, félre ne értse, ez nem az elutasítás vagy a félreállítás *neme*, nem a gyávaságé, hiszen ő is ugyanazt akarja, éppen ezért volna jó, taktikusabb, Pégét beállítani helyette, gondoljon a Pégé ragacsos emberfogására, mely akárkit kikészít. Laci elmondta a mondandóját, és letette a kagylót. Astolfo várt, lenyomta a villát, tárcsázott, megvárta a csöngést, lenyomta a villát, tárcsázott, megvárta a csöngést, lenyomta a villát. Hogyan lehet valakivel egy csapatban játszani, ha nem szeretjük, valakivel, akit nem szívelünk? Mivel ő, Astolfo, a fociban teljes erővel volt mindig, elvesztette azt a lehetőséget, hogy azt mondja: én, ezért, ha pl. Pégével kellett játszania, úgy érezte magát, mintha a sötétben keze egy ronda fekélyre tévedne a saját combján. Tárcsázott, megvárta a csöngést, lenyomta a villát, felforrósodott az ujjá, abbahagyta. Nem volt kedve sem tévézni, sem olvasni, sem lefeküdni, magára húzta pulóverét, beszólt, hogy elmegy valami ismerőshöz valami könyvért, és hányódva csendesülő lélekkel kilépett a hús estébe.

Ritkán járt későn a városban; a főmúorra haza szokott érkezni, lett légyen szó bárminő focizásról vagy zenehallgatásról. Fiatalok fürtökben és zajosan közeledtek, nevettek egy vihogva előadott ócska viccen; két fiatal srác motorral fogócskázott, felhajtottak a járdára is, idegtépően felpörgették járműüket, ordítottak, de szétszakadtak a szavak. Szegény édesanyáik otthon tördelik kezüket! A főtéren sok volt a fény, mint nyakba akasztott gyöngyfűzér ragyogott a lámpasor. Eszerint a kicsi, rit-

kás park: ugyanezen a nyakon: kerek anyajegy, *ahol* inkább szomorúan, mint visszataszítóan, az apró pihék közt van néhány szőrszál. Miért nem ültetnek ide fákat: nyíreket, tuját, hamvas égert, gesztenyét, vagy gyümölcsöket: nemes diót és jóízű almát? A madár is több volna? Fiatal, magas, elegáns nő állította meg, és udvariasan magázva Astolfót, a szállodát kereste. Ő felajánlotta, hogy elkíséri. Útközben a városról beszélgettek, a nőnek nagyon tetszett, remélte, alkalma lesz, hogy újra leutazhasson, akár hosszabb időre is. Astolfo enyhén bicegett, s ha a meccsre gondolt, fájni kezdtek a harapások szeszélyes rajzolatú sebei. A nő parfümöt használ, illatos, mint a nyári hajnalok, a vékony utca kanyarog, a kövek szabálytalanul illeszkednek egymáshoz, fönt a házak majdnem összeérnek, mintha Nápoly lenne itt! Váratlanul egy zöld gépkocsi fékezett le mellettük, a nő ismerte az integető férfit, beszállt, és elhajtottak. Astolfo arra gondolt, talán soha az életben nem fogja viszontlátni őt. Nem volt felkészülve egy ilyen komoly döntésre, ezért elhatározta, hogy elmegy a szállóba. A nő még nem érkezett meg, leült hát egy nagy bőrfotelbe, és leste a bejáratot. Eszébe jutottak meccs előtti esték; ők, Orlando és ő, Astolfo, egész délután az iskolaudvaron, a pálya majd! – sétafikálnak, felméri a terepet, aztán a fának dőlve némaságba merülnek, s végigjátsszák az egészet; a fa már nem éri el a fényt, a fény apad, de erre jobb kifejezés: a sötétség árad, beszivárog az udvarra, s mivel eddig a fény alsó szélé mint mérőszint kúszott fölfelé a fán, ez megszűnt, az idő is másképp múlt így ... Bródi lép az udvarra, nagyon tud megjelenni, szellősen, lendületesen indul felénk, fehér tornacipője villog, csilingelnek mögötte a kavicsok, s ha zenéről van szó, nem lehet feledni a combokon surrogó farmer rock and rollját; felveti fejét, mosolya ég felé törő madárraj: szia, srácok! Bródi bárhol jelent meg, rögtön a középpontba került, szünetekben beviharzott az öltözőbe, lány létére kiválóan értette a dolgokat: Laci, az ötös balos, tehát jobbra cselez, Pogácsa, ne engedd a hátvédet felfutni! – ám főképp morálisan tett jót a csapatban, buzdított, lelkesített, utálta a reményvesztettséget: minden kitartás! Megnyomkodta az elernyedtt izmokat, meglapogatta a begörccsölt vádlikat,

elmagyarázta, mit kell megfeszíteni s hogyan, hogy pl. a tüdőt frissesség járja át, mely aztán átiramlott a vérbe, az izmokba, az agyba, derűs biztonság költözött az emberbe, és ez eloldozta a bent maradt gáncsokat, a viszonzás szándéka szülte rossz feszültséget, a kötények miatti szégyent; az öltözőben, persze, Bródi semleges állapotban dolgozott, nem volt lány, és nem volt Astolfo, nem bújt hozzá, nem mammogott, nem babusgatta, semmi extra! – hiába babrálta Astolfo szeszeregve a térdét, nem vigasztalta, lendületesen járkált a fiúk között, ha okosabb volnál, nem te kerülnél mindig a földre, szólt Astolfónak, és ezzel pikírtté tett minden további nyavalygást, vele volt az igazság. Odalép a fiúkhoz, állát Astolfo vállára ejti, galambként megpihelve cseverészik Orlandóval.

Ha a hasznosságot úgy tekintjük mint eredményesség, akkor Orlando hasznos tagja volt a csapatnak, ha viszont úgy mint részvételt a közös építkezésben, akkor ő volt a leghasznontalanabb: labda nélkül pl. nem szaladt, a labdát nem passzolta le, ő csak a gólvonalon túlra *birt* passzolni, *mindazonáltal* az üres kapu előtt kivárt, megvárta, míg feltápászkodik a kapus, visszavergődnek a védők, nélkülözhetetlennek tartott egy-két cselt, rá kellett ordítani, hogy lőj, lőj, te marha! – te grófff!, vágta hozzá egy meccs közben Pogácsa tehetetlen dühvel, Orlando a f-k nyálcseppjeit törölgetve, sértődötten fordult el, végül mégis rávette magát, hogy visszaszaladjon a felfutó védőkkel, segédkezett a szögleteknél, ami hasznos dolog volt, mert egyszerre tudott fejelni meg látni; gyönyörű volt, Siki körültekintés nélkül törtetett előre, Laci a szokásos modorában zúdult az ellenfélre, egy-egy izom meg-rándult az arcán, aztán Géza betalált, orkán süvölt a lábaimból, ordibálta boldogan, máshonnan! – vigyorgott Pogácsa, ölében már a bolondul hadonászó Gézával, érkeztek a többiek is, kicsi a rakást játszottak, Géza orrát babrálva állt fel a középkezdéshez, kihívón kiáltotta a pálya szélén álló Bródinak: a bombagól az igazi! – mert-hogy Bródi másfajta gólokat szeretett; az ellenfél meg kell hogy értse, magyarázta, fölösleges volna minden igyekezet, nincs és nem is lehet esélyük, a gól, amit be-kaptak, nem a véletlen műve volt, bármennyire akarnak,

loholnak, hisznek: tehetetlenek, és ez a tehetetlenség, áriázott Bródi, nem a számtalan lehetőség közötti kényszerű választás eredményezte görcsös állapot, nem a helytelenül megválasztott taktika, hanem akadály, fal, szakadék szülte kilátástalanság, nem érezhetnek mást, mint hódolatot a nagyobb tudás előtt! ezért imádta Bródi az Orlandó szemtelen góljait, a sakk-matt állapotokat... Az öltözőben a győzelem utáni ismert hancúr, Orlando persze dúlt-fúlt a gróf miatt, Pogácsa bocsánatáért esedezett, Géza a labdával fintáskodott, nevettek Orlandót méregetve, de ő rezzenetlen vette tudomásul a körülötte történő eseményeket, mire az egész tárgyalanná vált, szégyenlősen elhallgattak. Én azért nem haragszom, szólalt meg végül Orlando. Géza váratlanul és hangosan elszelentette magát, na ugye, megmondtam! csapott le Pogácsa; tombolva nevettek, könnyes szemmel dőltek egymásnak, és Bródi megjelenése, arcán a zavar és az igyekezet fintora: nevetne ő is, csak mondják meg neki, min kell nevetni, fokozta a derűt. Hazakísérték Bródit, harsogva énekelték a csapatindulót (ami vicc volt), Orlando talált egy konzervdobozt, kicselezett minden fát, alattomos kánálislefolyót, lerázta a villanypóznákat, persze most sem passzolt, visongva kérlelték, kialakult két csapat, azaz Orlando és a többiek; aztán Bródi kihalászta farmerzsebéből a lakáskulcsot, elbúcsúztak tőle; ők is hazaindultak, egy darabig még együtt, beszélgetve, tehát felnőttesen, érett férfiakként fölülelmedve a dolgokon, frissen halott szavakat használva, ügyetlenül utánozva a szavakhoz tapadt gesztusokat, és megmosolyogták Sikit, aki csókolomot köszönt a magyartanárnak...

Soká érkezett meg a nő. Ön is itt lakik, kérdezte Astolfótól köszönés helyett. Nem, nem, mondta váratlan zavarral, csak szerettem volna elbúcsúzni, lehet, hogy soha többé nem találkozunk. Lehet, mondta a nő kicsit értetlenül. Hát, isten önnel! Isten önnel, asszonyom!

Édesapa költögette, háromnegyed hét, fiam, hangja meleg, mint egy paplan. Az izmok nehezek, tompák, az ólom. Hunyorgó bizonytalansággal lépett a fürdőbe, a tükrőben az arca: arc? Ébreszd magad! A kelleténél több a fény, élesebbek a zajok, szétszórtabbak a tárgyak. A

zuhany alatt beáll majd az egyensúly: sötétség és fény, tisztaság és bizsergés, elérhető *végül*, hogy testünket ne érezzük tehernek. Felébredt, tempósan készülődni kezdett.

A konyhában édesapa jelenléte: fényesen öltözve ült az asztalnál, kávé és illatos cigaretta előtte; köztük a szó: biztatás; talán megérted, így édesapa, legyen bár szó anarchiáról, édesapa nyakkendője férfiasan vékony fazonú, rend a lelke mindennek, a fehér inge feszesen vakított a mellkasán, nincs igazi rendetlenség, a kezelőnek hideg, kemény az éle, ami nem számít, mert az ujjak mozgékonyak és nagyon karcsúk, mert ekkor abban a *rendet* bizonyos következmények kell hogy sújtsák, és akkor ott, a nadrág daliásan a combokon, jog van, a cipők fényesek, és ahol jog van, ott szabadság van, a zokni gömbölyű vonulatai felfutottak a bokán, vagyis a legszebb rend, a zakója még a fogason volt, minden létező törekvése, fiam, a zakó fölött mint egy szép virág a kalap, hogy megvalósítsák, így édesapa, ezt a rendet. Astolfo úgy érezte, nem maradhat tétlen, sietett a fürdőbe, előkotorta cipőit a kád alól, a bőr itt-ott már felrepedezett, de a kényelem és a puhaság, mely lehetővé tette, hogy érezze a labdát, még mindig elsőrangú volt. Igyekezz fiam, szólt édesapa, a kalap már fenn a főn, sziaszia!

A fa hegye beért a fénybe. Az ágak mintha összebújtak volna az éji hidegben, végükben csillogó volt a fény – miszerint a fa, akárha egy születésnap gyertya volna, s ott, hol a torta kezdődik, vonult végig Astolfo, reménnyel és sok-sok kétellyel lelkében.

Némán pakolgatta a könyveit, Bródi váratlanul leült mellé. Astolfo nem szólt, tudta, hogy a szó által lehető lehetne, hogy helyére kerüljenek a dolgok, a köd felszállna – félt az előtűnő tájtól [„szögesdrótok és tankcsapdák!"], inkább elviselte a fullasztó léleki szmogot, nem szól, ha szólni kell. Bródi megmozdult, kicsit feleslegessé téve minden *szópancsolást* – mire a szó, ha mikor elég egy érintés!... Közben észrevétlenül köréjük sereglett a csapat, és hirtelen és izgatottan és egyszerre kezdtek beszélni. *Aztán* bejött egy fiú, és közölte hidegen, hogy nem lesz meccs, mert ki kell vágni a fát, és ettől *minden hanyatt-homlok megváltozott*...

A fa az udvar sarkában állt. Ők a város jellegzeteségei, kifejezetten kedvelik az ottani talajt és éghajlatot, magasra nőnek, jó magasra, és őszutón, az ágak között fennakadó csókákkal, úgy néznek ki messziről, mint járdaszegélyen bóbiskoló utcaseprők hosszú seprűi.

Astolfóék eleinte *c s a k ú g y* odamentek: kényelmesebb fecsegni, ha az ember nekivetheti hátát egy fának (támaszték), vagy egyszerűen lekuporodik a tövébe. Később *m á r o d a* mentek (támaszpont), és kicsengetéskor, még a diáklépcsőn, daliásan ordították: ki ér hamarabb a fához!? meg hasonlókat. Nem is volt igazi szünet az olyan, amikor nem ücsöröghettek a fa körül.

Lassan letisztult a TÖRZStagság.

Néha Bordás, a tornatanár is megjelent. Élvezték, ha meccsekről mesél, a beavatottak biztonságával, de Astolfót és Orlandót némileg zavarta a meg-megvillantott tanári vértzet: szünet van, szabad heccelődni, óra jön, tanár leszek, akit tisztelünk! És Bordás egyre gyakrabban érkezett, illetl átadni a fa melletti kényelmet (szónoki hely), hanyagul letelepedett egy kiálló gyökerre, és pazar lendülettel beszélni kezdett. Természetesen *kívül-állók* is odamehettek, minek okán a TÖRZS felhígult, mi több, a tagok is nyugtalanítóan sokszor azt mondták: megyünk a Bordáshoz! Astolfóék pedig egyik lábukról a másikra állva hallgatták. Szerettek csevegni, de nem csak meccsekről!

Később Bordás visszavonult. Lehullott a hó, a fa körül kemény hócsatákat vívtak, a tornatanár is be-beállt. Aztán *szóltak* neki, hogy a diákok behordják a havat, mire Bordás a szünetekben is tanár maradt, és az öltöző küszöbéről vigyázott a rendre.

Szokatlanul hideg tél volt, és a tavasz, mint vonzó, szeszélyes nő, váratott magára.

Egy nyomasztó nap, dolgozatírás időszakában, órák után, Astolfo és Orlando lement a fához. Hogyan tud élni ez a fa, így, magányosan? – dohogta Orlando. Ahol élni lehet, ott lehet jól is, bökdöste cipője sarkával a fát Astolfo. Orlandóra sandított, majd elmosolyodott, amikor észrevette a szinkronpillantást. Itt minden értelmesebben hangzik, magyarázkodott. Bundás cipőjükbe befolyt a télvízi sár, körbe-körbejárták a törzset, minduntalan

egy-egy hízott tócsába tapicskolva, mert másra figyeltek: a fát nézték, és dobogó szívvel fedezték fel a tavaszt.

A fa kirügyezett, virágzott, levelet hajtott. Astolfóék pedig nemcsak szünetekben, hanem hazaindulás előtt is, a délutáni műsort megbeszélendő, itt gyülekeztek. Ha netalántán valakinek hamarabb befejeződtek az órái, és fontos közölnivalója volt, akkor, kézenfekvő dolog, egy rajzszőggel cédulát tűzött a fára: Siki, gyere a Biki térre, labdát is hozz! vagy: Zsolt, a Burgya sarkon várunk rád! Amikor egyszer Astolfóék egy hetet délután jártak, a fán hosszabb üzenetek jelentek meg. Nagy dolgok *kommanszmanja* volt ez ...

Az történt, hogy az iskolai diáklap visszautasította Astolfo tárcáját, amit a struccokról írt (fiatal biológiai tanárnőjük volt!), melyhez a jobb érthetőség meg a tetszetősség kedvéért egy rajzot mellékelte. Ebbe akadt bele a felelős szerkesztő: ezt a rajzot nem lehet betenni, ez a strucc *Csocsó* tanár elvtárshoz hasonlít! Astolfo megcsinálta még egyszer az illusztrációt, szép színesen, most már valóban a tanárhoz hasonlított, és kiszögezte a fára. Nagy sikere volt.

Másnap reggel sokféle szándékkal feltöltve vonult be az udvarra. Elég a laza-baza élettempóból, barátocskáim! mondta, és karikatúrakiállítás szervezett. Kevés rábeszéléssel elhódította a Diáklap néhány beleváló munkatársát, és prózai szövegeket is kipakoltak. Később, a helyszűke miatt, ezeket inkább felolvasták: kialakult a tízperces novella műfaja. Pályázatot hirdettek: az első szünetben olvastattak fel a pályamunkák, a húszpercesben (az értékelést elhúzó vita követte) az óra alatt megfogalmazott kritikák. A pályadíj, amit szombatonként osztottak ki, tíz darab ropogós perccel volt. A rangos alkotásokat, a *tízperces tízperces-eket* a TÖRZS a törzsön közölte, bárki elolvashatta.

És az érdeklődés nőttön nőtt! Egyre többen kérdezősködtek: mi újság a fánál?, ki volt ma a menő?, ez a szöveg *valójában* kiről szól? – a TÖRZS tagjait pedig irigykedő tisztelet övezte. A tanárok sem maradtak ki; voltak, akik hadd-látom-mit-remekeltetek-itt-hümmögéssel köszöntöttek a fakörüliekre, és merev mosollyal nézeget-

ték a papírfecniket; mások a szertár ablakából, a *Hohl-féle* teleszkópon keresztül meredeztek. Pezsgő élet zajlott a fa árnyékában...

A *vitát* az iskolai lap indította el *Vissza a fára?* címmel. Felületesen, de hátból! Néhány bevezető sor után már a fegyelmen lovagolt, vadul száguldozott, felhívta a figyelmet, hogy becsengetéskor egyesek *még* nincsenek az osztályban, némelyeknek kimutathatóan *romlott*a tanulmányi eredménye satöbbi, végül pedig mintegy mellékesen megjegyezte, hogy Astolfo tehetségesen ír, helyet kaphatna a Diáklap szerkesztőségében. Astolfo tollából rövidesen megjelent a válasz, melyet egy álmos földrajzórán (hát persze!) vetett papírra *Fától fáig* cím alatt. *Nagy port vert fel vele.* A viszontválasz: *Tűzre vele!* egyértelmű volt; megkérdőjelezte a fa-írások értékét, Orlando költészetét szenvelgő pózolásnak nevezte („a fahangú poéta!”), és a kritikus elemzés végén, válaszképp, feltette a kérdést: nem lehetne a fát hasznosabb célokra – lásd a címet! – felhasználni?

Micsoda bicebócaság! – grimaszkodott Astolfo, elolvastván. De Orlandót, aki érzékeny költő volt, keményebben mellbevágta. Az alkotás igenis szenvedés, kaffogta, és elrúgtatott a fához. Ledobta táskáját, leült mellé a porba, hátát dühödt keserőséggel vetette a fatörzsnek. Astolfo a fától csak a kinyúló lábakat látta, és először azt gondolta, Orlando a hátát vakargatja a fának dörgölözve, ám, felállva a meleg lépcsőről és közeledve, lassan elfogta a kétség: *Istenem, ezek zokogó lábak!*

Sűrűsödtek a riasztó hírek, az iskola poros és huza-tos, sokan azon a véleményen vannak, hogy a fa okozza a szelet, próbált *még* viccelődni a TÖRZS. Ez az igazgatóságához is eljutott, és körözüvényben cáfolta meg: a fát valóban ki kell vágni, öreg és balesetveszélyes, ez az oka! Joga van és nem oka!, kommentálta keserűen Astolfo, mentség kinek nem kínálkozik!?

Az Astolfoék osztályát *rendelték ki segédkezni.* Két favágó ügyeskedett: kiszedték a zavaró rajzszögeket, le-téptek *néhány* papírlapot (El sem olvassák, bökte oldalba Astolfo a barátját. Egy favágónak nem kell tudnia olvasni! Igen! Kivéve, hogyha olvas.), a kérget babrálva ke-resték a megfelelő helyet. A diákok a tanárok hátánál

álltak, csendesen. A WC-ajtóban lógó délutánosok su-nyiztak. És Astolfo látta a fehérre fent vasat, a feszülő mozdulatot, a csapás szabályos körívét. Száztíz fokos, sac-colta meg valaki. A száztizedik foknál megdördült a fa, mint az ég vihar előtt. Meleg volt, a levegő annyira moz-dulatlan, hogy csak hosszú idő után érezték meg a favágók testszagát. Valahonnan egészen fentről egy levél vált le, szaggatottan, mint vizes szárnyú pillangó hullt lefelé. As-tolfo követte, és észrevette a kerengő repülőgépet, arra gondolt, hogy a repülőterek fészkei-e a repülőgépeknek. A zsibbadt-vörös nap a felső emeletet világította meg, az egyik ablak mögött megvillant egy szemüveg.

Újabb körív, újabb falevél. A fa még állt, de már fel-adta. Kötelet dobtak a csupasz ágakra. Indulhattok! A diákok nem tudták: merre – a tétova kötél úgy nézett ki, mint befejezhetetlen hiperbola. Keményen és óvatosan, gyerekek! – mire elindultak... Hórukk, hórukk! – foszló szövet szakadása szól így! –, rángatták. Astolfo kíváncsi lett Orlandóra, ránézett, és a stabilitást kereső lábakból, az íjként görbülő hátból, a felgyűrt ingujjból, az esés helyét *számítgató* tekintetből megértette: Orlando a feladatra koncentrált, ügyes akar lenni! Nem tudta, mit gondoljon ...

Mint beomló part indult el a fa. Astolfo ismerte az ilyen partot. Az elmúlt nyáron Bródi lehívta a folyóhoz. Kimentek a bokrokon túlra, megnézni a vizet. Bródi le-húzta a cipőjét, hogy megmártóztassa a lábát; a víz olyan messze csillogott, hogy a bedobott kő csobbanását nem lehetett hallani. Ereszkedjünk le! – hívta Astolfót. Ami-kor közelebb léptek a parthoz, elszállt minden erejük: egy benyúló homokszirten álltak, a semmiben. Négykéz-láb másztak vissza, Bródi a bokrok ágait markolászva ök-rendezett.

A zuhanás légnyomása felkapta a lehullott leveleket, visszatekert filmen szálltak felfelé... a tekerés megtor-pant, majd elindult a helyes irányba, és a levelek be-temették a fát, jámborul.

Másnap munkások érkeznek az iskolaudvarra. Felál-lítják szurokolvasztó masinájukat, és csendes szakérte-lemmel dolgozni kezdenek. Vastagon leaszfaltozzák az ud-vart, hogy semmi ne verjen fel port...

VERNISZÁZS

Élt egyszer egy festő. Valójában fiatal rajztanárt kellene mondanunk, minthogy igen-igen fiatal volt: szakálla még ritkásan ütközött, mindazonáltal ő megnövesztette volna, ha az igazgatója engedi, aki igazgató ezt nem engedte. Ezek után, mert a fiatalok ilyenek, ilyen elszántak, ilyen reménykedők, ilyen megátalkodottak, titokban mind a szükségesnél, mind az elegendőnél többet borotválkozott, miközben tenyerével simogatva állát, méregette a szakállerősséget: erősödik! – gondolta komolyan és kajánul.

A jólborotvált fiatal rajztanár egy kisváros általános iskolájában tanított. S jóllehet maga is kisvárosban született, ebben a kisvárosban mégis úgy érezte, hogy ő nem kisvárosi, illetőleg kisvárosi volt, azaz kisvárosi származású, egy volt kisvárosi, aki a főiskola szabad prérije után egy kisvárosban sínylődik – egy nyomorult kisvárosi kisvárosi lett. Ez a felismerés annyira kiborította, hogy sutba dobva, pontosabban elő sem szedve drága, külföldi festékeket s mókusszőr ecsetjeit, hozzáfogott macskákat tenyészteni. És ezt azzal a nyugalommal és könnyedséggel tette, mintha a nagy alkotás, az életmű csimborasszója megvolna.

Az az ötlete támadt, hogy keresztezések útján kitevényszt egy új fajtát. Csak azt nem bírta eldönteni, hogy akkora legyen-e, mint egy kutya, doberman vagy valami efféle, vagy olyan kicsi, mint egy egér. Mindenesetre az egérnagyságú *üzemeltetése* olcsóbb volna és persze, célszerűbb, amennyiben végképp eldőlne az örökös macska-egér harc, hiszen fabatkát sem érnének a setét egérlyukak. Igaz viszont, a másik lehetőségként, a kutyanagyság meg a kutya-macska barátságot *oldaná meg*. Így hát a kérdés megnyugtató eldöntéséig kicsit is, nagyot is begyűjtött: a kicsi szőke tanítványok ahogy nyávogó iskolatáskákkal vonulnak végig a városon!

Volt egy barátja, aki néha-néha átruccant hozzá a közeli városból; istenem, egy másik kisváros! Pajtikám, lengette végig csalódott tekintetét a festő szobáján, kellene neked valami alkalmi nő. Az kéne! A festő épp evett,

oda-odadobott ezt-azt a macskáknak; hallgatott. Tudta jól, hogy barátja egy korán kötött házasság terhét cipeli, s *alkalomadtán* szívesen megpihenne. Netán előlem varázsoltad el a szobacicáid?! És mivel a festő nem mutatott hajlandóságot az ellenvarázslatra, a barátja lógó orral továbbállt. *Lógó* orral, mert új csapásokon *szaglász* pihenőhely után, hol terhét majd lerakva, tarkójára kulcsolt karokkal elnyújtózik, s hagyja, hagyja, hogy a selymes füveket borzoló szél lefújja szívéből a házasság keserűségét.

Szabályos rendszerességgel anyja is át-átruccant. Hoztam neked túrót, vaját meg fasírtot, a kedvencedet, enned kell. A festő leült az asztalához, és evett. Az édesanya a tükör előtt rúzsozta magát. Mit akarsz ezekkel a dögökkel? – kérdezte a tükörtől, mert nem fordult meg. A festő nem válaszolt. Kettétört egy fasírtot. Elképzelte, hogy a fasírtban bányászó húsbányászok kínlódhatnak, mert nincsenek rétegek, azaz vannak, de foltszerűen és a foltok is szegények. Nyomasztották a soros és köteles anyai látogatások. Mondd, fiacskám, még mindig alkalmi nők után koslatsz? Ajkait beszíva kente alsó ajkáról a felsőre a rúzst. Miért nem leszel szerelmes! Túl erősen préselte egymáshoz ajkait, elmosódtak a kontúrok, a rúzsozás olyan lett, mint ami jobb, ha nem volna. Idegesen toppantott, s rúzsozott újfent.

Ideje, hogy végre benőjön a fejed lágya! És mert a festő továbbra is hallgatott, édesanyja megfordult, és rikácsolva kiáltotta: hogy vagy képes ekkora bűzben élni! A festő, bár tudta, ez a legrosszabb, amit tehet, nem tudott elfojtani egy mosolyt. Itt viszont örvendetesen hízottak a rétegek, állapította meg magában a rúzsozásról.

A festő, ha megérezte édesanyja látogatását, húzta-halasztotta a hazatérést, ami szintén nem volt könnyű, mert sem moziba, sem egy kopottas kávézóba nem volt kedve beülni. Legtöbbször az iskolában maradt táblát festeni. Tudja, kedves kolléga, karolta-volt át az igazgató, s bizisten úgy lapogatta, mint egy nőt, tudja, hogy megtiszteltetés minékünk, hogy maga *ide választott*, bár talán fintorog, ha a magunkfajta igazgatókkal van kényszerűen dolga, igen, ne is tiltakozzék, jól tudom, ma már a minőségé a vezető hang, s nekem csak érettségim van, noha magunk között szólván, nagy szó volt az valamikor, hja!,

ésde lássa be, és miért ne tenné, mily fontos a tapasztalat, én meg harminc éve vagyok igazgató, igazgató vagyok, mégsem növesztette meg fülem a kevélység, bátorodjék hát szólani, ha valami nyomja a lelkét, és mi minden nyomhatja! *Fessék* képeket, majd felakasztjuk a falakra, persze szerény kezdetnek talán a táblákat festhetné le, szóval ne *féljék*, nem harapjuk le a fejét, majd megkedveli *itt*, családot *alapít*, van-e már kiszemeltje, hozza csak el, ha-ha-ha, hadd lássuk a mátkát!

Táblafestés közben arra gondolt, hogy itthagya ezt az iskolát, kitenyészti az új macskafajtát vagy giccseket fest, pl. szentképeket, és dőlni fog a pénz, és egyszer s mindenkorra kivonja magát a szükségszerűség nevében fellépő kényszerítő erők hatalma alól. Később aztán szégyenkezett az ilyes gondolatok miatt, mert tulajdonképpen szeretett táblát festeni, egyfelől a munkáért: ahogy kialakultak a tekintetet magukba szippantó nagy, fekete felületek; másfelől meg azért, mert ilyenkor arra gondolt, hogy itthagya ezt az iskolát.

Október közepe volt, *lehetetlen* időjárás. Gyakran esett az eső, viszont ha derült volt az ég, jeget vedlettek a reggeli pocsetták. Mindamellett e város büszke volt éghajlatára, mely révén gyakran szerepelt a jelentésekben mint az ország leghidegebb pontja. Itt még decemberben is hetykén jártak kiskabátban az utcákon, úgyhogy a város különböző részein feltűnő festő, sálban, télikabátban és mégis dideregve, szüntelenül úgy érezte: kirí.

Kövér cseppekben esett, s mert aznap nem volt látogatási nap, a festő türelmetlenül várta egy kapualjban, mi lesz. Sosem lesz vége, sosem lesz vége, ismételte. Szerencsére arra jött egy ismeretlen, és felajánlotta az ernyőjét. A legszívesebben, s a legcélravezetőbbnek is ez tűnt, belekarolt volna az idegenbe; ennek ellenére ilendően ügyelt, ne érjen hozzá a vállával sem. Fejüket kicsit egymás felé döntötték, legalább az nem ázott. Tudja mit, mondta az esernyő gazdája, karoljon belém, meglátja, úgy kényelmesebb lesz!

Ekképpen mentek tovább a fekete ernyő alatt, s észre sem vették, hogy elállt az eső. Milyen kellemes illata van ennek az idegennek, állapította meg magában. Mint bizonyos folyóknak.

Nézze, elállt az eső, mondta az ismeretlen a sarkon. Hát, isten önnel! Isten önnel!

Az idegen még visszafordult: ne haragudjon, régóta szeretném megkérdezni, ha nem sértem vele, mondja, a festők szíve helyén ugye csengettyű dobog?

A festőt zavarba ejtette a kérdés, s ha zavarba esett, igyekezett volna fesztelenséggel leplezni, de legtöbbször nem tudta, mi volna fesztelen, ebbéli zavarában aztán mélyen elpirult. Ezen még nem gondolkoztam, hebegte, és tettetett közömbösséggel, mely alól azért kilógtak a zavar remegő lólábai, indult haza, hazafelé. Útközben ingerülten gondolt az elsietett búcsúra, akkori önmagára. Hideg szél sepert végig a városon, a festő mégis megizzadt. Ideje volt, hogy bevallja: az idegen, az esernyő gazdája, a legvonzóbb nő volt, akit valaha is látott. Ön egy romlatlan, vonzó nő, ezt kellett volna mondania. Ó, mennyire másodrendű, felesleges, jelentéktelen, elhanyagolható, üres, lapos, semmitmondó az, hogy mit mond. Viszont nem kellett volna elengednie!

Ettől a naptól kezdve mindenhol, a város legkülönbözőbb helyein: a kirakatutcában, az új tér reprezentatív-nak szánt bonyolult térkiképzéseiben, a néptelen mellékutcákban, az állomás előtti vegyes, *izgékony* tömegben, a népliget aszfaltsétányain, sőt a parkot körbefutó gyerekvonaton, ezen a rossz fajta *hernyón*, a kávézók füstös termeiben, a buszok *ingékony* utasai között a lányt kereste. Már jóideje tartott a téli időszámítás, a korai sötétedés érzékenyen érintette, szidta ércesen, sehogy sem akarta elhinni, hogy tulajdonképp *mos* tjárnak jól az órák. Dühös volt, nem maradt ideje mindenre. Felpillantott az égre: a kisváros fölött a Fiastyúk olyan volt, mint ha valaki *odaköpött* volna...

Reggel súlyosan ébredt. Ha nem kellett bemennie, akkor ez elviselhetőnek tűnt, ráadásul meg lehetett lovagolni: tüzet gyújtott, teát forrázott, beburkolózott nyútt, fekete pokrócába, s betelepedett öreg hintaszékébe. Az ablakon túl fáradtan ragyogtak a vadszőlő sárga, bíbor, barna levelei. Hol itt, hol ott és szeszélyes időközönként levált egy, és halott pillangóként hullott a nedves földre. A festő elmerülten szürcsölte teáját, lábát rozzant sámliján pihentette egy alvó macska társaságában. A gyapjú-

zoknis lábfejek fölöttébb vidámak voltak, integettek, egymáshoz bújtak, élvezték a dologtalanságot s a meleget. A pokróc hosszú bolyhai kecsesen hullámoztak az ütemes ringatózásban, akárha (Cousteau-filmeken látni ilyet) sekélytengerekben, hová megszűrve, de még életerősen ver be a fény, a puha szárú növények. Lehunyta szemét. Szíve kihagyások nélkül dalolt őszi dalokat. *Csengettyűzik bennem az ősz!* Ezt hallgatta.

Egyik útja során szikár, jólöltözött, ötvenes férfi állította meg. Mi vagy ki után kutatsz, ifjú barátom? *Netán* koslatsz? Az én nevem Zsorzs, a kultúrház igazgatója vagyok, művészember magam is. Hidd meg, bizalommal fordulhatsz hozzám! A festőbe karolt, s összevissza vezette az ilyen-olyan utcákon. Közben bólogatva hallgatta a megnyíló vagy inkább: felszakadó, tályogként kihasadó festőt, aki ügyetlenül rakosgatva a szavakat, beszélt a lelkét kitöltő lányról, egy profán megváltásról, illetve annak esélyéről, mert valójában még nem is ismeri és így tovább. Hosszú kérdezősködés kezdődött, amolyan szelíd kihallgatás, és a beszélgetés oda *konkludált*, hogy a festő mihamarabb festeni kezd, Zsorzs pedig rendez a kultúrban egy kiállítást, és a verniszázásra *mindenkit* meg fognak hívni. Biztosan eljön a lány is!

Miként tervezték, úgy is tették.

A verniszázásra nem jött el a lány. A festő mégis boldog volt, bár ha az ember boldog, valószínűleg észre sem veszi, azonban neki alkalma volt erre, mert megnyitó után, amikor Zsorzs javaslatára az ifjúság ottmaradt, hogy némi itóka mellett tartalmasan elbeszélgessen, mert az ifjúság egyetlen alkalmat sem szalaszt el, hogy megtárgyalja a haladás problémáit, a Zsuzsa megkérdezte tőle: boldog-e? Igen, felelte a festő, és nem hazudott. Várta, hogy betoppanjon a lány..

A Zsuzsa mellett állt, kenték a szendvicseket. Karjuk néha-néha összeért, a lány ilyenkor hátradobta hosszú, egyenes haját, és mosolyogva fordult felé. Az asztalon konyakok és olcsó borok álltak. A többiek a terem közepére tolt székeken ültek, egy bizonyos Jenő nevű orvost hallgattak. A Jenő ma is formában van, mondta a Zsuzsa. A festő hátrapillantott; Jenőnek *választékba* fésült *göndör* haja volt, kerek arca, hosszú ujjait pedig úgy vil-

logtatta, mint valami kicsi szobrokat. Nem szeretem a jól-fésült, kedves fiúkat, súgta a Zsuzsának. Magában azért irigykedve gondolt arra, hogy igen, ez igen, ilyen helyzetekben így kell cseverészni; ő mindig hallgat, vagy arról beszél, ami épp foglalkoztatja – esetlen és unalmas! Majd azzal próbálja vigasztalni magát, hogy ő viszont okosabb! Le volt köpve az egyik képed, mondta együttérzőn a Zsuzsa, miközben haja a festő arcába csapódott, finoman, de mégiscsak csapódott. De én gyorsan letöröltem, tette hozzá sietősen. A széphez nem tartozik okvetlenül a dicséret, *okoskodott* ekként a festő. Azt azért méltányolta, hogy a Jenő történetei, noha ostobák, nem ragadnak le, bele a kisvárosi sárba, van valamilyen csattanójuk.

Egyszer bejön hozzánk egy férfi, kérdem, mi a panasza. Azt mondja, ő inkább megmutatná, csak küldjem ki a nővérkéket. Fiacskám, mondom neki, ne titkolózz, kórházban volnánk, hát elő a farbával! Hát, ő előjött vele!

Üvegek jártak körbe-körbe, ha valamelyik Jenőhöz ért, míg be nem fejezte soros történetét, combjai közt pihentette, aztán, mennyiségtől független, kiürítette.

Van nálunk a Pista, a próbababa, az ápolónők rajta tanulják a kötözést, injekciózást meg a kanülözést. Egyszer egy új orvosnő jött az osztályra, fiatal, illatos, volt még benne valami szakmai szüzesség. Megmutattam neki a Pistát, tetőtől talpig be volt fáslizva. Mondtuk a csajnak, nagyon fontos eset és súlyos, csak a csodákban bízhatunk. A kislány bízott a csodákban, ottmaradt, komolyan, igyekvően, igazgatta a csöveket. Este aztán rohan, épp én valék az ügyeletes, rohan könnyes szemmel, hogy meghalt a beteg. Az egész kórház röhög rajta...

Ilyenek ezek a fiatal lányok, vette át finoman az irányítást Zsorzs, később aztán belejönnek, pironkodás nélkül beszélnek arról is, amiről pironkodva illik beszélni. A kanülözésről, fordult meg a festő, s örült, hogy ezzel az odavalósi tréfával sikerült bekapcsolódnia a vidám társalgás körébe, hogy ő sem marad le a Jenő mellett. De jószerivel csak a Zsuzsa nevetett.

Befejezték a szendvicseket, leültek ők is. A Zsuzsának nem jutott szék, majd az *ölödbe* huppanok, oké! És már huppan is. A festő kínosan tekingetett az ajtóra...

Valaki a szerelemről kezdett beszélni. Nem, nem, kapott a szón Zsorzs, nekem már nincs szükségem rá; mikor még fiatal voltam, mikor még nem kellett diétáznom, akkor igen, de akkor meg nehezen jutottam hozzá, ha-ha-ha, bár egy alkalmihoz; s integet, mint a stopposok. Hát, fogjatok össze, fiatalok, ti segíthettek egymáson, osszátok meg a magányotok! Nevetve nézett a festőékre.

A Zsuzsa átkarolta a festő nyakát, s egészen a füléhez hajolt. Engem Zsuzsának hívnak, egyedül élek. Úgy szeretném, ha te a Károly névre *hallgatnál!* A festő elsimította arca elöl a lány haját; a mozdulat félre lett értve, a lány szorosán hozzásimult, ami ismét bosszantotta a festőt, noha jó volt.

Kopogtattak, a festő fel akart pattanni, de a Zsuzsával az ölében nem ment, hatalmasat vágódtak. A Zsuzsa vihogott, a festő ijedten pislogott ki alóla. Az ajtónyílásban egy miniszoknyás lány állt, karján jókora tálcával. Íme, kiáltotta Zsorzs, megjött a pizza! Gyerünk, essünk neki!

Körülállták a pizzás lányt, és állva enni kezdtek. Barátim, szónokolt teli szájjal Zsorzs, használjuk bátran a mancsokat, legyen zsíros a homlokunk is, tömjük a bendőnk! Üzenjünk hadat a pipiskedő salátáknak, legyünk konzervatívok! DEHISZ ez a pizza olajban van kisütve, olajban! – nézett a pincérlányra, hát már egy rendes pizzát sem tudnak csinálni! Jönnek mindenféle szakácsocskák, önhittek, magabízók, tájékozatlanok, és azt hiszik, övék a világ, azt hiszik, mert övék a világ, bármit tehetnek vele, új irányzatokat hirdetnek, holott egyetlen valamirevaló irányban sem elkötelezettek, keverik az ízeiket, keverik, hogy bizonytalanságban tartsanak minket. És mi, ennek a lebegésnek a megrázkódtatásában, nem tudván mire támaszkodni, itt állunk a korgó tanácstalanságban, melyben e pizza csak tétova, zagyva fecsegés; ujjai között szétmorzsolva hullatta vissza a tálra a pizzadarabot, a káosz, folytatta, a semmi, és akkor bármi lehet, ezt teszik elém, EZT, mondta már ordítva a megszeppent lánynak, nem szemlélhetem hidegen, fel kell háborodnom, lelkem mélyéig fel kell hogy korbácsoljon, fel kell fednem a bajokat, EGYSZÓVAL felszámolandó visszaélésnek kell hogy tekintsem!

Sokan tapsolni kezdtek *olajos* kezükkel. Még a nagyon éhesek sem ettek tovább. Csoportocskák alakultak, készülődtek a hazatéréshez. A festő ide-oda sodródott, mint falevél a rossz alföldi szélben; a Zsuzsa a nyomában. Károlyom, ugye, hazakísérsz? Haza, felelte a festő rosszkedvűen.

(Mennyi pizza maradt parlagon!

A pizza diétás koszt?

Én őszintén akarok élni!

Őszintén élni annyi, mint őszintén vállalni a hazugságokat!

Tudod, Károly, mi Zsorzsot *magunk közt* úgy hívjuk, hogy a kapitány.

Észrevetted, Károlyom, hogy termetre is milyen jól illünk egymáshoz!)

Zsuzsa féloldalasan dőlt az ágyra, fejét könyökére támasztotta. Álom és valóság közt szakadék van, szédülök. A festő egy széken ült, azt gondolta, talán részeg a lány. Szeretett volna hazamenni, ugyanakkor ez sehogyan nem akart összejönni. Kezdeményezett hát valamilyen semleges dialógust, miközben igyekezett a homályban szálldosó illatokat, a szavak alját kavargató vágyakozást, az ágy szabadon maradt hatalmas és a női test fedte térségek közti aránytalanságot nem számba venni. Álmodat nem ismerem s a valóságod alig. Ha meg akarod ismerni az álmaidat, kísérj el az ágyba!

Soha! – állt fel a festő, és rögtön megbánta túlméretezett heveségét, van valakim, akarta vigasztalni a lányt, de ez *meginkább* kárörvendőn hangzott, mint szomorúan. A Zsuzsa szemében nem volt vád, csak kis bánat és millió kérdés. Ki a hibás? Mi volnánk sorsunk kovácsai? Szeretnénk együtt lenni, és szeretnénk bízni egymásban, szeretnők, ha az odaadást odaadás méltányolná, szeretnénk több szenvedélyességet és kiállást, szeretnénk megértőek, jólneveltek lenni, szeretnők, ha körülöttünk minden jól menne, és ha ebbéli törekvésünk szimpátia szemlélné és segítőkészség támogatná? Szeretnénk isten tenyerén ülni?

Átöltözöm és lekísérlek, szolt a Zsuzsa. Belépett a fürdőbe, felkattintotta a villanyt, megállt a tükör előtt. A tükörben egy lány állt, végtelenre állított pupillákkal né-

zett ki onnét; lassan kigombolta hófehér blúzáát, mellei remegtek, mint kicsi állatok, mikor ha anyjukba kapaszkodva félnek, a lány, a *tükörben*, mellei alá nyúlt, enyhén megemelte Őket, miáltal az iménti remegés megszűnt, vagy máshová költözött. Lehelet homályosította el a képet, a Zsuzsa megfordult, és mohón hajolt a zubogó víz-sugár alá. Az arcon apró kráter gyűrődött, a kép szóra-koztató, bár a hús, a bőr sajog.

Kiléptek a hideg estébe. A Zsuzsa szeretett volna el-szívni egy cigarettát, menet közben nem tudok, megáll-tak egy alacsony ház előtt, s a két ablak között nekidől-tek a falnak. A közelben hatalmas robbanás, vagy mi! – a festő sebesen a földre vetette magát, karját szakszerűen a tarkójára fonta. A szája megtelt homokkal, porral, moc-sokkal. Üvegsörömpölés hallatszott, *m a j d* valaki szidta a gyereket: betört egy ablak. A rémület tárgyitalan volt, tehát nevetséges. A festő idétlenül nevetve felállt. Mi-közben ruhájáról verte a port, azon töprengett, mivel magyarázza viselkedését. Azt fogja mondani, hogy meg-botlott. De, úristen, álló helyzetből megbotlani, van-e en-nél röhejesebb?!

Csupán ekkor vette észre, hogy nincs *miért* magya-rázkodnia: a Zsuzsa görcsösen szorította magához táská-ját, szoknyája fel volt gyűrődve, látszódott a hófehér bugyi, arca torz maszk volt, tátott szájjal nyöszörgött. A festő odalépett, na, na, nyugodj meg. A Zsuzsa szájá-ban a fogak szét voltak szóródva, érződött savanykás szájszaga, na, na, a nyelve remegve kisimult, *na, na*, lát-szott a bénító félelem, ott van a nyelveden!

Menj most el, kérte Zsuzsa. Tenyerével lesimította szoknyáját, vékony orrcimpáin halvány pír ütött át, a szemei megteltek ragyogással... Ezt neked adom, mon-dta, s letekert ujjáról egy *kék pántlikát*. A festő zsebébe süllyesztette; a dohányszemcsék mint paraziták tapad-tak rá.

Otthon bűz fogadta, ám nem a sajátos és megszokott macskaszag. Érdekes volt a forrás után nyomozni! De-rékből előrehajolva indult a lefolyótól, a fal és a konyha-kő kínálta repedés mentén, az udvarra nyíló ajtó felé. Az útvonal topológiája egyszerű, mindazáltal élvezetes-nek nevezhető: a mosogató alatt sötét zsírfoltok összetett

látványa, arrébb, a cipőtalpak helyén, a foltok hiánya két ellipszisszerű alakzatot rajzol ki, még arrébb, a konyha szabad terepére felé, ritkuló és zsugorodó foltok, ami a kő díszítésére utal; a fal salétromos (ez külön élvezet, megannyi térkép!) tövében várárokként végighúzó repedés, e főrepedés mentén kisebb, keskenyebb árkok, ezek mélységéről azonban szintúgy nem lehetett fogalmat alkotni. A legegyszerűbb volna végigszagolni őket – gondolta a festő.

Ekkor váratlanul kinyílt az ajtó, a lengő felület felökte a kutakodó festőt, tudniillik nem hallotta a kopogtatást. Mulatságosan hullott négykézlábra, és ha már ott volt, beszagolt egy lyukba: megvan, ez a bűnös, a bűdös! (Aztán megfordult, és még mindig négykézlábon, feltekintett a jövevényre a jövevényen: a cipőfűzők párhuzamos szakaszai belevesznek egy bogba, hogy aztán pompás masniba szökjenek, a harisnya pászentosan fut a gömbölyös bokán, fut felfelé; a térd vonulata elvész a szoknya harangja alatt, pajkosan, mint egy tenyér mögé bújtatott mosoly; a kiskabát ki van gombolva, de nincs rés a két szárnya között, hol be lehetne látni, így a pulóver csak a nyaknál tűnik elő, ám épp hogy megmutatja magát, mert átadja helyét az alóla kifutó csupasz nyaknak, melyen a békaperspektívából is nagyon szép lányfej pihen. Bocsásson meg, *kedvesem*, hogy csak ilyen későn, sajnos, mire odaértem, már eljöttek, azért a képeket megnéztem. Aztán a kapitány mondta, hogy keressem meg, mert vár. Kicsoda, kisasszony? Hát a kapitány, jaj, mi csak így nevezzük magunk között Zsorszot! Akkor mi most magunk között vagyunk, kisasszony? Igen, igen, milyen feledékeny vagyok, *kedvesem*, még be sem mutatkoztam. Nagyon örülnék, kisasszony, ha a *Janka névre* hallgatna!

EMBER EMBERNEK ORVOSA

Ballassa Béni megvakarja kutyája fültövét, és hálás ebtelkintettel maga mögött kilép a reggeli utcára. Kedély-állapota kiváló, ennek örül – örül, hogy van minek örülnie, tudniillik számtalanul vannak napjai, amikor depressziósan retteg mindentől, az utcán szédül, fél, hogy elájul, meghal, és csak akkor nyugszik meg, amidőn négy fal közé érkezik. Nem tud mindenkor önmaga orvosa lenni...

A levegő már meleg, de még füttyösen üde, a fák levelein friss pára ragyog. A Dr. Lükő Béla utcán ismét feltűnik a szeszélyesen változó arcú nő. Ma egyenletesen nyugodtak a vonásai, megbocsátóan szép az arca. Vagy korán kelt, vagy jól aludt, állapítja meg Béni. Egymásra pillantanak, majd lelkük mélyén a megfelelő szorongás-adaggal –, hiszen sohasem tudható, mit hoz a következő pillanat – mennek a rájuk váró nap ismeretlen eseményei felé. Elméletek, melyek egyike kimondja, hogy környezetünk az emberi természet *res internáj* á n a k a *res publicába* é s *externába* való totálprojekciója, másika szerint pedig egyetlen eseménytöredékben benne foglaltatik az esemény egésze, igen, mint cseppben a tenger, nos, ezek tőkét kamatoztatva a gyakorlatban, Béni sokszor vizsgálta a reggeleket. S a felfedezett reggeli tünetekből diagnosztizálva *kezelt* e napját, ami annyit tett, mint bizonyos, lehetőleg *vigilens* beavatkozásokkal megakadályozni a keserű anomáliák bekövetkezését. És ha az ember kezel valamit, akkor, a módszerből adódóan, mindig a legsúlyosabbat szeretné elkerülni, következésképp beavatkozása nem nélkülözheti a keményebb, komplikáltabb orvoslást; így aztán bármennyire óvatos, előfordulhat az a szánalmas *iatrogénia*, miszerint a rosszkedv elleni szérummal épp a rosszkedvet oltja magába, vagyis, szóval élve: a fürdővízzel együtt a gyereket is kiönti... Ma azonban minden jót ígér, nincs hát ok a beavatkozásra. Béni meglóbálja kicsi orvosi táskáját, felszabadultan saszszezva (mint egy óvodás!) fordul be a Lenin térre. A téglalapjának keleti oldalán áll az impozáns kórházépület, homlokzatát büszkén emeli a fák fölé. Akár egy

templom. Béni meghatottságot érez és kicsi bánatot, hiszen tagadhatatlanul létezik még a Gyógyítás Szentsége, sajnos azonban egyre inkább elvész a mindennapi küszködésekben... A kórház előtti parkban ébrednek a verebek. Ebben az országban itt hajnalodik a legkésőbb, ezzel összefüggésben viszont itt még akkor is világos van, amikor másutt már bealkonyult. Örülhet az ittlakó! Nincs szebb dolog a végeknél, hol kikeletkor a sok szép madár szól s homlokodon a vér lecsordul. Ez nem Timișoara, nem Arad, nem Oradea és nem Satu-Mare. Kicsi, de kies hely. A folyóparton szomorúfüzek vannak, van déli part és van északi. Északon magasabbra nőnek a fák és szebbek az emberek. A korareggeli nap piros, bíbor, lila fényeket von az épület fölé. A hajnal egy szép negatív alkony, eszeli ki Béni. Elégedett. Ez az ő napja lesz! Mellemen átfont karokkal fogok ülni, és mint egy előrelátó hadvezér szemlélem néma elégedettséggel a dolgozatom fölött csatázó osztályt!

Béni arra számított, hogy a rafináltan megkonstruált tanulmány, figyelembe véve az osztály emberi értékekkel és gyengeségekkel átszőtt viszonyrendszerét, önmagát fogja érvényre juttatni, előidézve ekképp azokat a nélkülözhetetlen változásokat, melyek lehetővé teszik a hatékonyabb orvosi munkát. A végleges fogalmazvány előtt lapokra feljegyezte kollégáinak nevét, és ide-oda tologatva őket, a következő taktikát rakta ki:

1. A főnök, dr. Szaboleska osztályvezető főorvos, megbéklyózott minden alulról jövő javaslatot, valamint azokat, melyeket nem ő indítványozott, emellett gyűlölte helyettesét, dr. Szikora főorvost, az ellenlábását. Béni tehát a főnöknek átadott dolgozat mellett odaadta Szikora doktornak amaz *negatívját*. Szikora jó szakember, várható, hogy ellenezni fog bizonyos dolgokat, amelyek eredendően pozitívumok és támogatja a negatívság álorcája mögött eleve elvetésre szánt pontokat. A főnök természetesen igent mond Szikora nemjeire és nemet, ragyogva, igenjeire, elfogadva ekként a tanulmány megfelelő értékrendjét.

2. Barbauer elvtárs mindent támogat. Legfőbb törekvése, hogy az őrségváltás idején, amikor a főnök nyug-

díjba megy, átlépve a rangidős Szikorát, belecsücsüljön az osztályvezetői karosszékbe. Fúrta Szikorát és tette a szépet a főnöknek. Mivel azonban az esetleges kudarccal is számolt, hogy mégis Szikora lesz a főnök, igyekvően támogatta őt, és fúrta Szabolcskát. (Végül persze egy nevető harmadik, ráadásul déli lett a főnök, Barbauer a cél előtt csúszott el egy banánhéjon, ugyanis az osztályról évek óta hordta nylon reklámszatyorban a gyógyszereket testvérbátyjának, aki patikus volt a városban, valaki feljelentette, mert Barbauer *tényleg* elcsúszott és a folyosó megtelt az elcsent holmival; a főnökségen eltusolták, de a kinevezése elmaradt.) Béni avval kenyerezte le, hogy tanulmányírás közben engedélyt kért tőle erre, arra, mintha számára ő volna itt az egyedüli főnök. Béni nem volt már zöldfülű, és Barbauer láthatóan meghatódott.

3. Pannácska doktornő meglehetősen okos, előre megjegyezte a főnök döntéseit, s így a kezdet kezdetén a jó oldalra állhatott. Ezt később főnöke méltányolta. Kaffka főnövér elvtársnő kikaparta volna a Pannácska nagy és átható szemét, de mivel nem tehetette, igyekezett minduntalan ellentmondani neki, következésképp a másik oldalra állt. Ez bonyolította az ügyeket! A főnök nagymértékben ki volt szolgáltatva a főnövér kényének, istenem, a nővérkék hada és vezérük! – így támogatta a főnövért, aki ezáltal sok olyan dolgot ért el, ami nem volt szándékában, illetve az ellenkezőjét szeretne volna valójában. Itt volt a stratégia legsebezhetőbb pontja...

4. A déliek osztálya is számításba jött. A két osztály között örökös harc dúlt. Az egyik fél tapogatózása bizonyos hadászati kísérletek irányában óhatatlanul elindította a másikat is hasonló terenumokra. Béni *elejtette*, hogy mire készül, a déliek megtudták (mert az ellenség mindenütt jelen van, mint a levegő), megbízatást adtak saját emberüknek egy ugyanolyan tárgyú tanulmány elkészítésére, ez viszontag eljutott a főnök, Szabolcska fülébe, mert neki is megvoltak a hírszerzői, érdeklődni kezdett a Béni tanulmánya *felől*. De hát egy hónapja átadtam önnek, főorvos elvtárs! Akkor holnap megvitatjuk!

A regényírók, hogy éreztessék az időmutató körforgását, az olvasót két perc alatt röpítik át tíz, húsz, harminc éven – de mit tegyünk mi, ha idő van, és nem telik?!

A kórház folyosóin még nem szikkadt föl a linóleum, itt-ott egy-egy csúszásveszélyes folt csillog. Jó, hogy csillog! Az orvosi szoba előtti szakaszon vannak az öltözőszekrények, egy kitárt ajtó leng ide, oda. Az ajtón túl vannak a nők, innen a férfiak. Szabolcska főorvos az orvosi szobában öltözködik. Suhognak a kikeményített köpenyek, nadrágok, sikongnak a papucsok. Ne nyivogtasson, doktor úr! Nem én nyivogtatok, a linóleum nyivog. Barbauer elvtárs sajnálja, hogy nem nőtt nagyobbra; hallgatózik: Pannácska dudorászva hámozza ki magát utcai ruhájából; sok műanyag van: recseg a táskarádió. Barbauer elvtárs egyszerű tréfát eszel ki. Doktornő! – kiált fel izgatottan, csukja be a szekrényajtót, mert kijönnek az egerek! Pannácska visít, irgalmatlanul bevágja a spanyolfalat. Férfiak és nők között a fal lehull. Barbauer elvtárs issza a látványt, issza, issza.

Ezüsttálcán érkeznek a tömjénfüstnél is metafizikusabb illatokkal párolgó feketekávés kelyhek. Jóreggelt, elvtársak! – üdvözli Szabolcska főorvos az osztály dolgozóit. Foglaljanak helyet, fogjuk meg a munka végét! Mutassam meg, Pannácska, hol kell megfogni? (*Derűltség.*) Ballassa elvtárs megint késik; nem várunk rá. Elvtársaim, szomorú bejelentésem van: a déliek kiharcolták az osztályuk átfestéséhez a szükséges anyagi támogatást. Úgy látszik, jobban áll az ő szénájuk. (*Csend.*) Csak akkor kerülhetünk nyeregbe, ha sajátilag boldogulunk. Kaffka főnővér elvtársnő közbeszól: nem gondolja főnök elvtárs, hogy a hír koholt? Megoldjuk! – mondja lelkesedve Barbauer elvtárs, juszt se kérjünk támogatást! Lassabban a testtel, szólal meg Szikora főorvos, a koléga nem gondolhatja komolyan. Talán én fogok festeni? Miért ne! – kardoskodik Barbauer. Kis teste hangtalan remeg. Miért fűrsz engem, Szikora elvtárs!? Nem fűrlak, csak ellenfűrok. Ne csapjunk patáliát, elvtársak!, avatkozik bele a főnök. Te pedig, Barbauer elvtárs, ne ess túlzásokba, a túlzások ideje lejárt. Megfontoltan fogunk határozni, presztízssünket tesszük kockára.

Félénk herold érkezik, jelenti, hogy Ballassa doktor úr a portás fogságában van; a portás új erő, alkalmasint az tévesztette meg, hogy a doktor úr köszönt néki; nem akarja felengedni, a doktor úr meg otthon felejtette a belépőjét és megvesztegetni nem áll szándékában. Miért, megvásárolható volna? Mindenki megvesztegethetetlensége felolvasztható, ha elég magas a hevítési fok. Ezt megvitatják. Egyetértenek. Aztán leküldik Pannácskát mint felmentő seregeket...

Panna doktornő slattyog a folyosón végig, végig. Valaki kilopta egyik fűzőjét (bizonyára az örökösen mókázó Barbauer elvtárs), hófehér PUMÁ-jából, e drága külföldi termékből ki-kivillan rózsaszín zoknis sarka. Elöl a köpenyén a szükségesnél több, az elegendőnél kevesebb a gombok száma [$1 < n < \infty$]. Mikor átmegy az udvaron, az ablakok megtelnek beteg férfifejekkel.

A kiszabadult Béni rohanvást rohan az osztályra. Elkésett. Elkésett a várva várt eseményről. A folyosón már sorfalba álltak a nővérek, várják a nagyvizitet. Szabolcska osztályvezető nem várat magára, pontban kilenckor feltűnik sudár alakja. Mellette Szikora főorvos lépdel vajszerű szerelésben. Ő is magas. Barbauer elvtárs sokkal alacsonyabb, teljesen eltűnik a két főorvos válla mögött, hiába fésüli haját fölfelé egy impozáns hullamba merevítve. A hullámtaréj viszont szépen leng előre, hátra, leng, mint egy bárka – ez kárpótolhatja.

*Lépj be, Mihály, lépj be
a kórterembe!*

zengi a nővérek kara, s Szabolcska belép.

A négy egymásba nyíló szalonban a betegek bizakodón várják az orvosokat. Az egyesben vannak Szabolcska betegek, a kettesben Szikoráéi, a hármásban Barbaueréi; a négyesben vannak a senki betegek. Ezekre a Fennvaló vigyáz, ha meggyógyulnak, neki lesznek hálásak. Jól jártak, gondolja Béni mérgesen. Azon töpreng, vajon ki bérelte fel a portást, bosszantja, hogy újfent elhalasztódott a tanulmány megvitatása, és erre épp ő szolgáltatott ürügyet. Szabolcskát fürkészi, aki betegről betegig mindent számba vesz [zárt intervallum!], röviden, de bátorítólag

beszél, mindenkire van szava. Icuka nővérke szalad: telefonon keresik a főnököt. *A főfőnökség*, teszi hozzá halkabba fogva a hangját. Szabolcska gondterhelten távozik. Hja, nehéz egy vezető dolga, ha neki is vannak vezetői! Homlokán párhuzamosak a redők; tetszetős. Hátározott mozdulattal nyúl a telefonkagylóért. Már megint az a gátlástalan, névtelen telefonáló: fenyegetőzik, vádol, állít, kohol, a déliek embere! *Gumă de cîine pe nasul tău !* – csapja le a kagylót Szabolcska. Összeszidja Icu-kát.

De nincs még vége a nehéz perceknek; mélyülnek a redők. A Kohuth elvtárs felesége szintén fenyegetőzik: Mihály, Mihály, meg akarsz gyilkolni?! Na de Elvira! Elismerem, kezem sok helyet bejárt, de *vér nem tapad hozzá!* Miért dőlsz be a rosszindulatú híreszteléseknek? (Azt sutto gják, hogy Elvirácskát azért nyitották fel másodszer is, mert gyönyörű *appendicitiszét* sokan szeretnék volna megnézni. Jaj, csak a Kohuth elvtárs fülébe ne jusson!)

Doktor úr, a gyermekemet szemmel verték! Ugyan, kedves, ez ma már nevetséges. Nem szemmelvert, hanem Semmelweis! Nevetnek az igényes tréfán. Lassan szétfoszlanak a komoly felhők, kisimulnak a redők. Doktor úr, nem akar ön a gyermekem atyja lenni? Engemet nem a gólya hozott, kisasszony! Mindenki mosolyog, részese akar lenni a gyógyító derűnek. Fénylő tekintetek követik az osztály dolgozói előtt járó két főorvost. Ők ennek az osztálynak szülői: atyja, anyja. Legszenőbb ügyük az egészség. Szikorának ma megjött a menzesze, súgja valaki. Honnan tudod? Olyankor mindig átfesti a haját. Festi? Festi, figyeld meg a hajszálak tövét! Nézd a tövét!

Később Béni a senkiföldjén tevékenykedik, amikor Panna jön érte. Főnökünk hívat. Elindulnak a hosszú folyosón. Talán mégis van reményem!

Jöjjön, Ballassa elvtárs, jöjjön, jöjjön! Pannácska, ha akar, maga is maradjon. Amúgy is feladatokat akarunk kiosztani, nehéz, de nem megoldhatatlan feladatokat. A maguk korosztálya el van kényeztetve, itt az ideje, hogy szembenézzenek a gyógyászat borostásabb arculatával. Panna leül, kinyújtja karcsú lábait. Fűzőtlen PUMÁ-

ján a tekintet megpihen. Beosztjuk magukat éjszakai ügyeletre; Ballassa elvtárs ma kezdi, persze ebédelni hazamehet. A doktornő egy darabig velem fog ügyeletezni, figyelembe vesszük, hogy ő nő, szakaszosan engedjük a mélyvízbe. Szabolcska főorvos felteszi aranykeretes szemüvegét. Jól áll neki. És most néhány szót a Ballassa elvtárs jelentéséről. Megbeszéljük, igen. Azt írja a bevezetőben, olvassuk: A jó megléte kézenfekvő és természetes, mindnyájan örülünk neki, és nincs szükség arra, hogy öngazolásképp üptre, üptre? – állandóan, súgja Béni, üptre fölmutogassuk; teendő elsősorban a rosszal kapcsolatban van. Nos, ebbe belekötnénk, Ballassa elvtárs. Két okból is. Ad egy: általában a hibák azonosak az erényekkel, csak nézőpont kérdése. És az ön nézőpontja, és, hogy is fejezzük ki magunk... Túl fiatalos. Úgy van, Pannácska, már megint fején találta a szöveget – erre még visszatérnénk. Ad kettő: azok, akik be akarnak minket feketíteni, tudjuk, kicsodák, azok előhozakodnak minden szinten, minden fórumon a mi hibáinkkal. Nekünk, ha így van, és így van, nemde bár a pozitívumainkat kell felmutatnunk, hogy azokat látva lássák. A negatívumokkal eleget foglalkozik az ellen. Még tulajdon dolgozóink közül sincs mindenki tisztában eredményeinkkel, illetve azzal, hogy mi erény és mi hiányosság. Kérdezhetnék valamit, főorvos elvtárs? Nem, most nem. Íme, ma értesültünk róla, a déliek pénzt kapnak. Miért? A déliek jobban dolgoznak? Nem dolgoznak jobban. Rosszabbul dolgoznak. A hibákat azonban elhallgatják, az eredményeket fölfűjják. Ki kell mondanunk nyíltan: harcban állunk. Nem elég a jószándék! Pannácska egymásra rakja lábait, az egyik comb a másik árnyéka lesz. Meleg van, árnyékban hűsülni jó volna! Persze mi meszszenenően értékeljük a Ballassa elvtárs pozitív hozzáállását [á!á!á!á!], tenniakarását, elismerjük, vannak a dolgozatában használható javaslatok. Ez a jelentés, vagy nevezzük tanulmánynak, úgy, nevezzük tanulmánynak, de: akkor ebbe még munkát kell fektetni. Közös munkát. Megbeszéljük, továbbgondoljuk, mindenkinek lehetőséget adunk, hogy elmondhassa, ami a szívét nyomja, valami mindig nyomja. De főorvos elvtárs, szeretném kifogásait részletesen... mindjárt a bevezető után tárgyalom

a továbbképzést, itt az osztályon meg lehetne oldani, a közép-káderek ma újra előtérbe kerülnek... A szakmai fejlődés, Ballassa elvtárs, a mi gondunk. Ezt Hippokratész is kéri tőlünk, s mi letettük az esküt! Tudja, hogy minden csütörtökön tanfolyamot tartunk. Ezt nem tudtam, főorvos elvtárs. Hát ma tartok, legyen ott! De, főorvos elvtárs, ma hétfő! Nem baj, ez a csütörtök hétfőre esik. Mondja Szabolcska. Elégedett. Aranykeretesét Pannácskára villantja. Pannácska PUMÁ-ját szellőzteti.

Béni szomorú ábrázattal lépked a cserfes nővérek, megannyi sugár kardvirág! között.

*Bénike, Bénike
orvoslásod hasztalan!
Meddő a harc,
csak a kudarc,
csak a kudarc!*

Pannácska siet utána, habdájából ki-kicsúszik a lába, rohan: egészségügyi szempont, van néhány deka feleslege. Béni, főnökünk kér, ne feledkezz meg a Jelenléti Ívről! Aztán a nővérekhez fordul, és aláírhatja velük a munka utáni tanfolyam értesítőjét. Mögötte is megszólal a zsongó kar:

*Micsoda kitolás!
Folyton folyvást
tanfolyás!*

Túl szaporák a lépcsőfokok, kényelmi szempont!, az ember kettesével, hármasával veszi őket, miáltal lendületbe jön, immár hatot is átugrik Béni, mint *e g y* szélvész söpör már. Mariska néni észleli a száguldó lavinát (fehér itt minden!), felemelkedik műanyag vödre mellől, kitarja karját, akárha egy kotló. Hopp! A két test lassan a falnak dől. Köszönöm, Mariska néni. És ha már *találkoztunk*, nem tudna egy szekrényt ajánlani, ugyanis nekem... Lesz szekrénye, Bénike, ha megvár. Álljon oda az ajtó mellé. Úgy, mehetünk is, hozza, legyen szíves, azt a seprűt. Akárcsak a fiamat látnám. Az én fiam is egyetemet végzett; ezen persze ma már nincs mit csu-

dálkozni, mert a mi társadalmunk mindenkinek lehetőséget ad a továbbtanuláshoz.

A szobácska egyetlen ablaka a parkra néz. Van egy asztal, két szék, van két szekrény, van egy elfüggönyözött rész, ott a mosdó. Rengeteg virág van, szépek. Én gondozom őket, még a beporzásuk is magam végzem! Üljön le, főzök egy teát. Milyen szomorúan nézi azt a seprűt! Mariska néni, én ebben a falnak dőlt seprűben is csak a rokkantságot látom... Bénike, maga orvos... Nem, nem, Mariska néni, ne nevezzen annak. Orvosnak lenni elsősorban annyi, mint kiűzni magunkból a restséget, a hanyagságot, az igénytelenséget, az önzést, a kicsinyességet, a részrehajlást, a szarháziást... Hány cukorral kéri? Hárommal. Szóval, Bénike, azt akarom mondani, hogy maga orvos, az egészségügy pedig a munkaadója. Tehát e viszony, mert viszony, nem mindig alakul a magunk kedve szerint. Az egészségügy olyan, mint egy szeszélyes, vonzó nő. Őt szolgálni terhes, de nem tehet másként. *Női tenyereken a férfiak sorsvonalala!* Most talán elveszettnek érzi magát, nem baj. Elveszettnek lenni annyit tesz, mint ösztönösen keresni a szilárd pontokat. A hajótörött éber, állandó készenléte nélkülözhetetlen. Ez az én bölcsességem... De, Mariska néni, mi az, hogy elveszett? Mi? Azt hihetné az ember, hogy tehát volt, amikor megvolt. Vagyis vannak szilárd pontok, amelyeket bizvást kereshet. Holott nincsenek. A keserű csalódást épp az szüli, a hit, a remény, hogy most elveszett vagyok, de találhatok valamit, amibe beleragadhatok. Én nem találok semmi kapaszkodót, Mariska néni! Ugye segít nekem, Bénike? – legyen szíves, ha kinyújtaná a kezét, és ragadná meg ezt a gyapjúmatringtongot! Jól van. Én nagyon szeretek kötni, ha akarja, kötök magának is valamit. Azt hiszem, eltalálom az ízlését. Ugye, maga is ragaszkodik a gyapjúhoz, a finom, sodort gyapjút kedveli? A fazon pedig legyen egyszerű, ne legyenek kis csavart minták, lyukacskák, bojtok, sok felesleges fordulat! Nyolc sor patent, egy sima, egy fordított, aztán a fölötte levő sorban fordítva, a patent után pedig egy sor ilyen, egy sor olyan. A nyakát, ha inggel hordja, V-re csinálnám, de lassan apasztok, vagyis korán. Csinál-

hatom két színnel, szeszélyesen egymásbaolvadón, ahogy térképeken az országok. A szálakat jól elkötöm. Ha vastag tűvel dolgozom, egy hét alatt kész leszek. No, készen vagyunk, rááll a keze. Jó sebész lesz magából. Jaj, majdnem elfeledtem, ha itt megfelel magának, adok kulcsot az egyik szekrényhez. Akkor a próbálást is egyszerűbben megoldhatjuk. Viszontlátásra, Bénike. És ne féljen, nem kötöm a hajszálamat a pulóverébe! Vigyázzon a vödörrre!

Pannácska hajol ki az ablakon, mikor Béni észreveszi, már jó ideje integet. Béni, már mindenütt kerestelek, siess föl, röpgyűlést tartunk! Várj meg, Panna! Kérdezni akarok valamit! *Föla* lépcsőkön, a fokok pereme *le* van kopva. Panna, mi jut az eszedbe, ha azt mondom: orvos? Ugyan, Bénike, már megint kezdod! Ez most fontos. Hát mi?! Nyűg és gürc, ezzel szemben pedig a státusz, modor, luxus, elit. És hogy mindezt megszerezd, megfelelőképp kell viselkedned. Vagyis vannak az orvosok, és akik azzá akarnak válni – tülekednek és törekednek. Ember embernek farkasa... De hát miért céloznak látszatokat, Panna? A lényeg más, arról beszélj! A lényeg nem lényeges, Bénike, érted *Bénis*! És mit akarsz azzal a csupporral? A Mariska néni teáscsészéje, nálam maradt. Megint ott ragyog egy csomó cukor az alján, sosem tudom felkavarni, émelyítő az utolsó korty. Mint a búcsú előtti utolsó szeretkezés, dalolja Panna.

A kicsi orvosi szoba zsúfolt. A négyzet alakú asztalt az orvosok és Kaffka elvtársnő ülik körbe, koncentrikusan állnak a nővérek, beteggondozók, műtősök, a falnak, szekrénynek dőlve. Mi történik, tájékozódik halkán Béni. Baj van megint, súgja egy műtős, a déliek átfestik az osztályukat. De mi túlteszünk rajtuk, mindenki föl fogja áldozni szabadnapját, egy napot az osztályért fogunk dolgozni! De hát eddig mindennap az osztályért dolgoztunk! Szabolcska főorvos bosszúsan fölemeli a hangját: ha valakinek véleménye van, mondja el. Jaj, Pannácska, maga áll! Ne álljon! – valaki átadná a helyét. Hagyja, főnök elvtárs, állva jobban tudok figyelni... Igen. Hol is tartottunk? Ja, Szikora elvtárs, te azt mon-

dod: sárga. Ha *a z t* mondd, akkor nem ellenzed a festést. De a sárgát ellenezzük!... Azt kell eldönteni, magyarázza a mütős, mintha rádióban színházi közvetítést, hogy milyen színűek legyünk. A főnök rózsaszín mellett kardoskodik. Hallod, fordul Béni Pannához, rózsaszínű lesz az osztály. Vörösre mégsem festhetik!, mondja a doktornő egykedvűen. Mert a színeknek, emeli fel újból a hangját Szabolcska, de most a nővérekre néz, pszichológiája van. A nővérek zavartalanul sutyorognak. Vajon Szabolcskának milyenje van? *Mindenkinek* láttam, csak az övét nem. Biztosan olyan libegő-lobogó! Tévedsz, aranyos kis frottírja van. Szóval, kellemesebbé, ne vihogjanak kérem! – melegebbé teszi a környezetet, a fűtési számlánk csökkenni fog. Megnyerhetünk egy újabb csatát! Hogy egy példával világítsunk rá: a Szaharában, mint tudjuk, ha lemegy a nap, hideg van. Miért? Mert a Szaharában kietlen a táj, az a gyér thimiánfű, ugye, nem sugall szemnek, agynak semmit! A jelenlévő elvtársak egyetértenek, bólogatnak. Béni jelentkezik: főnök elvtárs, én a beadványomban ehhez kapcsolódó szakmai kérdésekkel is foglalkozom... Ohó, Ballassa elvtárs, nem oda a Buda! Beadványát már tudtunkkal megbeszéltük, erről ennyit. Maga mindig a személyes problémáival hozakodik elő. Most mindjárt előront a szekrényigénylésével! (*Nevetés.*) Szekrényem már van, pulóverem is lesz. Micsoda? Semmi az ég világán, drága főorvos elvtárs! A főnök megy tovább: van még javaslat? Én akkor azt mondanám, lobog Barbauer elvtárs, cseréljük ki az ágy-neműket is, *é s mi* se maradjunk fehérben. Legyen minden rózsaszín, mint a Pannácska zoknija! Ez a cél. Megnézik az említett holmit. Ellenzem, félti Szikora főorvos a vajszerű szerelését. Benne vagyunk! – dönti el a főnök. Végezetül, elvtársak, felhívjuk figyelmüket, tereli vissza beosztottjait Szabolcska, hogy a héten véget ér az egészségügyi dolgozók számára meghirdetett véradási kampány. A déliek értesüléseink szerint jobban állnak. Van viszont időnk pótolni a lemaradást. Ne feledjék, harcban állunk, a kórház örökös harcszíntere a gyógyászoknak. És mi kell a harchoz, elvtársaim? Vér, vér, vér! Mindenkitől képességei szerint. Befejeztük. (*Taps.*)

Dalolva távozik a nővéreké kara:

Micsoda kitolás!

Folyton folyvást

véradás!

Barbauer elvtárs a folyosón a távozó Pannácska elé toppan. Doktornő, a cipőfűzője nálam van, engedje meg, hadd fűzöm be a PUMÁ-ját! S máris féltérde ereszkedik, miközben zsebéből előhúzza a fehér madzagot. Két ujjá közé csípteti, s leleményesen vezeti a lyukakban, mintegy bevarrja a leffegő nyelvet. A gáláns, de kénytelen testtartást halk nyögdécskék kísérik. *Genuss mässig, Bewegung lächerlich.* Később lelkendezve magyarázza Szabolcskának: de főnök, esküszöm, még a PUMÁ-jának is varázsos illata van!... Béni szakítja félbe az ígéretesnek induló társalgást. Főorvos elvtárs, akkor én megyek ebédelni. Persze, persze, kolléga, mindenki hazamegy. Ja, maga ügyeletes. Hát csak siessen vissza, megy az idő!

Dr. Szabolcska osztályvezetővel az élen együtt távoznak az osztály orvosai. Mert bár befelé vitáznak, kifelé egységesek ők! Ha vannak is nézeteltérések, nincsenek kibékíthetetlen ellentétek, kibékíthetetlen ellentmondások nem léteznek. Viták lehetnek, konfliktus nincs!

A kapunál a portás szolgálatkészen szalutál a kis kollektívának. A férfiak előreengedik Pannácskát, aztán tanácstalanul toporognak. Dr. Szabolcska osztvez. egy kedves gesztussal int beosztottjainak: csak elhalálózási sorrendben, elvtársak! Nevetnek. Barbauer stréberül kilép, Szikora összeütközik Bénivel, mindketten hátralépnek, nem tudják eldönteni, hogy ilyen sorrend esetében mi számít udvariasnak.

Pannácska nem lakik messze, egy darabig Bénivel mennek beszélgetve. Ugyan, Bénike, minek töröd magad!? Béni gyámoltalanul néz rá, nem szól semmit. Tudod, magyarázza Panna, kicsi a mi osztályunk, kicsike célok forgatják a fogaskerekeket. Szétmenne minden, ha valami nagyba kezdenénk... Hát szia, könnyű ügyeletes! Szia!

Később, már túl az ebéden, Béni újból a kórház felé baktat. Hirtelen feltűnik előtte a reggeli nő, alkalmasint most tér haza a munkájából. Vajon hol dolgozik? Egyáltalán mit tudok róla? Talán most... Kilép, utoléri a nőt, meg akarja szólítani, a nő megrémül, aztán olyan ellenségesen néz rá, hogy Béni szótlanul továbbsiet.

De amikor a nő az ijedtről az ellenségesen elutasítóra váltotta az arcát, keletkezett egy rés, amin Ballassa Béni ifjú orvos bepillantott. És parttalan kiszolgáltatottságot látott és az esendő félelmet, hogy amazt észreveszik, ugyanakkor pedig ott volt a vágy, a hívás, vegyék már észre, édes istenem! – s valaki önfeladón társuljon be, legyen társ. És láthatta a napját, a kórházat, az osztályt, egész életét. És önmagát, amint derűs arccal kikönyököl, és valami biztatót mond...

KÖZÖTTÜK HALLGATÁS

Semmi vész, megint... Kilép a bódéból, a fényben hunyorog, becsukja a rozoga deszkaajtót, bekattintja az ökölnyi lakatot, ismét megtapintja a kulcsot. Térde közül kihúzza az aktatáskát, megigazítja a rátekerített spárgát, ha a zár már nem is, a fogantyú még ép; a táskát ujjára akasztja.

A mozdony előtt megáll, anélkül, hogy valamit is gondolna vagy érezne a dolgok felől, szemléli. Tenyerét rátapasztja a forró mozdonytestre, ameddig csak bírja, ott tartja, utána nadrágjába töröli; matt nyom marad a kifényesedett ülepen.

Az utcán hol izzadság-, hol meg olajszagot érez, hol a kettő sajátos keverékét. A sáros részt most sem kerüli ki, cipője peremére vastag hurkák kúsznak föl, félő, hogy föl fogják falni a cipőt, A *celtis* fás téren fiatal nőt pillant meg: karcsú, ápolt, haja fürtökben, dúsan. Nézi. Egy gondolata támad, melybe szinte gyűlölet vegyül: ezek a pipik vajon esznek-e egyáltalán?

Otthon rádől az ágyra; mintha udvara volna a szürke, nyítt dunna. Feje alá húzza a párnát, végignéz magán: a nadrágszár szét van terülve, mulatságosan vastag a lábszára, hozzá képest kicsi a lábfeje. De lehet, hogy a látószög miatt van így.

Felkel, kimegy a konyhába. A nagy pléhtáliból kihasznál egy poharat, az elmosatlan csészék, tányérok, kanalak reccsenve mozdulnak. Anélkül, hogy kiöblítené, vizet enged, a pohárba, iszik. *A víz meleg, nem vívizű.* Ahh, mondja rekedten. A poharat a kredencre állítja a dögszerűen szétdobált kenyérhéjak közé. *Korom íze nyelvén a szomj.*

Hiányzik az asszonya. Hason fekszik, kifeszül, kezével előrenyúl, megkapaszkodik az ágytámlában, húzza, tolja magát, le s fel, le s fel. Hátára fordul, melege van, lerúgja a cipőt, a nadrágot, letépi az inget. A fáradtságot nem tudja levetni. Gatyája nevetségesen hosszú, majdnem a térdéig ér. Megemeli a gumis korcot, tömény hal-szag van, jó idő óta ez az egyetlen, ami elnyomja az olajos izzadságszagot. Agyában érzi a pikkelyek sötét,

kellemetlen karistolását, nyelve tapad. *Egy szomj megszűnt: a jelen-éhség.*

Kint szél kél, nemsokára elered az eső. A porból és koromból, lassan, de átmenet nélkül, sár lesz és mocsok, majd azt is elmossa a víz.

Tücsökciripelésre ébred. Vékony, tört pengék szabadlják a csendet. Megpróbálja bemérni a közeli pirregést. Behunyt szemmel nem képes elképzelni a szobát.

Inkább fáradtan, mint játékosan, lefordul az ágyról, négykézlábra emelkedik. Csend van, elindul. Az ágy furnérozott oldalán penészmaródás és márványos hártymáz van, a félrehúzott függöny mint vastag kötél csüng, a rojtokon porpamacskok vannak, a tükör földig ér, megrepedt, látja a tükörképét, a tükörkép felemeli fejét, mérőn nézik egymást. A szőnyeg rongyból van, csuklója zsibbad, pihenésképp a kézfeje támaszkodik, nézi a tenyerét, árkok, árkocskák, áttűrődések, foltok, zúzódások, kis sugaras nap van.

Visszaér az ágyhoz, megpillantja a bogarat. Na, mondja magában. Feláll, kimegy a konyhába, behozza a konyhakredencről a poharat, lehajol. A tücsöknek lóporfája van.

Ráborítja a poharat, aládug egy zsírfoltos újságpapírt, felemeli, leül az asztalhoz, leteszi, kihúzza az újságot, a poharat végigcsúsztatja az asztallapon. A furnér fel van hólyagozva, bármikor felhasadhat. Biztató, hogy most nem hasadt fel. A poharat a tenyerére húzza, egy hirtelen mozdulattal megemeli, tenyerét sebesen összezárja. Érzi markában a bogárnyi meleget.

A két ujj közé csippentett őszikét arca elé emeli, a lakkos toron sötét foltok mozdulnak. Rájön: ő tükröződik: Fejét ingatva szórakozik a jelenséggel.

Sorban kihúzza a tücsök lábait, leteszi őket az asztalra. Ameddig még rángatóznak, tekintetével rajtuk elidőz. Kiszedi a szárnyakat, ujjbegyén váratlanul megérzi a ciripelőfűrész piciny fogazatát. Kirántja a csápokat, és a lecsupaszított bogarat az asztallapra helyezi. A tücsöklárva emelgeti fejét. Átvillan benne, hogy lepiszkálja a lencseszemeket, de lusta tűt vagy zsilettet keresni – körrömmel nem megy, leválik a fej. Ingerülten kettétöri a törzset, a potrohából sárgás váladék szivárog a kezére,

gatyájába töröli, megszagolja, töröli, megszagolja. Az asztalon egymás mellett tizenöt tücsökdarab van – közöttük hallgatás: a néma világ.

Lefekszik, nem bír elaludni, görcsösen préseli szemhéját a szemgolyóra. A pirregés hiánya lyukakat éget agyába. A téren látott nőre gondol. Ha egyszer az enyém volna, nem engedném el! Finom falatokkal etetném, kövér volna, mint a ti asszonyaitok, kövérebb, a bőre fényes volna, a hasa puha, hatalmas volna.

Visszaül az asztalhoz, kezébe veszi a tücsökszárnyat, babrálja, simogatja. A lezúduló esőben alig-alig hallja, inkább érzi a *stridulációt*.

HEJES NOVELLA

hej, idő

A túloldalon farmerdzsekis egyetemisták, fiú és lány, a fiúnak szabályos profilja van, úgy tűnik, sietnek, mégis oly szellősen mennek. Átszalad a hídon, a folyómederben villanyoszlopok állnak, kis híján letapossa a fiú sarkát; hallgatózik ismét. Egy album, egy rohadt album, ismétli a lány, érted, bedilizett, nem ír már mást se, bedilizett, érted, kérdi kétségbeesetten, mintha az apjáról volna szó, minden egyes bélyeget aprólékosan leír, nincs egyéb háttére, se ő, se mások, se múlt, se jelen, csupán az albumja! A fiú a lányra néz, közélről szembetűnik lányos álla [„dűnésen kerek”], mond valamit. Magyarázta, válaszolja a lány, az a mi bajunk, hogy mindenütt érvényesek akarunk lenni, így aztán nem leszünk azok, ez okból és ekként szeljük ketté a világot: ők és mi, vagyis, mondta, ő nem fog hibázni, így, amit ír, az a lehető legérvényesebb. Nincs-e igaza? – érti meg a fiút, de ehhez fejét szinte a csípők közé kellett dugnia. A lány önkéntelenül hátrapillant, tekintete életlen, élettelen. Nem ismert meg! Lehet, mondja, csakhogy eleven halott már, olyan, mint egy elkötött végtag! Nincs-e igaza? – szajkózza magamagát a fiú.

hej, idő

Égnek a lámpák, nem szabad érinteni, és hogy elterelje figyelmét felesége illatos testéről, már-már az ugrás határán, arra próbál gondolni, miért is megosztott a világ, emlékezni akar az író lánya tolmácsolta szavakra.. Ez jár az eszében, azaz ilyesmi és persze jó ködösen, később is, miután a nő feladta, rosszul vagy egyáltalán nem taktikázva... Nem azért van kelet meg van nyugat, mert itt jobb, ott meg rosszabb, igen!, hanem mert a nap kel s a nap nyugszik.

Veszekedő verebek ébresztették; nehezen kelt, de frissen; kattogva nyúltak ízületei, akárha egy nagy írógép volna ő. Úgy érezte, az a nagy mű, melynek a keresésére indult, az életmű, melyben boldogan *elveszhet*, neki is csurrant valamit a teljességből. A frissesség aztán

kelepcébe csalta, sej, édes kalodába, mivelhogy készülődés közben legényesen az asszony fenekére vert, ami tovább bonyolódott. Mintha két világ mozdulna bennem, szavalta elnyúlva a nő mellett. Nem három? – kérdezte az tájékozottan.

(A regényírók, hogy éreztessék az események összefonódását, azokat a burjánzó *liaisonokat*, amelyek meghatározzák egy ember sorsát, tíz, húsz, harminc évet is átugornak az időben. Én jelentést írok, nem ugrálhatok! Ön áthajol vállam fölött, és azt mondja, emlékezz! Emlékeim: emlékek):

Az asszony (első nő az életében, *név*) (tőle indult ki minden: akárha egy negatív *ügy* – bocsánat!) elkápráztatta, miként egy évekig magára hagyott kert: szeszélyes és grandiózus átalakulások, ugyanakkor két kezünk munkája híven őrződik, minden megvan, csak lélegzetállító arányokban etc. Fiatal, nagyon magas fiú állt mellette. Ő férjem, Tamáska!; kiderült, hogy azonos azzal az ismert kritikussal, akit szeretett *franciás* ítéletei miatt (nem 1789-re, a guillotine-okra gondol). A fiú *angolosan* magukra hagyta őket, beültek a gesztenyefák alá fagyizni, de aztán szemfülesen *cseh* sört rendeltek inkább. A nő dús, csigolyás haja kontyba volt tűzve, álmos nyaka szabadon tündökölt, a fülcimpa alól kék erecske futott le, eltűnve az *orosz* blúz mögött, le, lefelé, talán a lusta mellek tájékaig – *ami* egykor úgy vonzotta a lakli diákot, őt, miképp a folyón túli ismeretlen görögdinnyés birtok. Fölöttük halkán sóhajtoztak a gesztenyefák...

Eközben, akkor terelődött a szó a filozófusra, akinek a fiát a nő ismerte („sajnos elrohadt, mint annyian!”), ismerte jól, tőle tud az elsüllyedt nyelvről, amit apja, a nagy férfi megtalált, közönséges szavaink ott keringenek fölötte, ahogyan Atlantisz fölött az afrikai vándorok, megtalálta a kirekesztőlegesen igazi nyelvet, így a nő, majd magyarázni kezdte: csakcsupán erkölcsös mondatai vannak, azaz a kifejezés eleve és eredendően helytálló. Nem részletezem, a kerengőn megszólaltak a dalmahodt hangszórók, ők elhallgattak, s nézegették egymást. Azóta nem vágattam le a hajamat!, kiabálta át a nő.

hej, idő

Az utóbbihoz csatlakozva: az asszony a kéziratok felkutatására biztatta, hollétükről azonban nem tudott. Szerinte a férfi, ti. a filozófus, azt állította, hogy amennyiben birtokba veszi is a nyelvet, akkor a világ jöhet púpnak a hátára!

hej, idő

Felesége szeret táncolni, ő a színésszel társalog. A színész hajában *festett* ősz hajszájak villóznak *sanzsanszerűen*. A legszívesebben golfozni járnék, sajnos meg kell elégednem a tenisszel, szerepeimet jár-kál-va tanulom, ez sem elhanyagolható, sajnos a tanulás viszontag gyakran megkurtítja szerelmes éjszakáim, melyek köztudottan a legjobb erőnlétjavítók. Ön önmagához képest túl sármos! Vág ingerülten a színész szavába (ment volna haza). A foglalkozásomhoz nélkülözhetetlen, feleli az ostobán (okosan). Egész idő alatt érezhetni a nagyon előkelő parfümjét, mintha a sok nő epedő tekintete hívta volna elő a bőréből [„Tekintetek, amelyektől kiver a veríték!”] A színész felesége másodrangú színésznő, mint az uruk elhanyagolta nők, maga is az, túl van öltözve, túlfestett, szeme könnyes, szemében könny ragyog, zöld szemét könny nagyítja. Sáfránysárga a szoknyája [kirí, ki rí – bocsánat].

Egy fiú köszönt rá (híres család nevét viseli), tanár vagyok, mondja, humán értelmiségi. Fennhordja az orrát, hanyagul beszél, álszleng dendi. Direkte rosszul használja az ikes igéket és fölösen ragosít. Ezt direkte nem méltányolja *neki*, úgy beszélsz, mint a negatív szereplők a modern prózában, veti a szemére. Nem tud tőle szabadulni, a felesége is ott topog mellette, mennének *hazafelé*.

Szőke fiú sodródik eléjük, nagyon magas, hosszú nyakán kicsi fej billeg, hajszájai nem képeznek hajzatot, szálldosnak, mintha vízben, homloka szűk, elkeskenyedő, talán a távlatok miatt ennyire. Utálja, mert fel kell néznie, kicsit bele a villanyokba is. Kati küldte, mert egyszer a tévében egyazon műsorban szerepelt a filozófussal. Ledöntöttünk egy üveg konyakot, mert nagyon be vol-

tunk tojva. Feri vigyorában hosszú, hengeres fogak vannak: dehogy vele, ő akkor már rég halott volt, és felvételről adták!

Feri elkéri feleségét, viszi az asszonyát, dobálja, forgatja, magához vonja, lapogatja. Micsoda tánc ez! Most veszi észre Feri hatalmas méretű cipőit, felesége kénytelen [„kéjtelen”] miattuk terpeszben járni; szoknyáján kirajzolódik a combja, a térde, mint denevérszárnyban a csont.

Őt is vonszolják, a Feri nője, *talán Zsazsának hívják*, muszáj táncolnod, nyávogja. *Állát* bedugja a *vállam* mögé [„rímkenyszer”], ez egy féltékenységi játék, mondja majdnem sírva. Utálom a férfiakat, tör ki belőle, sokan odafordulnak. Aztán hirtelen elrugaszkodik, szinte futva indul, húzza őt is: gyere, gyere, váltsuk meg *tőlük* a világot! Velem? – kérdi, közben a feleségét keresi a szemével, gyere már! – fordul vissza a lány. Rossz a lehetete, mint a gyomrosoké, de lehet, hogy részeg, hogy ez is, az is. És a Feri? A lány sötéten bámul, rázza, rázza loboncos haját, utálom, kiáltja, úgy hangzik: utálóm! Ablakhoz érnek, a lány kikönyököl, kéjesen nyeli, nyeli a levegőt. Nyugodtabban kezdi: én férfiak nélkül akarok élni. Nem akarsz gyereket? – vág közbe elhamarkodottan; olajat önt vele a tűzre, a lány elsötétül ismét: nem akarok! – vagyis igen, akarok, de te itt milyen hülyeségeket kérde! Mi az, hogy akarni meg nem akarni, fondorlatosan védekezni vagy kirágni a szembenálló ellenkezés ingerlő burkát, elfolyatni a negatív szándékot! Megérzi a mondatokon a begyakoroltságot s hogy miket szolgálnak, megérzi a fülledt svádájú mondottak sötét intencióját. Szólok Ferinek, hogy itt vagyunk, mondja esetlenül. A lány nem áll meg, tüzesen száguld: rajtam nem fog egyetlen férfi sem uralkodni, ha úgy tűnik, hogy megteszi, akkor sem, mert ahol kényszer van, ott szabadság van – a lendület túlszalasztja magán – és megfordítva! – magyarázkodhat –, ahhoz, hogy szabadnak érezhesd magad, látnod kell a határokat. Beszéd közben lassan-lassan előredől, neki a mellkasának, érezni az összenyomott mellek melegét, ez most nem jó! – nem tudja, mi volna az idevaló. Enyhe csömörrel ellép, a lány megbillen, elkapja az ablakszárnyat. Tekintete hirtelen

kihűl, hánynom kell, nyöszörgi, kihajol az ablakon. Az ablak alatt portulák vannak. Szegény báránycák! – gondolja.

Lefekvés után, otthon már, asszonyát faggatja, Feri érdeklő. Rólam nem kérdezősködött? Azt kérdezte, mondja álmosan a nő, hogy kinek fogsz gyónni, ha velem vétkezel? Idéztem, te buta, kuncog a nő. Te, ezek egyformák, a nője meg akart erőszakolni, kezdi hévvel beszámolóját, kezdené, mert az asszony mély, szabályos szuszogása megállítja. Próbálja ébresztgetni, arra törekszik, úgy tűnjék, magától ébredt meg, manipulálja a nőt. Szaporodó vágyakkal manipulálja, csak hogy az túl mélyen alszik már.

Hátradől, zseneróz kényúr! – s mielőtt álomba merülne, nagyjából a következőkön töpreng (az nem szó, ha minden lépését ismerem, azt is el fogom érni, hogy olyankor is gondoljon valamit, amikor épp semmit sem gondolna):

- kéziratokat hajkurász, melyek egy nyelvről szólnak, a nyelvet keresi, *a h o l* az igazság igazság, a jó jó, a nem nem és ki tudja még mi van!;

- nem jutott előre;

- talán humbug az egész, természetes, ha így van, *a h o l* hazugság van, ott hazugság van és viszont; ez így nem hangzik elég kétségbeesetten!;

- vajha elég céltudatos, ravasz, kitartó lehetne ő!

hej, idő

Kikérem magamnak a vádakat, miszerint én ő volnék, s céloim a rejtőzködés. Mi közöm sincs hozzá! Regényíró sem vagyok, aki hőisével együtt, egyként éli át az eseményeket, így és ezért válva cinkosává . . .

hej, idő

A költő (*n é v*) manzárdban lakik, kicsi szobában, forró tető alatt, szegényesen, noha jól megy neki [az mi?]. Derékig meztelen, derekán, ha leül, vastag hurkák gyűrődnek, mintha lecsúszna a hája, ahogy a kölykök térdzoknijai. Ilyen kövér költő! – ennek valahogy nincs erre felé hagyománya. Azért tud szárnyalni!

A szavak uralkodnak felettünk, uraltak vagyunk, drá-

ga barátom. Néha-néha, eső utáni rigófüttyben kikönyöklök a lehűtött bádognégyre, és elgondolkozom, hogyan juthattunk idáig. Szavaink nap mint nap változtatják jelentésük, önkényesen és kiszámíthatatlanul, akár és ezért kimondásuk következményei is. Nem vonhatjuk meg a határokat, reménykedhetvén, hogy nagyjából lehető lett tudni, mit jelent, nem, minden átfordulhat, lehet az ellenkezője meg egy nevető harmadik... Az értelem, barátom, a szavak alatt van, tiszta és hűs, akár a tavak mélye, s finom eleganciával a Skjoldeniére utalhatni... Olyan verset kell írni, amely nem szaporítja tovább a szót! A nagy költő nagy kezével megtörli nagy homlokát, ilyen verset kell írni! Vág egy nagy grimaszt, legyint: sokszor, mondja, a megjelentetésnek nem azért van ára, mert gondot okoz, kedves barátom, hanem gondot okoz, ne jegyezze szavaim, mert áruba van bocsátva. (Eszerint: azért nem okoz gondot, mert nincsen neki ára.) Talán előbb fel kell készíteni a világot, ifjú barátom, hogy várja és félje jöttét.

A költő elhallgat, hosszú a csend. Csak a szű percegése töri át – sok-sok bárdolt oszlop, szomorú füstizű gerendák... Temérdek fejét megrázzván horkanva ocsúdik: én, barátom, csupádon egyetlen személyre bírok emlékezni, az én vagyok! De kerülném, hogy magamról beszéljek. A filozófusokat, e here népséget megvetem. Nézd meg, öcsém, kétszer ugyanazt a darabot, menj színházba, s a feltűnő változásokból torzítás nélkül kiokoskodhatsz az élet szeszélyes labirintjait. A nagy költő újfent elkalandozik, búverejű tekintetében irdatlan terek világolnak. Fényt terít utamra...

hej, idő

Nem szereti a várost, a kövek forróságát lehelnek, a víz nem vívizű – minden oly efemer. A házban öreg nagybácsi lakik, háta hajlott, orra becsüng a szája elé, szeme viszont okosan ragyog. A szobában még mindig a nagy férfi odörjét lehetett beszippantani, kicsit ugyan manipuláltan: időről időre befüstöltek a hollandi dohányból. A szoba hatalmas, jár-kél benne egy keveset. Az való filozófnak, fogja karon az öreg régimódin, aki jól él, kicsit henyén, úgymond tejben-vajban, akit nem gáncsol-

nak unos-untalan – ilyen viszont nincs! Hanem akkor, mit tehet mást, merüljön alá, ugorjon a kellős közepébe, vesszen bele, feszüljön meg! Esélye: sorsa szépsége, vagyis ott fenn szépnak lenni! Az öreg elmésen, ódivatú lobogással beszél, igaz: általánosságokban. A kéziratokról nincs tudomása, a faggatózás eredménytelen, mi több: felkelti vele az agg haragját [„rímkényszer”]: a papírok közt turkálni nem fogsz!, rikácsolja nem várt erőszakkal.

hej, idő

Kezét szájára tapasztva lép be, a nő felpillant füzeiteiből, valamilyen magyarázatra vár. Herpeszem van, mondja a markából, a nő nem érti, kiabálva megismétli: HERPEZEM VAN! Azt meg mi a csudának reklámozod?! Mérlegelve van egy jó kis csetepaté.

Hová vezetnek útjaid, melyekről nem mesélsz, kérdi s állítja az asszony. Nem akar beszélni! Hirtelen tompa, üres és törékeny lesz, törékeny, mint a víz alatt *elroshadt* edények; vehemens, azonnali boldogságra vágyik. Nekem csak te vagy a célom, nyúlkál az asszony felé. Az nem nevet. A célt szeretni kell, mondja aktívan, s átkarolja a nem ellenkező nőt. A mindennapi gondok rabja, felesége, nem oldódik. Beszélni kezd hozzá, tereli a nőt, titkosan, akárha egy *szkipetár* idomár (bocsánat!), beszél, földalatti összeesküvőhöz hasonlatosan, aki csapatokat szervez, hogy majd azokat, társait, feladván kerüljön nyeregbe, immár a lépcsőfokként szolgáló, kiszolgált összeesküvés tárgyaként, de hol vannak már egykori társai, hol?, bűnöket kohol [„rímkényszer”] ő is, azokat töredelmesen bevallja az asszonynak, hát épp az asszony melletti lelki kulturálódásban hullt le szeméről a hályog! – az asszonya mosolyogva meghatódik a férfi áradó, fölös büntudatán, megmozdul, nem érdemellek, ront elő a férfi, a nő megfordul, viharosan magához vonja... Mindketten szeretik ezt a rosszacska színházat! Kicsi buta, suttogja a nő, nem haragszom, csinálhatsz akármit! Ez kétértelműen hangzik, persze oly jó ez a tágasság, lovat ad a férfi alá. Lovat adsz alám, nem félsz?, kérdi. Az asszony átkarolja, igyekszik mindenével befogni, beszőni, benőni, indázón behálózni, magába ágyazni (a polip száz karja volna az optimális!), *ezt a lovat neked*

kell meghódítanod, hékás! – mondja kajánul ágyhoz szorítva...

hej, idő

Ön remekül szórakozik, mindazáltal sokallja az irodalmat, az igényeskedő megjegyzéseket, a „mondatok dekadens svungját”! – nincs szándékomban önt befolyásolni, felkelteni részvétét, esetleg a tisztelet érzéseit. Ennél én sokkalta udvariasabb vagyok!

hej, idő

Rossz kedvvel várakozott az iskola előtt, a szél fújta ingét, széllel bélelt ingében, szemét lehunyva mosatta arcát a fénnyel. Közben azon töprengett, és ezt most szívesen kurziválnám, vagyis írnám *d ő l t* betűkkel: képes-e pl. arra, hogy hátat fordítson a szélnek. Erőtlennül kinyitotta szemét; nem csudálkozott volna, ha a játszói kis felhők között megpillantja a fényes tollú keselyűmadarat. (Olykor kedvem szeglik, amiért a külalakra nem kell hogy gondom legyen. Szívesen használnék pl. színeseket a tintaceruza helyett – nyelvem, e kezes állat, csupa kékség már! Önnek elege lett a sok gondolatjeltől a gondolatjelből! Én pedig úgy szeretem őket, telve vannak váratlansággal, olyanok, mint egy felegyenesedett kobra: hallani az áldozat üvöltését...)

Megérkezett a férfi, vérbő pasas, járás közben lágnyelgnek a mellei. Ingerülten válaszolgat, kivörösödik, felfelhorkan, akár egy otrombán ellenkező matróna. Ki mondta önnek, hogy barátom volt? Miféle kéziratok?

Ez a sok hazugság, ez a sok gyáva indulat faragatlanná teszi, már-már se szó, se beszéd faképnél hagyja, de előbb még összeácsol valamit: közös ismerősükre hivatkozik, aki szerint ő, a pasas, nyesegeti, nyesegeti ugyan a vadhajtásokat, de pusztán abból a célból, hogy nagyszabásún nőjenek! A férfi mintha kígyó marta volna meg, hirtelen fordulván horkant, vacak dühével alattomban támadó félelmét takarja. Én kérem régi mozgalmi vagyok, vagyok valaki, nehogy ilyesmit megírjon rólam! Rendben van, feleli, mielőtt az egész szcena hasznavehetetlenül szétpukkanna, de akkor ülünk be a gesztenyék alá, és beszéljen, beszéljen, az isten szerelmére!

Esze az volt, kezdi sörébe bámulva a férfi, zseni volt, nem csak a mi tájainkon, emellett azonban erkölcsileg fabatkát nem ért, egy cafka volt, eb farka alatt tisztessége, kígyó, sunyi, korcs! – ha pillanatnyi érdeke úgy kívánta, eladta a legjobb barátját, engem. Persze, azokban az időkben bizonyos korábbi előnyökért váratlanul le kellett adni a sápot... Amikor megpillantottam nívótlanul kacarászni sanyargatóim gyűrűjében, éreztem, túl vagyok azon a határon, ameddig férfiasan lehet viselkedni. Zokogva borultam elé, mire ő komolyan azt mondta: barátságunk jobban fénylik, mint valaha, csak tőlem mert elfogadni ekkora áldozatot, de nyugodjam meg, az idő nagy úr, mindent megold. Hát nem volt olyan nagy úr! Leköptem, mint egy szédült varangyot. Erre ő azt mondta, nincs birtokunkban az ítélkezés eszköze, talán tévedünk, ezért joga sem, legyenek hát türelemmel. Úgy éreztem a hideg kövön térdepelve, az ördög szól hozzám...

hej, idő

Olyan vagy, veti a szemére asszonya, mint az az alak, tudod, *nem jut eszembe a neve*, mondja, aki váltig erősgette, hogy egy fekete csík húzódik az égbolton.

Kap egy névtelen levelet, az írás indulatos, a megalázott tanárra gondol. Közlik vele a kéziratok birtokosainak *címét*. Talán minden megváltozik, gondolja.

hej, idő

Az öregasszony arcából a nagy férfi fényképről ismert arca néz ki. Öccsének nevezi, holott unokaöccse. A mi családunk, meséli a szőlővel befuttatott teraszon, gyakran átállt az erősebb oldalára, s nyilvánvalóan nem minden esetben jött velünk az igazság is. Mézesdiót esznek almával, az asztalon likőrök és arany-tea, porcelán és ezüst, mérték és arány, meglepődik, hogy ebben a szürke kisvárosban, ahol az ünnep dínomdánom lenne, van tartás és emelkedettség, hol az elegancia valami máz, van fény, van stílus! Ám kényszerítetten sem hajtottuk soha a kényszerítő malmára a vizet, higgye ön el. Az asszony férje, valaha könyvtáros az egyetemen, göcögve fel-felnevet, töpörödött kis öreg, diabetikus csokoládét

majszol, maszatos az álla, mintha kis *legyecskéje* nőtt volna; mikor sakkozik már velem? – kérdi. Az asszony sietve kezd beszélni, mondatai végére elfogy a szuflája. Öcsémet sokszor vádolták alakoskodással, *aperte* ki-mondva, árulással. Tudja, hogy van ez, aki eb ágyában született, az lerondítja az oszlopokat...

Sakkoznak, a sakkfigurák plüsstalpa szántja a csendet. A jó könyvtáros szerzetes és olajos kezű proletár egyszemélyben, így az öreg. Nem szabad elfelejteni, amit Lenin mondott: a könyvtárak nem egyszerű templomai a tudománynak, hanem műhelyei, a könyvek pedig a szocialista munka szerszámai. *Tud ön franciakulccsal bánni?*

Hagyja őt határok nélkül kószálni, türelmesen kivárja, míg a sok-sok köntölve bevett kanyar után mégis megérkezik: Nálunk maradtak valóban, sokszor elolvastam őket. Sokszor elolvastam, mielőtt mindent elégettem volna. Önöknek itt maradnak a könyveim, én is akartam vinni valamit; igen, oda...

Este, otthon, jegyzetfüzetében, a nagy férfi szignójával, reszkető kezű bejegyzést talál: a Tett nem szül megoldást, a tettek új gondokat szülnek – ezért az élet ismerete nem velük kezdődik, *az élet ismerete a szóéval kezdődik*. Mégis volna reményem?!

hej, idő

Nem csempészek be olyan mondatokat, amelyek az utókor számára, ha csupán ez maradna fel rólam, félreérthetetlenek volnának... Bizonyos mondatok, hát persze, valóban kiállnak a szövegből, ezek az ő mondatai...

hej, idő

Asszonya feldúltan fogadja, mi történt? Édes istenem, nem történt semmi különös, csak amíg itt álltam, olyan ijesztően viselkedett egy férfi. Karonfogja a nőt, elindulnak. Az, bökdösi oldalát asszonya, az, az!

Váratlan ötlettel futni kezd, semmit nem szól, szalad, csak időlegesen! – gondolja, de megpillantja a tömött bajszerű férfit, nem áll meg. Befordul egy udvarba, három kijárat van [„i=3”], azt választja, amelyik a folyóhoz viszi. Érti a víz s a homok illatát, megáll, szétnéz, elindul.

A víz szürke, fönt a csigolyáson túl, a szomorúfűzfákon túl, a görögdinnyés birtokon betontömbök támadnak. Ledobja cipőjét, nagylábujjával köröket rajzol a homokba. Megnyugszik. Nem bír egy szabályos kört csinálni.

Ül a homokban, bámulja a köreit, szeretne valamilyen tanulságot levonni. Mi történt? Valami elvész, eltűnése *hiányt*szül, mert a **hiány** szüntelen érzése hívta elő, aztán jön ő, oktondin meg akarván szüntetni – e **hiány** nem valamilyen egy helyre szorítókozó ür, nem csupán hézag a Tudomány építményében; e *hiány* megfoghatatlan, és mégis mindenütt jelen van, homok a szélben, s alkalmasint a legtöbb, amit elérhet, ha továbbadja, átörökíti, hárul, akire hárul! – ez így nem elég keserű! Hát ez történt, ez az ő története, nem csaták, tettek, döntések sora, *nem egy nagy história*, hanem ez: a HIÁNY folytonossága. Utána is **hiány** marad, hiába adta el ő is a lelkét!

Felpattan, felkap egy faágat, súlyos, csiszolt, fekete. Eszeveszetten hadonászni kezd, csapkod, ugrál, mint egy kamasz, homok spriccel körülötte. Pihegve megáll, felnéz, ki ellen forduljak? – kérdi. Lassan betűket rajzol a homokba, jó mélyen árkolva. AZ EGYETLEN HEJES ÚT – olvassa. Szemét lehunyja, lehunyt szemmel gyalogol a vízbe. Csak lábnyomai, ezek az *ártatlan* holmik maradnak utána!

hej, idő

Kérem, ne olvasson a vállam fölött, a vállamon át; amikor írok, szeretném egyedül érezhetni magamat. Kikérem magamnak, hogy ismét – – –

MILYEN A HAZAI PRÓZAÍRÓ:

– nem nagydarab ember, de úgy járkál, mintha az volna: jár-kél hajlott háttal, enyhén behúzott nyakkal; így aztán szeretik őt az emberek, akikért dolgozik;

– általában véve magányosan, naphosszat ül az íróasztalánál, ülepe kemény, de a szíve, a szíve az vajból van; látni és tetten érni csak magányosan lehet, miként elkövetni is;

– felesége, ha van, hallgatag, bölcs asszony, akit az éjszakába nyúló felolvasások sem tudnak kiborítani, üldögél foteljében, lehajtott fejjel köti a svédmintás pulóvert, sohasem *estetizál*, de ha valami megérinti edzett szívét, pazar lesz a másnapi bableves;

– barátja költő, tőle sokat tanul: magatartást és formát; tisztában van azzal, hogy a líra legyőzhetetlen vetélytárs; néha kölcsönvesz ezt-azt a költői anyagból;

– nem keresi a kacifántos helyzeteket, mindazonáltal ha már bennük van, nem iszkol, mi több: apró írókezeit dörzsölve ujjong;

– mindent leír, precízen számba veszi a napjait, reméli, így talán kijön az *egészből* valami, pl. hogy ki ő;

– tehetséges, az elért szint fölött nem száll szint alá; nem érzi magát kiváltságosnak – hányan elrohantak húsz és harminc között, teszi fel a kérdést, mely állítás;

– néha ellóg a munka elől, olykor órákig képes az ágyon heverészni, miközben arra gondol: a dolgok helye a dolgok alá csúszik, anélkül hogy a kisujjunkat mozdítanánk; miáltal könnyen vádolható azzal, hogy a máshol, a másoknál kialakított környezet derűjéből méltánytalanul valamicske neki is *csurdogál*; ugyan, ugyan! itt is meg ott is lehet a dolgok helye, ha egyszer az elrendezés *saját-os*;

– szeretne szórakoztató történetet írni, ám miképpen a csikorgó salakban szétszórt, apró üvegdarabok csillognak, legyen benne néhány magvas gondolat, sebezzen és kápráztasson el – ez a neki való;

– és így tovább.

...ÍROM A NAPLÓT, ÍRJA...

Hinnyadt lábbal ugrik le a vonatról, lelkében nevet, azon, hogy ugrik; tompán maga után húzza az utazótáskáját, a táska szemérmetlenül szétnyílik, szemérmetlenül, mert mindenféle lóg ki, nofene, mondja bosszúsan, pironkodva dugdossa vissza az ingeket, zoknikat, bugyikat (a mindenfélét tehát *-ként* kell elképzelni), átmászik a síneken, a köveken fekete, olajos por van, a kövek nasa fehér, átmeleg a hosszú, alagútszerű kijáraton, belép a városba, akárha egy szobába, táskáját karjára emelinti, kevélyen és vidáman és enyhe izgalommal elindul.

Verőfényes idő van, az ablakok szélesre vannak tárva, a párkányok pléhén öreg nénik melengetik karjaikat, a kiskertekben nagypapák szorgoskodnak, a buszok szinte üresen suhannak, a megállóban sofőrök segédkeznek mosolyogva, az irodákban vígan kattognak a gépek, az iskolaudvaron népes diákcsapat rohangál, szél van, zsi-bongás van, minden oly valószínűen létező... Pompás, pompás, nyugtázza F., leteszi táskáját, felemeli a fejét, zavartalanul és kéjesen magába szívja a város reggeli derűjét, s akár egy XIX. századi literátor utazó, tekintetében zárványozza az élő fotográfiát.

Zsuzsa kisasszonnyal találkozik, a lány haja repül a szélben, elkapja F.-t, és könyökét markolászva tereli egy cukrászda kinti ablakmélyedésébe. Leülnek a poros párkányra, a cukrászdában kicsit sötétebb lett. F. megtudja, hogy az ifjú hölgy életében változások várhatók, házasodni készül, lázasan, de van egy kicsi bizonytalanság is benne, egy kicsit fél, fél a változásoktól. Minden nő életében eljön a pillanat, félre hát a tétovázással, így F., bele kell vágni, persze, komolyan vizsgálódva, vannak hátrányos hozadékaik a dolognak, amelyeket főleg később lehetne érezni, amikor az ember már benne van, de nyilvánvaló, hogy midőn benne vagyunk, nem biztos, hogy érezhetjük még, mindazonáltal ő szívből üdvözli e szükségszerű elhatározást. De aztán átfordul az egész, mert miután bizonytalan terminusokkal találkát beszélnek meg, F. hosszan néz a távozó hölgy után: tekintetnek és mondottaknak nincs közös nevezője!

A húgánál keres szállást. A húga egyetemi hallgató, s F. arra gondol kicsit hetykén, hogy e státust tőle örökölte, mint pl. gyermekkorukban egynémely ruhadarabját meg a játékait, és ha eltekint attól, hogy a húga megkínlódott ezért, a gondolat bensőségessége biztosított. Hosszasan dörömböl, megjelenik a lány, résnyi szemekkel nagyot ásít, a haja is álmos, átölelik egymást a szokott hévvel.

A húga reggelizik, ő, az utazó, tízóraitját fogyasztja. Előmelegítem a porcelánkannát, kimérem a teafüvet, ráöntöm a lobogó vizet, magyarázza F. századjára a teakészítés tudományát. Lipton, az jó! A húga tanulmányairól mesél, napjairól, melyek telnek, múlnak, fogynak, F. is be-bekapcsolódik, elmondás, felidézés, emlegetés, kifejtés, elbeszélés színes kavalkádja tölti be a konyhát; irigylésre méltó e meghitt *félcsalád* egymásértése. A teának orgonaillata van: szűrpríz.

F. elvonul, rumlis udvar végében a WC, kinn van, kint! Ez előnyös is, mert sebesen végez, hátrányos is, mert nem olvashat. Otthon megannyi folyóiratot felnyalálva indul a fürdő felé, a család, mert idejében észlelve lett szándéka, bekérezkedik előtte, ő előzékenyen enged, zsenerőz gesztussal, náluk otthon ez a dolog rendje, ahogy mondani szokás. Végül is az előnyök nem feledték a hátrányokat (sötét volt és bűdös!), bosszúsan kommentálja húgának a lakás előnytelen elrendeződését, amire szigorú feleletet kap. Igaza van, gyakorol F. önkritikát, miért kell nekem mindenben állást foglaltatnom. Majd kis szünet után: nem tehetek róla, ha egyszer foglalkoztat!

Elindulnak, kart karba öltve, F. személyes diadalának tudja be a változatlan frissességet, az utcák ragyognak, egy-egy elsuhanó autó ablaka játékos fényt loccsint szemükbe. F. megállapítja, hogy a húga könnyű nő, alig érzi a karján. Könnyű nőcske vagy! Azért leginkább L. -vel szeret sétálni, mintha egy lepkével promenádozna! – s talán hozzáteheti, reméli nem fog szerénytelennek tűnni, L. szerint őt, F.-t, *lehet* ilyen könnyedén karon ölteni. Hiába, vannak dolgok, melyeket csak *együtt*, *csak* együtt tudnak csinálni!

Elsőéves egyetemista lányok, megannyi cserfes virág-szál! – álldogálnak a könyvstand előtt, hosszú hajukat fel-felkapja a szél, könnyű ruháik merészen lobognak. F. érdeklődéssel kukkint könyveikbe, tájékozottan ajánlgatja a *klasszikusokat*, mire a húga kajánul L.-re tereli a szót [a gondos szópásztor].

Marci úr, a jeles bábszínész közeleg, s ebédelni invitálja őket. Ilyen korai időben? Az idő *e g y* konvenció, legyint Marci úr, *skorgatja* a gyomrát. Eredménytelenül szabadkoznak, megemlítve a bőséges reggelit, illetve tízórait, Marci úr nagyon erőszakos. (Ezt nem kellett volna gondolnom. De nem lehet nem gondolni, ha egyszer igen. És utálok, ha férfi fog karon!)

Az asztalon hosszú szárú műanyagvirág; kolozsvári káposztát esznek gasztronómiai tájékozottsággal, ugyanis a zengő orgánumú bábművész rövid előadást tart, kifejező mozdulatokkal taglalja az elkészítés rafinált fintáit, didaktikusan kitérve a reszelt, illetve a vágott alapanyag okozta hatásokra, egy látványos mozdulattal rátér a személyes élmények felidézésére, szerencsére leveri a vizeskancsót, így a részletes beszámolót megússzák. Mondhatni, nem szárazon. Marci úr sört iszik, ő, F., *limonádét*, noha nagyon kedveli a sört, ám balszerencséjére fáj a feje tőle, L. szerint, aki hat évet töltött a gyógyászat tanulmányozásával, alacsony F. vérnyomása. A múltkor aztán megkérte, mérje meg neki, ily módon támasztva alá a diagnózist; mivel ezidáig még senki sem mérte meg neki, kicsinyég megrémült a rengeteg *műszer* láttán, ráadásul L. a sztetoszkópját is elővette, amelynek használatát ismerni vélte. Zavartan megkérte L.-t, magyarázza el, mi fog történni, mire számítson, mit kell hogy kibírjon; a részletes és tudományos magyarázatra már nem emlékszik, de azt tudja biztosan, hogy egy idő *után* fáj a karja, és erre nem volt felkészítve; mennyi? – kérdezte türelmetlenül, mondva lett: 110/80, kicsit alacsony; baj-e?, mondva lett: nem nagy, s bizonyoságképp L. megcsókolta és lett: 120/80. A limonádéhoz piros szívószálat kapott, ami szinte kárpótolta a sör miatt. *A szinte* is eltűnt volna, ha Marci úr rendel neki egy mandulás szelertet. F. ugyanis imádja az édességeket: Linocska, szokta mondani L.-nek, én úgy meghalok egy kis mazsoláért!

Mire L. megy és hoz a *dugiból*, persze kettőjüknek. A szívószálat beszúrja a vázába, a művirág mellé, talán ki-
virágozol, botocska, mondja, Marci úr finnyásan grimasz-
kodik, ő csak a művit látja s nem az élettelen, nem kell
bántani, mondja F., majd kis szünet után legyint, s tá-
nyérját előretolva jelzi, hogy indulna. A kis szünet alatt
eszébe jut egy történet és azon gondolkodik, elmesélje-e
Marci úrnak; L.-vel vásároltak a csarnokban, amikor ész-
revette a törött ágú fikuszt; szatyrait L. kezébe nyomta,
közelebb lépett a sebesülthöz, tehetetlenül, toporogva
nézte a könnyező csonkot; nagyon fájhat neki, mondta L.,
kezét már vágta nagyon a sok nehéz szatyor, persze, ha
a fikuszok éreznek egyáltalán fájdalmat. De hát, fordult
meg F. ujjbegyén a sebből szivárgó ragacsos váladékkal,
de hát akkor kétszeresen fájhat neki! L. csodálkozó arc-
cal nézett rá, megfordult, és elindult a kijárat felé, ő,
F., lehajtott fejjel kullogott utána, enyhén széttárt ka-
rokkal. *Lengő száron a virág a szerelmet idézi.* Mikor el-
búcsúznak, Marci úr arcán még mindig látható a L.-nél
megismert csodálkozás; ottmaradt, mint a tortahab, gon-
dolja F.

Elhatározza, hogy meglátogatja L. unokaöccseit, Ist-
ván és János urakat, s jólesően gondol arra, hogy termé-
szetszerűleg szóba kerül, szót fog rá keríteni! – a L. is
(amiből esetleg kideríthető lehet, miszerint a F. érdek-
ember: pusztán azért megy az öcsökhöz, mert felidézni
reméli L.-t, aki után hevesen vágyakozik...) (F. szeret
mindent megokolni, még akkor is, ha az okok fedik, mint
két kéz ujjai egymást! – az érdekeit, ami persze nem
vet jó fényt rá.)

Az idő változatlanul pompás, gyalog vág neki, végig
a B. utcán, aztán balra a D.-re, innen fordul az M.-útra.
A D.-t kihagyhatta volna, ám F. rajong az utcasarkokért!
Tehát befordul a M.-útra, a közlekedési lámpa zöldje vil-
logni kezd, s ebben a felemás helyzetben futásnak ered.
Csikorognak az autók, szökell köztük, egy-egy felmele-
gedett hűtőháznak nyomja a kezét, kitámaszt, ugrik to-
vább; leolvashatja az arcokról a csodálkozást; a Kálvá-
riánál lelassít.

A Kálváriánál megáll, nézi az épületet, érdekes, mond-
ja a *,ahogy egy tárgyban egymást váltják az idők.* Hirte-

len borostás öregember borul a nyakába: édes fiam, hát nem ismered meg atyádat! F.-nek nincs kedve belemenni a játékba, bár érez kísértést, hogy színlelve örömet és lelkesedést, gyermekeként üdvözölje az öreget, nem teszi, közömbös arccal kiguberálja zsebéből a produkció gázsiját. Az öreg, markában a rongyos tízessel, megélnkülve lódul a kocsmá irányába, a nadrág ülepe zsákanyagból van megföldözva és majd a térdéig ér.

Az urak zajosan készülődnek, gázkályhát és néhány apróságot kell hazaszállítaniuk, zord atyjukat gyözködik, hogy menne velük, mert ketten lehetetlenség teljesíteni az éppen általa kitűzött feladatot. Ekkor toppan be F., a két diák lelkesedve javasolja, szálljon be a dologba, s amidőn F. bólint, fiúk és atyjuk öröme őszinte.

F. szeret az urakkal mászkálni, akik mint éber testőrök fogják őt közre, ez nem légből szedett kép, mert F. egy ominózus nézeteltérésekor tapasztalhatta az ifjak áldásos jelenlétét. Cserébe ő, F., jó szóval oktatja őket; fizikából mindketten gyengélkednek, István úr személy szerint azért, mert, így ő, egy kísérlet alatt a rossz gomb véletlenszerű megnyomásával megrázatta Mari asszonyt, az ismert fizikatanárt, azóta hiába az izzadságos erőfeszítés, a tanárnő rátelepedett, nyomja, nyomja, mint az élet stb.; János úrnak szintén felemás viszonya alakult ki a szintén híres Csocsó tanár elvtárssal, túlságosan hosszadalmas volna elmesélni, ő, János úr, nem tagadja, bizony ludas a dologban, de az is tény, hogy minél inkább szeretné jóvá tenni a bajokat, minél inkább igyekszik, törekszik, esedezik, könnyen akár stréberré is válhatón az osztálytársak szemében, annál inkább [„hull a hó”] rosszabbak a jegyei. Hát, igen, sajnos a tanár nem mindig a diákért haragszik, szögezi le F. beleérző didakticizmussal.

Természetesen természetes, hogy F. vállalja a nehezét, vállalja, ez nem kétséges, hátára emelinti a kályhát, István úr tartja hátulról, támasztva ekként F.-t is, János úr egy székkal és lavórral megpakolva vonul előttük. Megkapó látvány a forgalmas utcákon happeningező kis csapat! [„Netán valami *akció?*”]

A fiatalok a harmadikon laknak, nem cipekednek, hanem leleményesen a felvonóba helyezik a kályhát, felküldik. Rohannak ők is a lépcsőkön, János úr elvágódik,

a lavór elszabadul, mire összeszedik egymást, a liftnek hűlt helyét találják. Félórás izgatott szaladgálás, gombnyomogatás kezdődik, keresik a bolyongó szállító-szerkezetet, végül a kisrekló lakók segítségével ráakadnak. Helyére kerülhet a kályha, ők elégedetten mosolyognak össze előtte – *negatív Sziszüphoszok!*

F.-nál vannak a kulcsok, sietne haza a hűgához, István úr elkíséri őt egy darabon. Útközben az irodalomról beszélnek, ha ismerőssel találkoznak, köszönnek. A borbélyüzlet előtt magából kikelt férfi hadonászik, derekánál elszabadult az ing, nyakkendője szanaszét, egyik orcája dühtől vörös, a másikán vastag, fehér hab. Hová lett az az istenverte borbély? – érdeklődik jobb híján a közeledő F.-éktől a félkész kuncaft. Elment borotválkozni, lett a válasz (van kísértés!) A zöldre várnak, F. a közlekedési rendőrt figyeli, észreveszi az iménti s a jelenleg vizsgált hadonászás között a hasonlóságokat, de a különbséget is: szenvedélymentesebb, ezért értelmileg megfejthetőbb emez, állapítja meg. Latolgatják, nem kellene megpróbálkozniuk egy sunyi átkeléssel, F. fél a következményektől, de István úr időközben az egyenruha furcsa gyűrődéséből felfedezi, a rendőr: nő, feltalálja magát, leszakít egy rózsaszálat a járda mentén futó virággruppból, berohan a rendőrnőhöz, látványos sviháksággal átnyújtja a virágot. Immár a túloldalról röhög a paflé F.-n, aki a mozdulatokat figyeli oktondin, s közben észrevétlenül maradnak a kihasználható formák; mérgesen rázza öklét a lakli kamasz felé. Na, igen, elblicceli a zöldet! Úgy érzi magát, mint L., aki egyszer úgy találta magát, mint az a turista, aki egy külföldi körutazás végén rájött, hogy nem volt film a Zenitjében.

Egyedül van, a zongoránál ül és a Penny Lane-t játszza kottából (Copyright by James House, 71–75 New Oxford Street, London). Megérkezik a húga, a konyhában tesz, vesz, mint gondos családanya, F. a zongoránál marad, szereti a nagy, *bufla hangszert*, felteszi a Chopinlemezt, a húga kisvártatva belopakodik, mert nem hisz a fülének, de a szeme is kerekre tágul, mert megpillantja a zongoránál Rubinsteines pózban hajlongó bátyját. Boszúsán csettint, amikor felfedezi a turpis feed-backet. A zongorába kellett volna rejtenem a hangszórókat, akkor

nem jön rá, véli F. De a *csodálkozás* a húga arcán azért így is *echt* volt.

Vacsora után a megjelenő társasággal kanasztáznak. F.-nek rossz a lapjárása, győzni nem lehet, arra törekszik, ne veszítsen. Kissé nyegle modorú lány a partnere, úgy beszél, hogy sohasem fejezi be a mondatait, mintha teljesen mindegy volna, mit mond, mintha nem volna kötelességünk befejezni a mondatokat! A játszmák végén F. finoman elmagyarázza, mit kellett volna s mit nem és miért, hol volt jó, hol lehetett volna jobban, belemezősebben, nem kell elhamarkodni, lassú víz partot mos, a lány ütemesen bólogat, blúzába fúj, mint aki izzad, F. el-elpirul.

Kikísérik a vendégeket; a holdsütötte udvaron, az ecetfa alatti padon elidőznek; F. ezt mondja a húgának: *Én egy élő embert ismerek, aki jobban keveri, mint én, úgy hívják, hogy Ottlik Péter!*

Elnehezülnek a gondolatok, súlyosodnak a mozdulatok, mintha sűrű olajba volna belógatva az ember; a fáradtság a vádliban kezdődik, a bokától kicsit feljebb. F. valahogy idegennek érzi magát, ezért sérülékenyebbnek, szüksége lenne a szobájára, az asztalára, az ágyára, arra a térre, melyben tempósan közlekedhetne, s ezt nem oktanul érzi, mert az van, hogy előbb-utóbb kialakul egy tér, mely tér zárt ugyan, de létrejön a térben közlekedők gesztusrendszere stb.

Talál (lel) egy üres füzetet. A kísértés oly nagy, hogy szinte gépiesen írja a borítóra: *Napló*. Hirtelenvést megszűnik benne minden fáradtság, úgy hiszi, naponta fog dolgozni, a lapok telnek majd, mint a napok, semmi laca-facázás! Találékonyságát (lelékenységét) avval honorálja, hogy rendel egy Liptont; a húga vonakodik, majd morogva megy. Lett a lánynak újabb tevénye!

Kinyitja a füzetet, és írni kezd. Nem lehet azt mondani, hogy én pesszimista volnék, gondolja F.

***kisasszony azt kérdezi (nagystílusban javítja: arról *faggatja*), hogy az írók, ha létező személyről írnak, vajon miért nem használják a valódi nevét. F. nem akarja azt mondani: de hát én így csinálom. Te vagy ***kisasszony, válaszolja inkább finom célzatossággal. A hölgy egy diáklap szerkesztője, és F. bizonyos írásai nagyon tetszenek

neki. F.-nak viszont az nem tetszik, hogy a szerkesztő szigorúan meg-meghúzza szövegeit. Én írtam, én, nincs joga hozzá, ha rossz is! (Nem a terjedelem a gond, úgysem fizetnek.) Ekkor megszólal Laca Laca, a kisasszony barátja: én azt gondolom, mintha a kérdés kizárólagosan neki szólt volna, neki szólhatott, a szereplők nem igazi személyek, viszont azt sem *állíthassuk*, hogy a személyek, akik szereplők, kitalált személyek. F. az *esseknél* felkapja a fejét, bizakodó érdeklődéssel tekint a fiatal kollégára. (Linocska, magyarázta később L.-nek akkori örömet, az tagadhatatlan, hogy aki így beszél, annak bizony vannak lehetőségei, tudniillik, ha ilyesféléképpen ír is! L. persze jóval szigorúbb F.-nél nyelvi kérdésekben. F. örül, ha örülhet valaminek, mindazáltal mégsem lehet mindennek örülni, vagyis ismét L.-nek lett igaza. Linocska, te vagy az ész a családban! Könnyű dolgom van, édesem! – bólint L., épp F.-től kölcsönzött ironikus mosollyal. Majd *meglássuk*, hogy nekem lett igazam! F. néha mérlegeli, kik azok, akinek írniok kellene ahhoz, hogy megszülessen a régvárt nagyregény stb. Lehet jelentkezni a listáért...) Mert ha így volna, folytatja okosan Laca Laca, akkor nem volna érdemes könyveket írni!

A hosszú, sötét folyosón van egy karosszék [*vagy mi!*], a távozó F. belemegy, mert a sötétben nem lát. Megütöted magad? – kérdezi ***kisasszony olyan hangon, mint aki nagyon jól tudja, hol, *milyen* pontban ütötte meg a szék F.-t. Szerencse, hogy a térdem előre járt valamivel, mondja F., idétlenül leplezve fájdalmait. Mikor kiérnek a fényre, F. bosszúsan állapítja meg, hogy a lány még mindig rajta nevet. Mi-nél előre? Mi-mi-nél? Hát a térded! F. összerántotta combjait, mintha ekként a fájdalmat is visszaszoríthatná az érzékelés határain túlra, ettől meg röhejesen X-es lett a lába. (Édesem, nézd meg a magazinok címlapjain a szép nőket, egy kicsit mind X-es, vigasztalta őt L. De azt hittem, szétmennek a heréim!) Keress még fel, nyújtja a kezét a kisasszony, mostanában állandóan itthon *székelek!*

A városnak, ahol F. nemrég fejezte be egyetemi tanulmányait, még mindig megvan az utánozhatatlan varázsa, mert állandóak a váratlan változások és/mert nagy az utcasarokhányados, persze kénytelen hozzátenni, nem

az efemer létezésből eredeztethető átalakulások nyűgözik le. Hangulata jó, rossz; hullámzik, attól függően, hogy mire gondol. Mire gondol?

Vajon most épp mit csinál L.? Kellene valami, ami megidézné őt, hogy itt legyen. Ehelyett lapozgat a jegyzetfüzetében, előre, hátra, aztán lassan rájön, nem itt kell mindent elmondani, az elbeszélésnek is vannak törvényei, írja: az elbeszélés törvényei! Ott tart, hogy egyedül mászkál az esti városban, az épülő sötét tömbök felől szél fúj, sötét borzongások indulnak a derék tájékaról, föl a gerinc mentén, mentében. Lendületbe jön, az út lejt. Majd kirajzolódik minden, gondolja, írja.

F. egyszerre érkezik a bőröndöket cipelő Ani és Melinda kisasszonyokkal. A két hölgy a húga lakótársa; mivel F. szeret kényelmesen aludni, elhatározza, otthagyja a lányokat, és átmegy Ferenc úrhoz. A kisasszonyok tisztelték F.-t, kávéfőztek, ellátták szivarral, tapintatosan csendeztek, ám épp e sok figyelem s tapintat zavarta F.-t, mert nem láthatott mögéjük. Itt ül, készíti rólunk a jegyzeteit, ki tudja, miket ír a füzetébe és így tovább, ilyesmit gondolnak rólam, írja F. a jegyzetfüzetébe. A kisasszonyok kíváncsiak, finoman puhatolóznak, F. állandóan magával hordja a füzetét, mintha *velemjáró könyvetskét* írna, esetleg titkos dokumentet, holott semmi lényeges nincs benne, nem ítélkezik ő, nem szedi le senkiről a keresztvizet, egyszerűen epizódokat gyűjt, áperté. (András úr a szemére lobbantotta, hogy regénye olyan epizódfüzérnek néz ki, amelyikből hiányzik a madzag. Illusztrációképp mellúszó-mozdulatokat végzett, miközben fel s alá sétált a szobában. Ezek a körök volnának az epizódok, magyarázta F.-nek, ez pedig, az előrecsúszó tenyerek vonala volna a madzag, és ez az, ami András úr szerint hiányzik. Így nem lehet írni! – mutatta meg a költő, s F. felnevetett, mint akinek besétáltak az utcájába, ugyanis a kapkodás mégiscsak szép volt! Idetoldja még azt, hogy egy másik költő is igencsak húzogatta az orrát; a színház előtt beszélgettek vasárnap délelőtt, bent operettet játszottak, zajosan, illatosan tolongott a közönség, szinte még reggel volt, s a költő azt mondta, hogy az ilyen darabkákból összeálló művekben azt szereti, ha ezek a részek valóban összeállnak; nem szereti az epizo-

distákat, gondolta magában F., végül azt válaszolta neki: A madzag én vagyok! Erre a költő, a kolléga – ha-ha, ti. akkor már tanárkodott ő, F., is – hatalmasan eltátotta Adys szemeit, dióbarna írisze kivilágosodott a csodálkozástól, s csak jó idő múlva bólított. Tetszett neki. Lehet tudni, egész úton hazafelé, kicsit még mindig megakadva kaffogja magában: én vagyok, én vagyok a madzag, én, ő vagyok stb.) Mielőtt elindulna Ferenc úrhoz, lejegyez ezt-azt; félrevonulva, az asztali lámpa fényénél körmöl, ráhajol a füzetre, haja, ha hosszú volna, a lapokra omolna. A történendők szempontjából tekintve: a belső szobában van, mellette, a kicsiben, Melinda kisasszony és a húga, a másik oldalon, a fürdőben Ani kisasszony zuhanyozik; helyzete, a jegyzeteidé, előnyös, mert mindent hall. A húga kimegy az udvarra és onnan bekopog a fürdő ablakán; Ani kisasszony, meztelenül áll a kádban, rémülten kiált: tessék! tessék! – majd növekvő kétségbeeséssel és rémülettel: segítség! A húga visszazaladt, és F. hallja a kicsi szobában elszabadult nevetést, és hallja a feltépett fürdőajtó csattanását: Ani kisasszony egy férfinagykabátban menekül ki a kétes biztonságú helyiségből, át a F. szobáján, csepeg a víz a kabát alól, sötét, lábnyomok követik. (Ha én nem vagyok a szobában, akkor fogadni merek, kabát nélkül rohan!) Hülyék! – hallja F. a megréfált hölgy véleményét lakótársairól. A fel-feltörő nevetések átcsapnak az ajtón túlra, ekkora zsi-bongásban lehetetlenség bármit is csinálni, majd folytatom Ferencnél, írja. Az is eszébe ötlik, hogy épp eztán nyílnak igazából szóra az események, lesz valami, és át-szervezi az egész napot. Nem vagyok detektívregényíró, aki előre megtervez mindent, és az jön, jön, jön. Persze itt is minden jön. Minden összejön, ahogy mondják. De vajon nem válik *í g y* szürkévé minden. (Jegyzetfüzetében talál egy vigasztaló történetet. Sokáig ellenkezett L.-vel, hogy a szürke nem is szín, mivelhogy L.-nek ez a kedvence. Ha találkozom valakivel, így L., s ruháján felfedezek egy akármilyen piciny szürkéséget, egy betétet, rögtön *színpatikusabb* lesz nekem. Egyszer aztán L. karonragadta őt, fiókos szekrénye elé vezette, s a fiókból előkotort tubusokból, egy fehér tégely aljára, körbe-körbe színes, apró pöttyöket nyomkodott, mint az ún. katonák-

ra a pirosaranyt. Ezt követően elővett egy ecsetet, és egybekeverte őket. Látod, mutatta fel diadalmasan, ebben a szürkében benne van minden szín, nem tagadhatod, hiszen a szemed előtt csináltam, a szürke is szín: színek enciklopédiája! F. döbbenetesen bámult az edénybe. D'Alembert, ez a passzionátus forradalmi gondolkodó állt így a guillotine előtt.)

Ferenc úr a kilencediken lakik. Micsoda kilátás van az ablakból, a város hatalmas tó, tele vitorlásokkal. Barátom, innen nem nehéz jól írni! Mielőtt nyugovóra térnének, hosszan elbeszélgetnek. Ez képtelenség! [És az mi?] Ferenc úrral ugyanis lehetetlen dolog hosszan elbeszélgetni. Elég hülye ahhoz (az ő szavai), hogy semmi ne érdekelje, ami rajta kívüli, ön-kívüli, csak önmagáról beszélhetne, de ez meg, következésképp hülyeség volna. Miközben ezt fejtegeti, legalább háromszor felnevet, a levegőt nem kifelé fújja, hanem szívja befelé. Jól és hosszan alszanak, ez igaz. F. majdnem délig. Ferenc úr már eltávozott, F. zajosan nyújtózkodhat. Egy óvatlan mozdulattal fejét a vállára nyomja, s a hónaljából feltörő szagok cselekvésre ostromozzák. Nagyon bűdös volt. (Nem túlozhatok eléggé az igazsághoz képest, írja, a hasonlat elmarad.) Van nyomás és van meleg víz. Később Ferenc úr nem hitte el: abban az órában! ugyan, apafej... Az köztudott, hogy Ferenc úr nem hisz a csodákban. A polcon megpillantja kedvenc Csalán samponját, nyugodt lélekkel vesz belőle. Ferenc úr már kis híján kopasz. Nemigen szeret haját mosni, jobban mondva: szereti, ha L. mossa. Hogy dolgoznak Fűrge Ujj fűrge ujjai! A zuhanyrózsát F. fölé tartja, mossa a sok habot, F. tátoz, mint egy hal, kapkodja a levegőt, a szájszögletekben lefolyó habos vízszugár tán a bajusza volna, miszerint egy harcásáról volna szó, ne csapkodj, kiált rá erélyesen L., ő persze nem hallja. A sok hab a vízen látványnak sem kutya, ám előnyös hozadéka a takarás, mert ahogy ő ott ül a kádban, és L. feltűrt ingben mossa a haját, kicsinykét szégyelli magát, így hát a hab jótékony felhőként kúszik L. tekintete és a test tájékai közé – míg el nem fújja a nyugati szél. (Bocsánat, bocsánat, félresikeredett mondat!) Sok és jó a múlt, kicsit elmélázott, persze: magán hagyta az órát, nem vízhatlan és nem an-

tirozsda, bár Doxa; víz ment a fülébe is, beveri nagylábujját a kádperembe. Kicsi a kádad, Ferenc! – duzzogja. Szaglászva turkál a törülközők között. Vajon hogyan került a férfinagykabát a húga fürdőszobájába? – teszi fel magának az előbukkanó kérdést; nem jut megoldásra. Derekára tekert kendővel, párás karórával, vacak kis indulattal lelkében vonul vissza az ágyba. Lábujját dörzsölgetve megnyugszik, erőre kap, s ez a fázisszerű fokozatosság hoz igazi megnyugvást. F. szeret fokozatosan nekimenni a napnak, mert egyrészt lendületet tud szerezni, másrészt, ha valami mégsem sikerül a nap folyamán, jobb ízűen fog bosszankodni, ha visszagondol ezekre a percekre. A nap úgy van előtte, mint egy láthatatlan tintával írt levél. Nemigen klappol a hasonlat, nem érezni igazán azt, aminek a hasonlatául ide lett írva, mert inkább egy láthatatlan tintával nem megírt levélről van szó! A fogas alatt derűs színfolt Ferenc úr cipője, hatalmas, kihült habdák, talál rájuk kifejezést. Irigykedve gondolja, hogy mekkora ember kell egy ekkora lábbelibe. Neki L. vásárolja a cipőit. Linocska, egyszer vehetnél egy ötvenhármat!

Hosszú sor áll a mozi előtt, F. beáll, figyelmesen felméri (L. szava!) a haladás sebességét, elégedetten nyugtázza: megfelelő mértékű: a kőlapok biztatón *men-nek a-lat-ta*. Így hát felesleges volna minden turpisság, a kasszánál megkörményezhető lányok állnak, álljanak. Kék kabátos nő áll be, erősen szuszog, orra tövén sötét vi-medli. (F.-nek is van néha, de L. *mihamarabb* kinyomja.) A nő bosszúsán csettintget, sóhajtozik, majd előremegy. Nem szolgálják ki, sötét arccal tér vissza: sandán F. elé áll. Asszonyom, ön nem jó helyen van! – szólal meg rosszallón F. Támogatója is akad, elegáns, magas, vonzó hölgy: igen, drágám, a fiatalembernek van igaza! A Kék Kabát cövek-mereven áll, hátán, mint széles gallér, sok-sok korpaszemcse, némasága: *kétes okosság*. F.-nek nincs kedve vitatkozni, előremegy, megkörményezi a lányokat, kap két jegyet. Az egyiket látványos mozdulattal nyújtja a magas nőnek. Film közben egy kicsit sír, előfordul vele; L.-re gondol, aki még egy Szandokános filmen is tud sírni, így rögtön sikerül nevetnie. Aztán eszébe jut a Kék

Nő. A primér ostobaság mindig lehangol. Váltogatódnak hangulatai...

Most, ez való-ban most van, idekerül egy másik „mozizás”. Születésnapjára sárga léggömböt kapott L.-től ajándékba; felkötötték a csillárra, leültek a fotelekbe, boldogan nézegették. Észrevették, ha megfelelő szögből figyelik, akkor egészen körte alakja van, mi több: ebben a körte alakú térben kék foltocskák lebegnek ide-oda. Másnap korán reggel első dolga volt fölpillantani léggömbjére. Tisztán láthatta, hogy ott, bent, tényérnyi kék halak úszkálnak; úszkálnak gondtalanul, akárha egy akváriumban. Újfent elhelyezkedtek, és szótlanul lesték a halakat. Egy idő után aztán azt mondta F.: ha kioldozom a léggömb száját, elillannak vagy elpusztulnak, elillannak és elpusztulnak; másképp viszont hogyan volna lehetséges az etetésük? A Dokikám megérezte a szavak alján kavargató szomorúságot, de nem akarta könnyű hazugsággal rendbehozni a dolgokat – hogyan etethetők a léggömbbe zárt halak? – ezen a fogas kérdésen kezdett töprengeni...

A vendéglőben sokan vannak, a konyhát széles pult választja el az étteremtől, a konyhában roston húsok sülnek, a pult előtt, a földön szétnyomott ételmaradékok, paradicsom, hagymadarab van, mint a németalföldi festőknél, a szagok nagyon jók, oly családias tájék. Édi úr előresiet, le hagy egy csoportot, le foglalja az asztalt, parancsolj! – fogadja az utánasiető F.-t. Édi úr zsebéből mint kengurufióka leleskedik egy sárga könyv. F. többször rápillant, nem szereti, ha figyelik, főleg nem evés közben. Édi úr követi dárdás tekintetét, előzékenyen előhúzza a zsebkönyvet: *Eros Defiled* a címe. Mért olvasol ilyeneket! – mondta F. szigorúan. Édi úr magyarázni kezd, a test sötét rejtelmétől rajtol s az önismeretig jut, nem veszi észre, hogy nem tényeket sorol, hanem véleményét, azzal érvel, amit bizonyítani akarna, kihül szájában a falat. Kihül a falatod, mondja F., mert nem akar a témába bonyolódni. Bablevest esznek, Édi úr paradicsommal („a szakma szeretete!”), F. hagymával (facér ember). Akkor te limonádét iszol, állítja a kérdést a vendéglátó. Honnan veszed? Olvastam, vérszegény vagy. Te felületes olvasó, alacsony a vérnyomásom! Íme, gondolja

F., ez egy író-olvasó találkozó. (Később megkérdezte L.-től, vajon nem vérszegény-e. L. felolvasta a vérszegénység tüneteit, F. szemében a figyelem zöld gyíkokkáival hallgatta; nehogy rosszul írj le, ha leírod, figyelmeztette L., ugyanis a vérnyomását először helytelenül, fordítva, írta volt le; becsukta a böhom szakkönyvet, kiemelte öléből, maga mellé tette a földre – a kicsi gyíkok eltűntek, barna madarak jelentek meg, parázssal szemükben...)

L., miután hat évet töltött tanulmányaival, a világ legszebb orvosa lett, csak úgy forognak utána a beteg férfifejek. (Itt F. jócskán előreugrik az időben, a füzet végére lapozott, onnan másol. Valami kézzelfogható jelenlétre van szüksége, vagyis odalopja L.-t, ahol L. nincs. Mennyire erősen érezte ő ezt a hiányt abban a városban, erre gondol. De vajon megérti ezt valaki is? Tán hagyni kéne csapot-papot, itthagyni a nyelvet, mindennapi birodalmunk, és hallgatni... Vagy keresni egy nyelvet, amit mindenki ért, mindenki megért, és lefordítani a könyvet erre a nyelvre...)

Bekopog a rendelő ajtaján, nem sajátosan, erre ügyel, négy ujját megtámasztja az üvegen, a középsővel összekeverve az ismert ritmusokat, kopogtat, ettől sajátos lesz, megint, L. mosolyogva nyitja ki a spalettákat; az ablakeret be van szorulva, spatulával feszegeti: reccsen a keret, rian az üveg, tünedezik a mosoly. Gyere körbe, int kezével F.-nek (-nak?, -nek? Van, hogy úgy mondja: fő, van, hogy *férfi*, nem csoda, ha összekeveri a ragokat, jeleket. Néha azt mondom magamban: Felnőtt, írja F.)

A váróteremben apró csoportok beszélgetnek egymással, fiú- és lánycsoportok, mintha valamilyen társasjátékkal mulatnák az időt, a belépőre pillantanak, F. állja a tekintetüket, a falnak dől hanyagul, irigyen kicsit, és ezen mosolyogva mustrálgatja a Dokikám eseteit. Kérem a következőt! – hallja a távozó mögül, belép; két szerelmes ember összemosolyul. Megvárlak, oké? Oké, oké.

Ez nem mindig volt így, volt, hogy még így sem volt, azt hitte, L. számára fontosabbak a betegek, mint ő etc., szeretett volna diák lenni, de szeretnék diák lenni! – sóhajtozta. Elhatározta számtalanszor, hogy meg fog borotválkozni, a gardrób-szekrényből előszedi egyenruháját, kikeféli szépen, és elmegy; megmérte a lázát: 37,3

volt, mennyire szereti ő L.-t! Nem találta az egyenruháját, másképp meg nem tudta elképzelni a dolgokat; poros kezével simogatta szakállát, előtte a kibelezett szekrény, arcát gondok szántották: *a csorba képzelet szilánkos pereme*. Csapódott az ajtó, megérkezett L. Nyomban orvosi könyveit kezdte olvasni. Nem vagy itt, mosolygott fanyarul F. Gyötrődött, gyűrődött, nyavalygott és sopánkodott. Különféle tüneteket produkált, csakhogy felkeltse a Doktor érdeklődését; néhány nap alatt átesett két-tucatnyi betegségen, némán tűrte, amit máskor nem tűrel, hogy L. végighallgassa őt jéghideg sztetoszkópjával... Aztán, ahogy az legtöbbször lenni szokott, viharos gyorsasággal minden rendbe jött, a helyzet újra *okés* lett. De a *legtöbbször* fájó, ha a többi nem igazán...

Vikunya, ám vékony szvetterét fázósan vagy inkább öregesen összehúzza, *nincs egy fa*, melynek hátát neki-vethetné, s honnan az iskolaudvart szemre vehetné. Gyülekezik a homály, az udvar *aszfaltja* szétszórtan és szélszéyes alakzatokban felrepedezett, hogy múlik az idő, a komoly, felnőtt idő, a mélyből kilátszik a kő, kavics, homok... Mostan kétszer annyi idős vagyok, mint akkor voltam, amikor ebbe az iskolába kerültem. És már soha, de soha nem lesz így! – gondolja F. Jó lett volna néhány fotót csinálni, írja, betettem volna a könyvbe. (F. szeretne *könyvet* írni: fülszöveggel, bevezetővel, kiadói reklámokkal, illusztrációkkal, persze számolnia kell a meghatározottságokkal, és ha már a meghatározottságoknál tart, szeretné, ha könyve kék csíkos volna, vagy sárga, igen, a sárgát szeretné *legjobbanilag*, bár tudja, a Kiadónak meg a Nyomdának kisebb gondja is nagyobb annál, hogy ő ragaszkodhasson sárgájához, egyáltalán a huszadik század végén nem kötheti az ebet a karóhoz, annyiféle fontos gondok vannak, melyek apró ügyekben egyszerűen megkötik az ember kezét, másképp nem volnának huszadik századi gondok... Talán, ha volna hagyománya a ragaszkodásnak...)

Hamar jöttem? – libben mellé L., s megpuszilja. (Finom a szemed sarka, kár, hogy kettő van belőle. Kár? Kár, sohasem tudok választani. Hát az egyik a szomorú, másik a derűs, felismerhető. Melyik milyen? Amelyiket csókolod, az a derűs!) Linocska, én félek írni, félek attól,

hogy emiatt megváltozik az életünk, cihheg F. Akkor írd úgy, ahogy van, karol belé a *Lány*, s egy parányi saszszéval hozzáigazítja lépteit.

F. szeret L. mellett menni, élni. Valahogy kialakult minden, s ez jó. Kimunkálták a szabályokat; mondhatni az élet a szabályok kialakítása *maga*. A szerelem a közös nyelv megkeresése, mondta egyszer András úr. Szeretlek, ez nyelven van, Linocska?

(*a háromszintes könyv*) A hallgatás kiszabta közöket csak érvényes, művészi nyelvvel tölthetjük ki; e nyelv megtalálásának egyik lehető formája ez a könyv; évekig eltarthat: három könyvet írni, mintha három különböző ember írná, ilyen persze nincs, óhatatlanul is lesznek átszűrődő fények, hangok, ugyanaz a testszag stb., majd ezekből, a megteremtett fragmentumokból, „kifejezés-hieroglif”-ekből összeállítani a negyediket, vagyis már a középső szint első darabját, mert ebből is három volna, ezek alkotnák immár a harmadik szintet, a hármas rendszer csúcsát, az *opus magnum*-ot, súlyában is, pl. csak márványlapú tölgyasztalon állhatna... Ugyanígy elképzelhető öt, hat, hét szintes könyv, s ha nemzedékek lehetőségében gondolkozunk, akár ötvenhárom szintes is. (L. csak legyintett: rokokós fantáziád már megint! [rock kokó: pl. Zalatnay] L. nem szereti a fecsegést, akkor sem, ha történetesen róla van szó. L. szerint F. azért fecsegő, mert szeret írni. F. erre legexkluzívebb mosolyával azt mondta: a célt szeretni kell. A mosoly annak szólt, hogy kijelentésével finoman tagadja a képeslapok *az írás céljai*-ban megfogalmazott, elvárásokban érezhető téziseit.)

Tünedeznek a vörös repedések az alkony tömbjéből, sötétszürkévé válik minden, majd felgyulladnak az ostorlámpák, néhány percig apró bogarakként világítanak, mígnem beáll az egyensúly: fény és sötétség aránya nem változik, s ettől mintha az idő szűnne meg: van időnk, így érzik, s e felszabadító érzés kitágítja a várost, az utcák, akárha alföldre érkező folyók kiszélesednek, hosszabb sétára csábítják az embert; szél frissíti a levegőt, a lenti rétegeket a járda aszfaltja melengeti, ez úgy hat, mint valami langyos lábfürdő; a falevelek kusza rajzolatú árnyékot vetnek a falakra: a szél remegtette csipkés levélkontúrok s a falak mozdíthatatlan, kemény, merev állaga

előttük teremt feszültséget: lassan és titkosan beléjük költözik...

F. veti az ágyat, kisimítja a lepedőt, lapogatja a párnákat, egyszerre ellenőrizve és elosztva a puhaságot, a kék takaró könnyűsége ismét lenyűgözi. Hátralép, sok a szabályosság, a fölös precizitás, az élek rigurózusan párhuzamosak, a felületek szimmetriája idegen, az alakzatok kiszámítottan illeszkednek, ez é s az ágy ágysága összeférhetetlen minőségként taszít szemet, testet. Visszalép, belebocszol a párnákba: phu, phu, így jobb!

Kicsit vaskos, de hatásos tréfát eszel ki: fejére húzott inggel, mondhatni *ingkognitó*ban lopakodik a fürdő elé; a tejüvegen L. árnyéka: szecessziós alkotás; F. üvöltése: negyven Wattos vakkantás; L. ösztönösen ugrana F. nyakába, a fára iszkolna ilymód, ha macska volna!, de: hol a F.! Kukucs. Hülye!

L. beszél, tegnapi álmát meséli, feje F. álla alatt (én szép hegedőm!), azt álmodta, meséli, hogy fent volt a folyóparton, körülötte megannyi bokor futott a láthatárig, áfonya, vadszőlő, homoktövis, borbolya, a fű lapult, lent a part süppedékes volt, mindenütt a víz kivetette hordalékok, rajtuk rétegesen és foltokban agyag meg iszap, mégsem olvadtak a tájba, aztán, mondja L., eleredt az eső, valami változás, gondolta, selyem rakottszoknyája a combjához tapadt, a hasa alatt szabályosnak mondható háromszög képződött, ez mulatságos lehetett, őt azonban idegesítette, lehúzta szoknyáját, belépett a folyóba, úszni kezdett, nehezen, erőlködve, mintha üvegtáblákat döfte át a tér és idő szeleteit, úsztam, meséli L., a víz alatt szememet behunytam, sötét volt, nem félttem, tudtam, előbb-utóbb átérek, a víz ellenállása nagy volt, megpróbáltam fejemet a víz fölött tartani, hátamon meggyűrődött a bőr, olyan lehettem, mint egy ágaskodó hernyó, meséli L., lassan begörcsöltem, mozgásom tétova lett, kapkodni kezdtem, holott tudtam, ezt nem szabad; emelkedtem, süllyedtem, emelkedtem újra, ritmikusan váltogatóztak a nappalocskák meg az éjszakácskák, mesél L., végül elértem a túlp, p, túlpártot, fáradtan roskadtam le, a nedves homok a tudómben, úgy éreztem, fáj minden sóhaj, fáj, f, f, fejem, anélkül hogy észrevettem volna, félrebillent, minden megállt, mert nem figyeltem,

az idő valah, h, valahogy ősz, őssz, összesűrűsödött, furcsán, de következményeként megszilárdult, mint apró követ tarthattam tenyeremben, mint egy kavicsot, piciny testén tűhegynyi fények, fehér erezetében egy arc, kétségbeesetten h, hajítottam messzire, ő üldöz! – bele-rándult a karom, arcom összeugrott torz z torz ssz, fin-torba, a kő csobbanása millió tűszúrás agyamba, az idő, sz, kh, magába szippantott, sz, vagy inkább beborított, mint egy f, f, fűzfa, beborított, k, kkk, be...

F. ébred, felkel, hiánya alatt kattann az ágy, az izmok nehezek, tompák, az ólom!; a tükörben az arc: arca? – Linocska, nem láttad az arcom, hangja gyűrött, hangja gyűrött lepedő... Ketten aztán minden könnyebb, teát isznak, a fényben elolvadó porcelánok halkán csilingetőknek, a F. mint régi vágású prózaírók, Madeleine-szeleket mártogat az illatos teába, L. ujjai közt egy rafinált díszítésű ezüst kiskanál és ha a látványról van szó, hálóinge alól kivillannak a *kárpátos* combok, a mellek kicsit remegnek, mint anyjukba kapaszkodó állatkölykök, és mindenek felett persze ott a tekintet, mely szem és arc; nem láttad az arcom, kérdi F., L. nevet, libben a kéz, a mozdulat független és szabad, mert társait önmaga választja: a mellek hullámzó melegét, a combok közül kiszabaduló hálóing suhogását, az előreomló haj zenéjét, a mozdulat íve: simogatás, háttere az arc, F. helyre állított arca.

A lépcsőkön sietnek, *dübörögnek, mint vad diákcsapat.*

Itt az idő, hogy visszalapozzak, visszatérjek hűgomhoz, írja F. Mielőtt erre sort kerítene (az írás mégsem a munkája, vagy ha az, akkor sokat dolgozik azért, hogy dolgozhasson), hátradől székében, nem vág a billentyűk közé, nem szereti a heves átmeneteket. Házi köntöse zsebéből kék pántlika kerül elő. F.-t enyhén, ahogy szél a köveket, megérinti a múlt, ez elég ahhoz, hogy riadtan temesse a furcsa jószágot a füzet lapjai közé. A *megfelelő* helyre tette. (F. ha letér a lineáris ügyvitelről, ha grasszálni kezd ide s oda, bár grasszálni másképp tán nem is lehet, azzal szokott védekezni, hogy a dolgok vonzásában marad, mint egy hasacska kószáló kéz, gondolja.)

Zsuzsa kisasszony féloldalasan dől az ágyra, szép fejét könyökére hajtja. Álom és valóság közt szakadék van, szédülök! – mondja F.-nak. F. egy széken ül, szeretne beszélgetni, beszédbe elegyedni, vagyis a szoba félhomályát, a homályban szálldosó illatokat, a szavak alját kavargató vágyakat, az ágy szabadon maradt és a női test fedte térségek közötti aránytalanságokat nem számba venni, nem akar bedőlni a következő, ismert jó mondatnak, felpattan, sietnem kell vissza, mondja. Kilépnek a hűskés estébe, ragyognak a csillagok. Zsuzsa kisasszony szeretne elszívni egy cigarettát, menet közben nem tudok! – nekidőlnek az alacsony házfalnak. Kinek a rabja vagy? – kitől félsz ennyire? – kérdi Zsuzsa; hangjában nincs vád és nincs harag, csak sok bánat van, szeretek valakit, mondja F. zavartan – na és! – hallja *mint valami robbanást*. A szeretet nem tesz senki rabjává, szedi össze magát, a szeretet révén még inkább önmagunk leszünk, mert a másik kikényszeríti belőlünk az önállóságot, szabadok leszünk és függetlenek, mert csak mi vagyunk, szabadok és függetlenek, mondja torkát köszörülgetve, már tudva, hová akar kilyukadni... De aztán minden befulladás, a lány sírni kezd, titkolja, menj most el, kéri F.-t, tenyerével lesimítja a szoknyáját, vékony orrcimpáin rózsaszín pír üt át, ragyogás csordul az orcákra, ezt neked adom, vidd magaddal, mondja, s letekeri mutatóujjáról a kék szalagot. F. a sarokról visszaint, a mozdulat biztatás is lehetne, ha nem volna az, ami: búcsú.

Elindul a hűgához, ismét az esti város utcáit rója, mondhatni: bezáródik egy ciklus. Lassan majd bezáródik. Képzelete lemaradt, képzelete a Zsuzsa szobájában maradt; kíváncsian lopózik utána (nem nagy szó, ha minden lépéséről tudok, írja F.). Fölkattintja a villanyt, látni akarlak, mondja a lánynak; szorítja a testet, emeli, dobálja, cibálja, fáj, mondja a lány, igen, igen, válaszolja, nem ez a fontos! Akkor mért kínoz? – kérdezi kétségbeesetten a lány. Csak azt szeretném tudni, mi történik ilyenkor benned. Szét akarja szedni a nőt. Hajszál kerül a szájába, nyelvvel tolja ki, nem megy, felkönyököl, a nő kihasználva a szünet adta lehetőséget, combjával átkulcsolja, és csípővel szerzett lendülettel átfordítja;

sok haj hull a szemébe; ujjával a szabadon maradt tarkóról a nyakra lefutó pihéket követi végig a gerinc mentén, mentében. A lány felnevet, ettől dühössé válik, düh ébred benne, iszonyú erővel akarja szorítani a testet, de aztán rettenetesen megrémül, úgy érzi, mintha mindenestül eltűnne; erőtllenül próbál menekülni. Mondd, kérdezi később kicsit keserűen, miért nem lehet akkor már teljesen beleveszni, miért csak veszíteni lehet?

Fáradtan megérkezik, kedve rossz, agya szikkadt, a tagjai nehezek, képzeletét okolja. Postás érverésként mutat az ajtónál, táviratot hoz, meglepően bátortalan, bizonytalan, pedig már nem fiatal. F. boldogan olvassa L. egymondatos üzenetét (nyelven volt!), kedve felderül, aztán kicsi büntudat lohasztja ismét. (Duplás a baj, írja F. Mert legtöbbször kimarad a szövegből az, amit meg akart írni, azzal, amit megírt. Hasonlatos ez ahhoz, ahogy kezébe veszi L. tárgyait. L. kezében egészen másképp vannak; F. képtelen arra, hogy azt érezze, amit L. érez, ha kézbe veszi őket; egyedül azt érzi, hogy hogyan érzik a tárgyak L.-t. Ez sem kevés, de *mégis* kevesebb!) Rövid egyeztetés a húgával és a kisasszonyokkal a honorárium ügyében, tanácstalanság, nincs pénzük. F. nem tehet mást, kedélyesen elcseverész az egyenruhás táviratossal: ad valamit a lelkéből (szégyelli, hogy ezt pénz helyett teszi, érzékeny túlzással azt gondolja: stricije ő a tulajdon lelkének!) A postás lelke felszakad, panaszkodik: sokat táviratoznak mostanság az állampolgárok, a postás szava, apró és csacska ügyekben főképp, a címzettek mogorvák és rosszindulatúak, ritka a derűs, barátkozó ügyfél, s ha ő hibát követ el, a mostoha körülmények ellenére senki sem áll mögé, mindig rajta csattan az ostor... F. felemeli tekintetét az asztalra állított koszhardt egyensapkáról, talán megérti, kezdi, a lebecsülés jogos lehet mint ítélet, de nem lehet az mint magatartás, a két férfi egymásra néz, körülöttük a kisasszonyok szótlán félkaréja, tudjuk mindnyájan, vannak hibák bőven, s ezek olykor el vannak leplezve, F. felemeli mutatóját, a cicoma mögött ott a laffadt, barázdás bőr, a mosolyokból rossz szagú fogak bukkannak elő, F. nyakendője férfiasan vékony fazonú, az engedékenység nem feltétlenül megértés, a simogatás ürügyén a blúz gomb-

jait keressük, fehér inge feszesen, vakítón a mellkasán, vannak hát hibák, a kézelőn hidegen kemény anyag, ami nem számít, mert az ujjak mozgékonyak, és vannak elhallgatások, a nadrág daliásan a combokon, önérdékből vagy barátságból vagy száналombból vagy egyszerűen patkányságból, a zokni gömbölyős vonulatai felfutnak a bokán, tompulunk és fásulunk, ahelyett, hogy teljesítenénk a kötelességünk, a zakó már a fogason, nyámnyilák vagyunk, szarakodunk, a postás zavartan gyűrögeti ujjait, ahelyett hogy egyszer végre már úgy tennénk, ahogy a jóisten is akarja, a postás ujja nagyot roppan, csend lesz, és felírnánk az irányítószámot! – fejezi be F. szónoklatát. A postás sokáig nem szól, csupán bólogat, nálunk kellene dolgozzék, fiatalúr, mondja aztán búcsúzás-kor. F., vállát átkarolva, a kapuig kíséri, pálinkaszagot érez rajta. Igen, sóhajt gondolatban, ha nem volna az, aki, akkor szívesen lenne postás! Józsi úrral, otthoni postásukkal gyakran működik közösen, F. vállalkozik arra, hogy kihord egy kisebb újságekötetet, persze főképp a hozadék kedvéért, ti. beleolvashat az idegen folyóiratokba, amit megtesz alaposan, mintha foglalkozása volna. A *zátfutási időket* rendszeresen figyeli, akként, hogy felad magának egy levelet, aztán a feladás és megérkezés időkülönbségét grafikonon ábrázolja; a kép egy hiperbola, vagy képszerűbben, felhasználva az anyagi világ erőszakos formatörekvéseit: az alján enyhén behorpasztott lavór; a kiugrókat külön feljegyzi, a rekord pozitívuma: egy november 23-i feladás és érkezés, vagyis egyetlen nap; ekkor volt különben L. születésnapja, minden kedvezően alakult, tavaszias volt az idő, kicsi konyakot ittak L.-vel, kigombolt szvetterben ment a postaládához, lobogott a két szvetterszárny, amikor rohant a postai csodával; személyes ajándéka egy sajátilag varrt pénztárca volt, különleges, titkos rekeszekkel, az egyikbe ezüstérmét rejtett, L. a mai napig nem találta meg, s ezen F. kicsit bánkódhat, mert túl jól sikerült minden, L. viszont egyáltalán nem ismerte fel a buksza igazi mivoltát, nem tud a rekeszekről, tehát egyáltalán nem sikerült semmi; mindazonáltal Okos Katicának érezheti magát: vitt is meg nem is stb. (Zum-zum!, nevet L., elárultad magad, Katicám! Hogy én írok, írja F., annak van

előnye is meg hátránya is!) F. szeret barkácsolni, ha elkapja a hév, lázasan tevékenykedik, és jó, ha munkája gyümölcsét a közös asztalra pakolhatja. A múltkor (csak úgy: a múltkor) a kutyaólat fabrikálta, meglátogatta őt András úr, leült az udvaron a padra, szótlanul figyelte F.-t. Kis idő múltán azt mondta: irigylem tőled a technikádat! F. fogai között a szegekkel csak bólogatott, néma kaktuszként, nem tudta magában sehogyan sem eldönteni, vajon általános érvénnyel bír-e András úr kijelentése. Egy korábbi beszélgetésben Zozó úr, F. egyetemen szerzett barátja, azt mondta, hogy F. írásaiban meglátszik a mérnöki *technika* birtoklása... (írását megkaptam, mindenképpen érdekes, új hangvételében is, közlését nem vállalhatjuk, megkapó az a mód, ahogy a történeteket ábrázolja, egészen gyöngye részletei vannak, egészen jónak és jópofának találok, a jópofát nem pejoratíve használom, öreg, konzervatív, visszkézből megkontrollázható, megsúgom, nem eszik olyan forrón a kását, jogot néhány rövid részlet kiműtésére, tündéri játék a szavakkal, igényeskedő szövegei önmagukba fűlnak, elbűvölő gazdag szókinccsel, uram bocsá, egy csipetnyi humor nincs bennük, érthetetlen, zagyva szöveg, itt-ott elcsépelet közhellyel, nem tudja eléggé ironikusan ahhoz, sokat ígérő dolgokat küldött, van ott egy rész, tudja, mire gondolok, ami különösen szívszorító, itt nincs semmi keresnivalója, ha továbbra is így folytatja, nem hiszem, kétségtelenül a legtehetségesebben megszerkesztett szövege, ez még nem az irodalom, közlését vállalom, ha igen, nem...) Fokozott figyelemmel fűrészelte a sperlemezeket, András úr némán leste őt, a festést is bevárta, csak akkor szólalt meg, felhívta F. figyelmét, hogy a festés ne csupán dísz legyen, hanem vállaljon fel valamilyen funkciót is, pl. a szigetelésben, ne csak stiláris értéke legyen, de hordozzon valamit az alkotó etikai hozzáállásából, mely az ól megfelelő elhelyezésében lesz ténylegesen tetten érhető. A szőlőlugas alatt, a puszpáng mellett kerestek számára helyet... András úr bizony híjával van a megfelelő gyakorlati készségeknek, ha valamit meg kell hogy csináljon, előre borzong a vízhólyagoktól, következőképp borzong attól, hogy valamihez hozzákezdjen.

Az írógép billentyűi elkoptak, F.-nak várnia kellett, amíg visszanőttek, mint gombák az esőben.

Van egy órájuk, van egy szabad, kényükre eltölthető órájuk, felrohan András úrhoz, hazaérkezése óta ez az első érvényes találkozása a költővel, ez volna az. Lenne? F. néha tanácstalan bizonyos árnyalatokat illetően, ilyenkor bátran fordulhat L.-hoz tanácsért. L. nyelveket bír, s nyelvi tehetősége, miként azt F. felfedezte, bizonyos fizikai adottságokra alapozódik: ügyes, fürge nyelve van, pl. göböt köt egy cseresznyeszárra! Ne engedd hosszú lére, szól ki a szobából F.-nak adresszálván szavait, aki kint a konyhában jegyzeteli az új eseményeket, miközben krumplipaprikást főz; főzi, mert felvállalta. Ne égesd oda a hagymát, és még egyszer kérlek, ne eressz rá túl sok levét! – hangzanak az újabb vezényszavak. Ha nem öntök rá elégséges mennyiséget, akkor telítődik, és nem jönnek ki az ízek!, emeli fel fakanalát F. És különben is szeretem a lét tunkolni. Jó, de ne öntsd túl! F. szeretné, ha övé volna az utolsó szó, de nem találja, pontosabban, amit talál, csupán ténykedését jelzi: ír és főz, helyzetét azonban nem; hogy ő az úr a konyhában is stb.... Kicsit hosszú lére eresztette. András úr szobájában szép a rendetlenség, könyvek hevernek szétnyitva, tépett madarak, közöttük teáscsészék és hófehér lapok foltjai: lassú havazás. András úr valami novellát ír, írná, költő lévén nem megy neki egykönnyen, vagyis kínlódik. Azzal a jelenettel bajlódik épp, amelyben a főhőst kutyák támadják meg. Figyeld ezt a fragmentumot, emel fel egy lapot, szaporán olvas, majd a kérdéses résznél lelassít, fel-felpillantva F.-re, aki szigorúan, tehát erőszakosan közbevág: te nem ismered a kutyákat! Nekem volt már dolgom velük, teszi hozzá kis szemérmes szünet után. A költő azonban csak legyint, ezek a lélek kutyái, mondja, s visszaejti a lapot, mely befed egy porcelán-csészét. Akkor is kutyák!, köti az ebet a karóhoz F. Nem szerepel a jegyzeteiben, ám ma is emlékszik, mennyire *csodálkozott*, hogy barátjának is van egy kutyás epizódja (már tudta, hogy saját magának is van). Nem tagadhatják, néha kölcsönvesznek egymástól ezt-azt, viszont ezek szerint többről van szó; vagy ha nem, akkor életük egy

darabjáról lehet mondani: néha kölcsönkérlik egymás életét... A költő kicsit unfair lett: visszahajolt lapjai fölé, s most onnan veti oldalra a szavakat. Beszéljünk másról, mondja, de nem lehet másról beszélni, a vita felhevül, elszabadulnak a mondatok, s megeshet, hogy a költő kijelentse, hogy végső érvként *odakonkludáljon*: nem vitázik, mert nincs kivel. Mert nem érsz fel hozzámig! – fújja ki a levegőt F. a kezében tartott könyv lapjaiba, amitől az berezeg. Arról van szó, szól András úr, s jelentőségteljesen elhallgat; bajuszát babrálva fordul F. felé. Arról van szó, hogy te. G. úr szerint nem létezel! Kitaláltad magad. F. elsápad e fordulattól, ugyanis a háta mögül lesújtó vád szíven találja és sokáig vérező sebet nyit rajta... András úr később avval védekezik, hogy a szó nem öl, nem üt agyon. Értsd nem direkte, a meglepő kijelentéstől F.-nek leesett az álla, taglóként zuhant lábfejeére a kezében tartott könyv, a *berezgő!* Tiszta szerencse, hogy nem egy Enciklopédia volt!

Bicegve grasszál a szobában, ügyetlenül kerülgetve a csészéket, lapokat és András urat, úgy érzi, hogy valakik („ezek!”), titkos szövetségre léptek ellene irányulón... Valóban nem létezem, torpan meg, igen, csak így írhatok. Ha egy esemény lezajlásának a folyamatát figyeljük, lehetőleg ne mártózzunk meg benne, mert írói súlyunkból veszítünk, fűzi hozzá, Arkhimédesz úr ötletét felhasználva. És veszi is a kabátját, amiből András úr sok mindent *elérthet*. (Én egy súlytalan *író* vagyok!, *írja* a naplóíró... Kicsit unom már a jegyzeteket, *írja*. Kicsit unja, hogy precízen tartani akarja magát az ott *leírtakhoz*, még ha marhaság is, következképp mindenféle bárgyúság vonható le belőle... Holott azért nagyobb hatalmam volna egy jegyzetírónál! Micsoda baldőver vagyok!)

Kint hideg van, esik az eső, üldögélnek a rest fényű szobában, kedvetlenül, kicsit fáradtan, mintha távoli vidékről érkeztek volna hosszú utazás lévén mögöttük, és most itt vannak, lenyűgözve és megbabonázva az ismeretlen színektől, illatoktól, zajoktól, a sok idegenségtől, itt hevernek, kicsit romokban, akárha valami nyugati zivatar után... Elhatározzák: *vi d á m* levelet írnak Katinka

művésznőnek, ez egy vidám sárkányrepítés, jegyzi meg F., s felidézi L.-nek, hogyan küldtek volt ők, ő és Katica, üzenetet András úrnak a folyó túloldalára, ti. felröpítettek egy üzenetes papírsárkányt, és ő elengedte a *madzagot*, a sárkány átszállt, András úr pedig, csodák csodájára, megtalálta, igaz, ő hisz a csodákban. Hát, jó hosszú zsinogra van most szükséged!, sóhajt fel lemondón L. F.-nak a szélirányok is eszébe jutnak (tapasztalt szél-figyelő ő, *szélfelügyelő*: ez akár a Tradoni úr szava is lehetne); nem tetézi L. szomorúságát. Megpróbál annak örülni, hogy ketten vannak, hogy megint ketten vannak, anélkül hogy ő elzárkózna, hogy valakik is, a barátjai, elzárkózásnak neveznék azt, amikor ő kizárólag L.-vel szeretne lenni. Megnyugtató, ha L. mellette van, s bármikor megérintheti, minden érvényesen van, vagy ha nem akarja, hogy L. vele legyen, mert épp kiszakadva a világból, egyedül szeretne lenni, akkor ez az egyedül-lét, amikor L. mellette van, százszázalékos lehet, mert gondolatban nem kell L.-re *ügyelni*... Előveszi gépírt lapjait; az egyik mondatot olyan sikeresen újracsinálja, hogy kedve kerekedik az egész bagázst átírni, ám midőn a munkára gondol, elfogja az unalom. Nem lehet, megint, egyszerre, mindent akarni, dohogja helyénvalón, bár enyhe farizeus ízekkel. Az ember *mindég* (Bogdán úr kiejtésével) hibás egy kicsit!

Reggel korán felhívja András úr, valami csekélységet kér tőle, nem nagy ügyet, arra kéri, hogy vásárolja fel a hazai sajtót, mivel több helyen is közölve lett a költő. Évek óta ismerik egymást, barátságuk egyre szorosabb lett, ha ugyan lehet ilyet mondani, ám telefonban még magázódnak; most először tegezték le egymást.

Miután F. helyére ejti a kagylót, váratlanul az az érzése támad, az a furcsa képzelet, hogy egy romlatlan, szeszélyes és vonzó nő vehemensen letegezze. *Heves* kényszert érez, hogy erről írjon. Mintha egy romlatlan, szeszélyes és vonzó nő letegezett volna! Viszont ott volt az a csekélység, amelyet teljesítenie kellett, s ekként, akként hogy nem hagyta írni, súlyos teherré vált.

Most már sohade-soha nem fogom megírni, gondolta; kezében vaskos újságköteggel ballagott hazafelé, lemondón ballagott a szomorú délelőttben. Ráadásul kényel-

metlenül érzi magát, ha újság van nála: azt hihetik az emberek, hogy dicsekszik, fitogtatja a saját közléseit (és a többi). Ráadásul egy magas, ballonkabátos férfi, néhány méterre érvén, érkező, tekintetét az újságokra billenti, aztán vissza, bele F. zavart arcába. F. meggyorsítja lépteit, a saroknál, mintha eredeti útja volna, szemvillanás alatt eltűnik a másik utcában, onnan leleskedik. Őt is lesik, a túlpartról. Ez több a soknál, én vagyok a hibás, gondolja, valóban, mért teszek úgy, mintha közölnék, ha nem én közlök! – és egy dühös mozdulattal az utcai személtárába gyömöszöli a hivalkodó csomagot. Persze kevés idő elteltével rájön a kettős kudarcra: sem az érzés, sem a kérés, fogalmazza meg. Visszafordul, megáll a személtáránál, s ügyelve, nehogy az éles pléhperem összetépje a papírt, kihúzogatja a lapokat. Ha elodáztam valaminek a megírását, legalább olykor kézzelfogható indokaim legyenek. És András is meg lesz elégedve...

Gubera, gubera? – köszön rá S. úr. F. széttárja karját, végükben lobognak az ép lapú újságok, arcát eldugja egy bárgyú fintor mögé. Hogy vagy? Jól! – böki oda F. és sietősen búcsúzik. Olyan ember lépteivel megy, aki azért lép nagyokat, mert sietne, de az ellenkező látszatot akarja kelteni. Tarkóján érzi a kutakodó tekintet *ebhadát!* Ez elől menekül...

Jóllehet S. urat tiszteli ő, tiszteli mint olyat, akitől gasztronómiai dolgokban sokat tanul. S. úr hetente meghívja őket pizzára, őt és András urat, „*zsenerőz pártólónk*”. Vacsora után feladja a jóllakott urakra a kabátot, egy darabon még elkíséri őket. Ha derült az ég, a csillagos égbolton kalauzol, sudár alakját megnyújtva a mutogató karral, rajzolja meg a csillagképeket (gasztronómiai oktató!, bocsánat, *szókényszer!*). F. és költő barátja nyakukat tekergetve nézik az eget, nem nagyon tudnak figyelni, a Halott Gyerek Arcára gondolnak, illetve nem akarnak arra gondolni, ezt a nem-akarást lehet S. úr csillagászati ismertetőjének nevezni.

A Halott Gyerek Arca, eszelte ki állát vakargatva András úr F. szobájában. Beáztunk, így F. kicsit szégyenkezve, aztán néhány nap múlva, egy este, egyedül, mert L. ügyeletes volt, fáradtan dőlt be az ágyba, tekintete megpihent a folton, és rossz nyugtalanság vett rajta

erőt. András úr elképzelését valószerűsítette a felhólyagzott festék és a kép nesztelensége. Hiába oltotta el a villanyt és hiába préselte össze a szemét, és hiába nyitotta ki és gyújtotta fel a villanyt: látta az arcot. Felkelt, felöltözött, elindult a barátjához.

András úr elutazott, elutazott, kiáltotta a szomszéd ajtó mögül egy férfi, ne dörömbözzön, maga állat! – tette hozzá. F.-t leginkább a kétség dühítette. A lenti ajtót szélesre tárta, hagyta legényesen becsapódni! Ő is tud goromba lenni és *választéktalan!*

Előkotort egy cigarettát, gyufát nem talált hozzá. Az égbolton tisztán ragyogtak a csillagok, megkereste az Oriont, s miközben a nyakát tekergette, rájött, kitéphetlen szulákként tekeredik rá a H. Gy. A., végérvényesen a nyaktekeréshez nőtt; szájában a meggyújtatlan cigaretta, lassan fázni kezdett. Lassan fázni kezdek, befordulok a sarkon, a túloldalon feltűnik a rendőr alakja. Kiveszem számból a cigarettát, udvariasan megszólítva hozzálépek. Legyen szíves, adjon nekem egy tüzet!, mondom. A rendőr bólint, azonnal, feleli készségesen, kigombolja pisztolytáskáját, előhúzza fegyverét, golyót tol a csőbe, kibiztosít, piff... Szám helyén hatalmas, égett szélű lyuk... Evvel a meglepő fordulattal mesélte el másnap András úrnak. András úr aznap a közöny homokjával volt feltöltve, egész idő alatt gitározott, föl sem nézett. Szerencséd, hogy volt tüze, mondta unottan, de kilógott a lóláb, mert a poénnaál azért *mellé* fogott!

Percek alatt hazaér, nyitná az ajtót, de egy fejkendős asszonyság megállítja. L. egészsége érdeklí, hálálkodón ejti a szavakat, L. gyógyította meg a kislányát, mondja, legyen áldott, aki a világra hozta! Én vagyok az, én! – gondolja magában F., a büszke *író*...

(*a nyelv kisesszéje*) Megtalálni azt a mondatot, mely bűverejű pálcaként képes átrendezni a *valóságot*, megtalálni egy mindenhol érvényes grammatikát!, írja F. Any nyit tesz, mint elsősorban elfeledni a köznapi nyelv ránk tukmált vagy sebtében kialakuló korlátait, eldobni a kantárokat, melyek e nyelvhez kötnek, fittyet hányni a formáknak, másodsorban s tán ez a fontosabb: kiebrudalni a bennünk fészket verő közönyt, nem törődni az utánunk

loholó emberi gyöngeségekkel, a csörtető úrral: magunkkal; megszabadulva mindettől, sok-sok fölösleges teher-től, szabaddá válni, mely szabadság legfőképpen üresség, vagyis *hely*, ahová lélegzetállító arányokban tódulhat be az új konstrukció. Annyit tesz, mint mindent, minden egyebet mellékessé téve, átadni magunk a keresés grandiózus vállalkozásának, melynek minden csak árnyéka lehet, s melynek épp nagysága, lehengerlő súlya a lényege, ez a lényeg!, ez képes megakadályozni, hogy megtorpanjunk, hogy bedőlünk a körülöttünk vihogva nyargalászó *nyelvelőknek*, csupán ez képes megóvni attól, hogy elfeledjük, és szürke kis vállalkozásokba fogjunk; és végül, ha semmit sem találunk, némi dicsfénnel ősz fejünk körül mesélhetjük fiainknak: mi még éltünk, mi éreztük az élet szédítő tágasságát, bele is tágultunk!

F. eltűnt kéziratát *keresi* (ha még valami *letűnt* nyelven írtam volna!), s mert nem találja, hamarost úgy emlegeti mint a legjobb írását, meséli fünek-fának, elvesztette a legjobb novelláját; mígnem András úr tapintattal kioktatja: a legjobb viszonylagossága épp önmagát, tulajdon minősítését (*leg-jobb*) kérdőjelezi meg. Ezután okosan annyit mond: jó novella volt, kár érte! Az egészet a mottóért csinálta, a mottóért írta, azért, hogy idézhesse benne a K. D.-szöveget, amelyre András úrnál talált egy délután... András úr mindkét lábán hatalmas pólyával sántikált elé. Tudod, van egy egerem, Xerxesnek *hívom*; bár olyan szelíd már, hogy hívás nélkül is megjelenik, magyarázta szokatlan gyöngédséggel, megjelenik, akárha egy vers... Eztán bukkant a K.-írásra, és másnap megírta a Mária-novellát, hogy idézhesse, amire, az idézetre, végül nem került sor, mert úgy érezte, idézés nélkül is minden megvan, minden benne van a konstrukcióban; csakis ott van... És most nem bír lemondani róla, és most elköveti azt, ami ilyen esetekben a *legrosszabb*: rekonstruál. (A mottóért tettem, írja F., az elsüllyedt mottót akartam kiemelni! Amiből annyi világos lehet, hogy rögeszmém ez az elsüllyedés dolog, pl. a nyelvén... Mottóm erre is lenne... A nyelvre.) A K.-mottó előhoz egy másik lábgyolcsozást is (íme a gyolcsmotív!), amikor szeretete volna *otthon marasztalni* L.-t; bekötözte a lábát,

aztán kitört, azt akarom, hogy elmenj! L. a déli vonattal utazott el, ő nem kísérte ki az állomásra, felkuperodott hintaszékébe, letekerte lábáról a sok fehér gyolcsot, és elfeketült arccal sziszegte a lábának: te rohadt szimuláns! Amikor arra gondolt, hogyan érezheti magát L., ha eszébe jut, hogy *ebben az állapotban* magára hagyta őt, engem! a szimuláns zsarolót etc., megrémült tulajdon sekélyességétől, s valamilyen nagyobb rémületre volt szüksége, hogy az iméntit legyőzhesse: belevágott a nagylábujjába. Meg se nyikkant! Aztán: milyen kár, hogy bátorságának nem volt közönsége! – A K. D.-mottót, mert mottó volt, látta egy könyvben is, meglepő volt az azonos szövegrész mottósítása... [*Egyfair* szögletes zárójelben idézi most: Aki még nem szeret senkit és semmit, annak rendben a szénája, annak sose gyúlhat meg a baja... az nyugodtan alhat, mert az életben afféle személytelen területenkívüliséget, közönyt és érdektelenséget élvez. De mihelyt szeretünk valakit vagy valamit... akkor a döntő kapcsolatok olyan hálózatába bonyolódunk, hogy egyszerre elveszítjük nyugalmunkat, akkor már... arra a harctérre kerülünk, ahol halált adunk és halált kapunk. *És akkor a nyelvhez talált mottó is itt volna:* A beszédben nyilván konkretizáljuk, a kor lehetőségeihez idomítjuk a nyelvet, vagy másképp, mindig a kor nyelvén beszélünk, de a költészet éppen a szükségszerűség elleni tiltakozás: a másfajta beszéd lehetőségének felmutatásával a másféle élet lehetőségének felmutatása. *Már csak-csupán a mottóhoz keresett mottót kell idejegyezniem, s derekasan kimerítettem magam:* Mottó ütött, talált ötöt!: in.: Bevezetés...]

*

Kifeszített karokkal támaszkodik az asztallapra, lent, lábujjait karmosra hajlítva, pizsamanadrágja felgyűrődött szárait húzogatja. Pompás, pompás! – nyugtázza lelkében a felhőtleniséget. Az ablaküvegről egy bulldog (vagy mi!) néz a szemébe; dobogó szívvel állapítja meg, a bulldog: ő maga (ti. a szemközti háztetőről leolvadt a hó, s a sötét háttér akár a muránói tükör kátrányos felülete); lehet örülni, megjött a tavasz. A kertekben ugyan még itt-ott és apró hófoltok *vannak*, de már kibújtak a

zöldfejű hóvirágok, a fákon (mint mellbimbók) megduzzadtak a rügyek, a szél madarak csivitelését, kurrogását, rikoltozását hozza, döngicsélő bogárcák iszkolnak a fénybe, iszkolnak a napfénybe, a melegre, a mélyedésekben összegyűlt vizek langyosak, és picinyke fények játszanak bennük.

Váratlanul és szinte észrevétlenül, méltóságosan, de a levegőt felhasítva, mint rossz álom a szunnyadó lelket, hatalmas holló telepedik a szemközi antennára. Feketésege oly tökéletes, hogy F.-nek úgy tűnik: holló alakú kivágás feketéllik az égen. Egy fekete lyuk! Fekete csillag, mely minden fényt temetetlenül nyel el, magába szippantja a meleget, a szelet, az illatokat, a csontokból áradó kellemes bizsergést, a tavaszt. Mereven, szívében növekvő gyűlölettel nézi a madarat, elképzeli az újból megfagyott várost; szemeiben megvillannak a napsugarak, *mintha onnan, szeméből jönne a fény*, izzadt tenyerével markolássza az asztallap széleit. Az összesűrűsödött gyűlölet egyszer csak megállíthatatlanul, valahonnan a gyomor tájékáról tör elő, tekintete megrebben – és ekkor hatalmas és röhejes pukkanással szétrobban a holló: a véres tollak, mint csillogó repülőgéproncsok (filmekben látni ilyet) hullnak a háztetőre. F. fáradtan lehunyja a szemét; kis bánatot érez magában. Ha én ezt elmesélem, minimum nem hisznek nekem! Ennek azért lehetne örülni is, gondolja.

Felemeli az asztalról a cigarettásdobozt, körmöcskéivel kicsipeszkedik egy cigarettát; az órára pillant, már rég dolgoznom kéne! – lelkiismeretesen visszadugja a cigarettát. Parányi lépés az áhított szabadság felé, ha nem tesszük azt, amit megtenni szeretnénk. Fejét, mint; egy nagy madár (fúj!!!) a hónaljába dugja, mehet zuhanyozni!

Amikor András úr betoppan, F. a kádban úszkál, persze, ez lett a rövid zuhanyból. Api, hát te mért nem dolgozol? – korholja a már kötetes barát. F. a leleplezett ember belenyugvásával kéri a törölközőt, majd egy torréador gyakorlatával (de hol itt a bika, kérdi magában a precíz F.) ügyeskedik kifelé. No ülj a babérjaidon, ment vagy a babéroktól, tanítja folyamatosan a szigorú költő, mire F. enyhén visszaszúr: nem mindenkinek van

Eckermannja, hogy Goethe váljék belőle! Ez célzás naplójára, melyben András úr mindig főszerepet kap s ekképp, akképp, hogy él, hogy csupán él bele a világba, ő, F., a szorgos Eckermann, irodalmat hint rá. (Marhaság! Pedig ő írta a jegyzeteiben...) Ide figyelj, enyhül a költő, együtt fogunk írni, belépünk a közösbe! Némi didaktikus bizalommal végigmérte a gyarapodó tócsában didergő F.-t, majd sokféle szándékkal feltöltve csapott a levegőbe: elég a laza élettépből, barátocskáim! Gyerünk!

Miután F. felöltözött, leülnek a konyhában, András úr *szeret itt*, mert jó munkaszag van és van túrósbukta!, kiterítik jegyzetfüzeteiket a széles konyhaasztalra, a túrósbuktáktól („L.”!) roskadozó tál mellé, sorsot húznak: F. gépel. Kezdhethük? – kérdezi András úr, daliásan és tüneményes gyorsasággal befalva egy buktát. Míg egymásra várnak, kinéznek az ablakon, bele a tavaszba, *bele*, s ez hiba, mert egyszeriben kevesek lettek, aztán, hangyányi idővel később, üresek, valahogy nem érzik a kettejük közösségét, azt, hogy működne, hogy erő van benne, hevesebb, látványosabb, kézzelfoghatóbb közelségre volna szükség, közeledésre, mely legyőzi a távolságot, mert vannak távolságok, hiába barátok ők. Kezdjük, mondja F. színlelt buzgalommal. Három sort hoznak össze másfél óra alatt, s az is gyenge dobás. Minduntalan szabotálják a másikat és önmagukat. A fenébe is, mit vársz te tőlem!

Lábtengőzzünk! – javasolja áthidaló megoldásként András úr. Mint rabságból szabadult madarak rohannak a szobába, leseperve az akadályokat, kialakítják a pályát, mely a szőnyeg síkja, középen két szék hálójával. Játsszani kezdenek, szokatlan heveséggel. Homlokukat ráncolva koncentrálnak, egyre inkább kimelegednek, arcuk felforrósodik, s ha fülükhez nyúlnak az úgy tüzel, mint hajdani pofonok idején (voltak, pl. olyankor, ha egy gomb véletlenszerű megnyomásával megrázták a fizikatanárt) [szegény fizikatanárok!] Pompás, derül F., könnyűséget érez és erőt, az izmok legbelsejéig ható jófajta zsidbadást, eléri, hogy teste ne legyen teher stb.; mosolyogva pillant András úrra, várva a szinkronpillantást, de a stabilitást kereső lábakból, az íjként görbülő hát-

ból, a felgyűrt ingujjból, az esés *helyét* számítható tekintetből megéri: András úr most a feladatra koncentrálni, ügyes akar lenni. Erősödik az iram, András úr F. szer-vájánál svihákul elhúzza a szőnyeget (Linocska, egész, egyszerűen eltette a pályát az útból!), e váratlan tahóság okozta bosszúság miatt F. tíz pontos hátrányba kerül, kénytelen hasonlóan tahó lenni, a méltánytalanságig célratörő, már már agresszív, amit utál! (Tudod, Linocska, vannak emberek, akik annyira önmaguk, hogy te csak velük szemben lehetsz te. És ez agresszivitás! F. az ünnepet szereti, a de Theresias-féle értelemben használva a szót: nem elegancia, nem valami mód, hanem méltóság, tartás, erkölcsi emelkedettség, fény és nem csillogás, arany és nem gazdagság. Persze, olykor önmagának lesz ünneprontója...)

András úr győz; nyer; a hagyományos megegyezés szerint kérhet valamit, amit F.-nak teljesítenie kell. Majd gondolkodom, szól, s fáradtan dől a fotelbe.

Miután elmegy, F. sebesen takarítani kezd, rendbe teszi a szobát, a feldúlt terepet, s alighogy befejezi, megérkezik L. Vártalak, öleli át várakozása gyümölcsét. L. érdeklődik a napjáról, és jószándékú haragvással lobbantja a szemére, hogy egész nap semmit sem írt, semmit azért írtam! F. kifakad, akárha duzzadt fekély, ő már nem akar írni, így nem lehet [szabad], selejtszövegeket gyártana, ha... Ha lehet, szakítja félbe L., *akkor lehet jól is!* – s indul a konyhába felmelegíteni az ebédet. Pedig hogy szereti F. ezeket a rögtönzött kifakadásait! De ha el sem olvassák, motyogja L. után.

Megebédelnek, L. levert, kiderül, meghalt az a gyerek, akit előző nap vittek be hozzá, nem tudtuk megmenteni. F. fejét a kézimunkázó L. vállán pihenteti, azt akarja mondani, olyan halálszagod van, de ez hülyeség volna, nincs így, azt akarja mondani, milyen közel van hozzád a halál, végül azt mondja: minden halál eltávolít tőlem, s máris magyarázkodhat: mert a halál közelségében az ember egyedül van, kapcsolatunk a halállal annyira személyes, személyre szabott, hogy kizár minden együtt-érzést. L. megsimogatja F.-t, mosolyog, szomorúan.

Később, talán azért, hogy ne kelljen tudomást venniük a tehetetlenségről, a tehetetlenségről valamivel szemben, ami nagyobb úr, bolondoznak egész sötétedésig: F. kétvállra fekteti L.-t és rátérdel karjaira, közismerten keserves fájdalmakat okozva így, de aztán átfordulnak a dolgok, L. látványosan rájátszva a szenvedésre, tette-től megsértődik, F. térden állva kéri a bocsánatát, míg el nem nyeri. Azután elnyeri...

András úr telefonál, kigondolta a kívánságát: írja meg F. a mai napot. Ennyi. (Hát gyarmatosítottja vagy -tója leszek én a romániai magyar irodalomnak? – dohogta már késő este az íróasztalánál. Végül is sportszerű precizitással szedegette össze a nap eseményeit, mintha szőnyegre szédült gyöngyszemeket gyűjtene; ráadásul az írógépjéről levált a *j* ébetű, igaz, nem esett kétségbe, igyekezett a korszellemhez hűen sohasem esni kétségekbe, hiányosságából erényt próbált kovácsolni: y-okat használt. Közre is adta egy *ikernovellában Tény* címmel; a *Yáték* lett volna a tökéletes...)

Este színházba mennek, valami humoros darabot tekintenek meg, megtekintik, mint egy tárgyat, semmi humorosat nem találnak, s ezt F. őszintén sajnálja, bár ezen aztán lehetne derülni. Hazafelé a macskaköveken lépdelnek, sikongó cipőkkel, egymással vagy inkább együtt, mert L. szokatlanul kimért, de hát: mi miatt?

Mi miatt? Én nem vagyok te! – mondja L. És ott, otthon, a szobában, féloldalasan az ágyra dőlve, nyakendőjét babrálva, hátánál a papírernyős lámpa, vele szemben L., kék ruhában, és túl, a falon, a hajszálak finom és szeszélyes rajzolatú árnyéka, tompán, kétségbeesetten, kiesve addigi hangulataiból, F.-nak, belül, lelke mélyén, tudomásul kell vennie, alá kell írnia egy szokást, egy sokszor és sokféleképp átélt tapasztalatot, a gyakorlatot, miszerint, mert senki sem lehet mása a másinak, senki sem akar a másik mása lenni...

Felnőtteken hátrakulcsolt kézzel járkál fel s alá a szobában, magában füstölögve, mert tisztában van vele, hogy meg sem tudja közelíteni a lényegét, miközben nagyon is tisztában van a lényeggel, ám ez csakugyan elérhetetlennek bizonyulna, ha másnap estig beszélgetné-

nek is. A gyümölcsözés szűnő reményével fonja egymásba a szavakat, mialatt L. lehajtott fejjel számlálja a szemeket. A fenébe, Linocska, nem is figyelsz! – torpan meg az érvelésben és a járkálásban. Ekkor az asztról elsza- badul a gyapjúgombolyag, gurul, gurul, gurul, L., hogy mentse a menthetőt, összekapja combjait, feszes-laza combjait egymáshoz rántja, F. önkéntelenül nagyot cset- tint, a szoba, melyet eddig szűknek érzett, most oly tág lesz, lelkében tavaszi zibongást érez, melynek fizikai ki- fejeződést kell adnia: *iszkol* L.-hez. Szeretlek, édesem! – szól az érvek csimborasszója. Hát virágozzék bennük a szerelem!

*

Ülnek a szobában s beszélgetnek; kinn az alkony, benn a szó. Beszélgetnek homályos és könnyen elmoz- dítható dolgokról, melyek valójában nagyon is létezök és szilárd talajból gyökereznek.

Megfogalmazhatatlanok, fogalmaz a költő egy kígyó- szerűen tekeredő szóval.

Ezért írunk – mondja F. Sartre nyomán.

Lassan megtelnek lelkesedéssel és reménnyel, úgy ér- zik, együtt hegyeket hordanak el, és nyelvvel, művészi nyelvvel töltik fel a hallgatás kiszabta közöket... (Ta- más úr, F. legfőbb tanítómestere óva inti őket a közök kitöltésétől. Tamás úr pl. hisz a kihagyott szó erejében!)

Megtalálni a nyelvet, mondja F. lelkesen, létrehozni a művet, mely átrendezi a világot!

Mi mindenképp átfordítható!, mondja András úr.

Igen!, lobogna tovább F., ám András úr arcán a fin- tor megállítja, majd megérteti vele, milyen lehetősége- re gondolt a Költő...

Hatásosan kell írni! – igyekeznek *m á s* irányba he- vülni F.

Bölcsen, keresztezi szigorún a barátja, bölcsen! Eb- ben persze csak utólag lehetek bizonyos. Amikor majd kiderül, fűzi hozzá M. úrtól ellesett okfejtéssel, hogy megvalósítható volt-e egyáltalán, amit a *költészet* útjá- nak véltem. Szinte bizonyos, hogy nem... De a *kere- ésben* megmutatkozik egy olyan *költészet* kopottsága,

amelyben az új mindig csak öreges rendelkezésként jön a világra.

Elhallgatnak, hogy aztán szokatlan őszinteséggel akarjanak beszélni, majd ismét gátlásosan zuhanjanak hallgatásba. Ez elég unalmas így.

Lekuporodnak hát, ki-ki a maga fotelje mögé, és fehér és sárga teniszlabdákkal elkezdik hajigálni egymást. Csörömpölnek az üvegek, hullanak a karácsonyfadíszek, hálnak a szobanövények (ó, a narancsfa, a narancsfa!) füstöl a csillár. *Remekül szórakoznak!*

HA ÉN KRITIKUS VOLNÉK:

- rengeteget olvasnék, tájékozott volnék; a tájékozódást azzal is segíteném, hogy ügynököket tartanék, olyanokat, akikről ezt lehet tudni, és olyanokat, akikről nem;
- ismerném az írókat, tudnám róluk, mit érnek s érhetnek, mit akarnak s mit nem, hogy pl. egy művészi vállalkozásban bravúrosan kimondtak valamit, vagy csak rosszul fogalmaztak;
- nem volnék lekenyerezhető; üres hassal őszinte az ember, mondanám kárpótlásul (vagy: lekenyerezhető volnék, és akkor a teli hasú változatot hirdetném);
- kezemhez nem tapadna vér, ismerném a korszellemet, mely a minőséget tűzte zászlajára, vagyis *utóbb* megvetném tulajdon magam *elébbi* galádságaim miatt, ebből pedig hátrányaim származhatnának;
- olykor semmin sem lepődnék meg, olykor meglepődést mímelnék;
- ideológiákkal felvértezett szárnyaim alatt kedvükre sétafikálhatnak az író urak: egy öreg kotlóba ojtott őrangyal volnék;
- tudnám, hogy a mű nemcsak téren és időn kívül létezik, hanem a „valóság”-on is kívül, *denikve*: nem szankcionálnám az írókat avval és azért, hogy ilyen nincs! („Ami gondolható, az lehetséges is.”)
- bár mindig esztétikailag mondanék ítéletet, nem feledném, amit Kafka írt a Naplójába: az esztétikai élvezetig csak az erkölcsi tapasztalaton és gőg nélkül juthatunk el; a regényt regénynek, a novellát novellának, a műfajtalanságot műfajtalanságnak nevezném;
- *j ó* nőekkel vétetném körül magamat, akik nők *szépek*;
- magamba fogadnám a negatívumokat, melyek leküzdésére jogot formálnék; ebben a jó írókra hasonlítanék;
- saját gyengeségeim és a kor sajátos meghatározottságai néha elnézővé tennének, viszont tüstént jelezném, hogy azért nem ejtettek a fejem lágýára;

– a Lap érdekeit helyezném legelőre, ám a közte és a magam véleménye között feszülő ellentmondásokról szigorú arccal, de miként egy lenge szoknyát, fellibbenttem a leplet;

– nem volnék butácska;

– nem sugdosnék sem az író, sem az olvasó fülébe; nem kötnék mindent az orrukra;

– a provincializmust olykor helyi sajátosságoknak, olykor provincializmusnak hívnám;

– nyelveket bírnék;

– ha valamit nem tudnék, vagy rosszul volnék tájékoztatva, tehát tévednék, mindig volna biztos alibim; kicsit pimasz volnék;

– az életben pompásan eligazodnék, ha én kritikus volnék.

MESE

Élt egyszer egy költő, akinek nem volt sem felesége, sem gyermeke, így aztán többnyire az erdőben kóborolt, s dalolta egyre szomorúbb verseit.

Ült a természet lágy ölén, mozdulatlan arcán a keserű fintor. Lombuhogás és messzi madárhangok szűrődtek a csenden át. Megpengette lantja húrjait, s egy rögtönzött dalban öntötte ki a szívét.

Elmúlt időkről énekelt, csodálatos nyári éjszakákról, a lányról, akivel boldog-édes órákat töltött ebben az erdőben... Bánattól zavaros volt a dal, a dallam bukdácsoló a szöveg után, bukdácsoló, nem suhant.

Aztán elszunnyadt, s álmában újra megjelent a szépségesen szép asszony. Alakja kivált a fényből, ruháján színes pillangók ringatóztak. Amikor olyan közel volt már, hogy érezni lehetett bőre illatát, áthúzta fején a suhogó leplet, s a költőre dobta. Ő izgalomtól remegve le akarta tépni fejről, ám még inkább belegabalyodott; arra gondolt, hogy álmodik, itt az idő, fel kellene ébredni, nem bírta kinyitni a szemét. Úgy érezte, mintha valami szivacsban: szétárad benne a sötétség, vagyis elfolyik lassan minden fény.

Évek múltak el...

A költő mellkasa megrepedt, föld hullott a bordák közé, *rossz, savanyú, szürke föld*, gyom törte át az inget, a lábak elmálltak, a csontokból velő szivárgott s tűnt el, pókhálószerűen megtört a homlok. Ahol valamikor a költő ült a természet lágy ölén, különös *sárga* virágok fűrták át a szikes kérget.

Egyszer egy lány átnézett az ablakon; egyszerre látta szépségesen szép tükörképét s az epedő ifjú daliát. Az ifjú az erdőbe hívta, szerelmes dalokat sugdosott fülébe, falánkul arra kérte, legyen az övé.

Lehajló lomb alatt ült a lány, arcán inkább a csalódottság, mint a gyönyör könnyei; a fiú ezt nem vette észre; letépett egy sárga virágot, s kicsit hetykén a lány hajába tűzte.

Otthon a lány megállt a tükör előtt, belenézett: a fiú idegen arca nézett onnan rá. Reszkető indulattal kitepte

hajából a virágot, a tükör tér-telen terébe dobta. Elűnt, mi volt: a múlt. A virág sárga szirmai mintha égtek volna, ujjaiban sokáig érezte a tompa fájdalmat.

A lány a költő erdőben fogant gyermeke volt, a lány, aki így, ebben az egyetlen, fád érintésben találkozott sosem látott apjával.

SZÉLMALOM

Gésaregény

Már világosodott. Az ég alján elnyúlt, szürke felhők oszlottak. Búcsúznak a bálnák, mondta a kedvese. Arca még mindig olyan volt, mintha a hold világítaná meg.

Kihúzta karját a lány feje alól, és lassúdad mozdulatokkal meggyújtott egy cigarettát. Reználtan, üresen, reménytelenül, tompán, léhán és kicsit vidáman fújta a füstöt.

A lebillent hamu porlódva gurult a kék takarón. De a tej-arany csillagpor sárba hullt, és fáradt, savanyú levegő fordult le az ágyról.

A járdán, kis híján rálépett! – megpillantott egy hangyát, és váratlanul az lett a legforróbb vágya, hogy az állatka épségben elérje úticélját. Elindult mögötte, és karjaival hevesen hadonászva elterelte az embereket.

Az átkelőknél a hangya nem állt meg, miért is állna meg egy hangya az átkelőknél!? – kénytelen volt akár pirosban is lelépni a járdáról. Lett nagy tohuvabohu!

Én itt átlépek a szabályokat, talán az életemet is kockáztatom, s mindezt egy hangyáért! Ennek ellenére felelősségteljesen hadakozott tovább, mígnem a hangya megérkezett egy repedéshez, s eltűnt benne.

Otthon, már túl a megnyugvás határán, karosszékben, sörözgetve, eszébe villant, hogy milyen balszerencsés ő, megtörténhet, miszerint egy nagyon gonosz hangyának óvta az életét. Döbbenete őszinte volt.

Egy könyvet lapozgatva felfedezte a mondatot, mely kiragadta a világból, a gondokból, a szorongásból. Mi több: elmúlt a félelme, mely meggátolta, hogy emberek közé menjen...

Egyszer a háborúra terelődött a szó, arra a „modern lehetőség”-re, melyben pillanatok alatt minden megsemmisülhet. Minden! Elhallgatott, magában kimondta a mondatot, és rájött: azt semmi sem pusztíthatja el. Tűnődve nézte a halál képzelet okozta rémületet az arcokon.

Nem szólt semmit. Előtte megjelent a könyv, olaj-sima, törékeny lapokkal.

Rendszertelenül, váratlanul és egyre gyakrabban találkozott egy fiatalemberrel, aki ilyenkor szó nélkül belékarolt, mintha természetes volna, holott nem volt az! – belékarolt, aztán összevissza vezette a város utcáin.

Viszolygott a hosszú utcáktól, úgy érezte, elrablójának cinkosai, és kétségbeesetten nézegette a néma házakat, melyek egyedül hagyják őt parttalan kiszolgáltatottságában.

Egy ízben a fiatalember órákig nem hagyván magát lerázni, de hát micsodás bátortalan kísérletek voltak ezek! – egészen hazáig kísérte, s tán arra várt, hogy behívja.

Akkor én megyek, mondta neki. A fiatalember mosolygott, karjával a falnak támaszkodott. Mosolygott, egyetlen szó nélkül.

Mennem kell, mondta elfordulva, mert nem akart az arcába lehelni. Átbújt a kitámasztott kar alatt, és lángholó arccal, remegő térdekkel sietett fel a lépcsőn.

Egyik mezei sétáján néhány lépésnyire maga előtt felfedezett egy csigát. A csiga, mihelyt észlelte a közeledőt, visszabújt házába. Nagyon szerette volna, ha előjön, leginkább a teleszkopikus szarvacskák érdekelték. Letérdepelt, arcát a hosszú szárú fűbe rejtette, hajára bogarak szálltak, moccanatlan, merő tekintettel várta a szarvacskákat.

Nicsak, két csiga! – mondta *hangosan* egy arra sétáló ismeretlen.

Öreg barátja manzárdban lakott, hová szűk, kanyargós lépcsősor kapaszkodott. Hetente meglátogatta, türelmesen végignézte az idős férfi legújabb bűvészmutatványát, majd hazatérve, igyekezett megoldásra jutni.

Bonyolódó trükkök voltak ezek, hosszas, aprólékos munkával vergődött eredményre. Ellenben világos volt, hogy amennyiben *elléháskodja* a megfejtést, öreg barátja üldögélne egész nap, tétlenül, mint egy téli fa...

Egyszer álló hétig lapozgatta a könyveket, kínlódva

és lelkesen, hepciásan és lenyűgözve, szentséggel és odaadón próbálgatta a mutatványt, titkát keresve, hogy életben tartsa a férfit. Közeledett a látogatás ideje, pánikba esett, körülötte futott már a ház, rá sem ismert feldúlt szobájára, kétségbeesetten kapkodta fejét, mint turista valami idegen rémület közepén. Úgy tűnt neki, mintha közben zajlana egy másik élet. Egy másik, melyben meghalunk, gondolta.

Felhívta a nőt, aki szinte azonnal sírni kezdett. („Istenem, mért kínoz, ha egyszer már nem szeret!”) Ismét percekig hallgatta.

Egy borongós vasárnap délután szivarozva ült az apró tér lépcsőjén, s lehunytt szemmel hallgatta az ablakból kiszűrődő zenét, mely puhán és nemesen kibélelte a lelkét.

Később szerette volna újból meghallgatni, de sem a szerzőjét, sem a címét nem ismerte. Maradt hát megoldásként (s ekként kicsit a másik ellen) a telefon, egykori kedvesének zokogása.

Saját lakásában, ez megtörtént, csak hosszas, idegcsináló tapogatózás után találta meg a villanykapcsolót. Miután sikerült felgyújtania a villanyt, félelme eltűnt. Csak remegő térdei és a feldöntött székek maradtak. Jó, most már nincs baj, fújta ki a levegőt, most még idejében *elrejtöttem* a sötétség elől. Félelme nem volt alaptalan.

Mikor még gyerek volt, lefekvés előtt letérdelt a megvetett ágy mellé imádkozni. Egyszer leszállt hozzá a Jézuska, letérdelt ő is, glóriás fejét szent kezeire hajtotta, ajkai érintették ujjhegyeit, és arra kérte őt, hogy legyen jó gyerek, szeresse szüleit és egye meg délben a levest.

Később, most, nagyon mulatságosnak tartotta ezt a történetet.

A nap melegen és nem perzselően sütött, a végtelen mező is úgy hullámozott, mint a tenger. Szaporán és szokatlanul magas vakondtúrások emelkedtek, akárha szigetek, oldalakon pergett a föld lefelé. Izgalmas dolog volt megsaccolni, hol fog az újabb építmény előbukkanni, s

ha szerencséje volt, láthatta az építőt: *a szomorú arcú boncmestert.*

Találkozott egy idegennel, együtt sétáltak tovább. Úgy érezték, vagy inkább tudták, illendő volna beszélgetni, ám semmi témát nem találtak. Elkezdtek hát vicceket mesélni.

Felfigyelt arra, hogy az idegen sohasem nevet, még a legjobb vicceken sem rezdül meg az arca, figyelemmel hallgat, bólint, és kezdi a sajátját... Aztán megérkeztek az országúthoz, elbúcsúztak, és elváltak.

Elmerülten bandukolt hazafelé. És akkor váratlanul... valóban váratlan volt, ahogy a lecsúszott napkorong előtt kirajzolódó tömbházak felé lépdelt... váratlanul belé villámlott: az idegennek nem volt árnyéka. Határozottan emlékszik, így volt!

Megfordult, és örült tempóban elkezdett rohanni. De az úton végestelen-végig, senkit sem látott.

Lidércesek voltak azok a reggelek. Nem szerette a fogmosást, utálta a fogkefére kinyomott hernyót. Egy fehér féreg, egy *albinó*, ahogy megy szét, széjjel!, a szájában, istenem, reggel, evés után!

Piciny lepkehálóval kergette az elmúlást nem elharmarkodottan és törékenyen megragadó gondolatokat. Ha elkapott egyet, azt mondta: hopp! Apró kezével belenyúlt a selyemzsákocskába, és derült arccal és óvatosan kiemelte az illékony képződményt. Két ujja közé csipentve, öngyújtójával lánggra lobbantotta. Ha ujjait megégette, azt mondta: jajj!

Mint égő verebek verdestek és libegtek az ördögös módon elintézett gondolatok.

A kihűlt pernyét papírlapra seperte, onnét pedig az ötliteres befőttesüvegbe szórta. Félig már tele volt. Az üveget celofánnal fedte le, a celofánt gumikarikával szorította oda. Ha a gumikarika elpattant, akkor majdnem kiverte a szemét.

Kedvenc könyvét olvasva az a képzele támadt, hogy lapjai üvegből vannak, hogy egy *üvegregényt* tart a kezében.

Ott volt előtte a könyv, amelyet gyakran, érthetően *opus magnum*ként emlegettek, és végképp lemondott arról, hogy titkát megfejtse.

Azt a nőt vette feleségül, akinek mozdulatait majd boldogan fedezheti fel a fiában. Csakhogy a nő, mintha élete függne tőle, hevesen vigyázott. Hát nem szeret? — kérdezte tőle csapzottan és rémülten. Szeretem, de félek magától.

Egyszer séta közben, a napsütötte utcán meglátták a kosárban mosolygó csecsemőt. Felesége szokatlan heveséssel megszorította a karját.

Szárnyakat kapott... Ám szinte azonnal eszébe jutott a régi görög, aki lezuhant és a tengerbe veszett, mert a nap sugarai megolvasztották szárnyait, melyek pontosan *ugyanilyenek voltak*.

Az asszony szokása lett, hogy reggel, ébredés után, szétvetett combjaira támaszkodott, s végigcsókolgatta az ő nagy férfilábujjait. Bólogassatok csak, bólogassatok! — mondta nevetve. Olyan volt hátulról, mint egy béka.

Máskor meg arra gondolt, akárha egy gésa. Ilyenkor nagyon megkívánta...

Épp a kávéját szürcsölte volna, amikor belépett a nő. Bőre még mindig nedves volt, a haja kontyban. Szerette volna magához szorítani, még mielőtt a pici vízcseppek felszáradtak volna. Felugrott, s vadul átkarolta a meleg testet. Hagyjon, maga szívtipró! — kiáltotta édelgőn az asszony.

Eszébe jutott Casanova állítólagos agyveleje, amit spirituszban őriznek, s egy magazinban látta a fényképét. Lepedékes cafat, szétpállt rongydarab, úszik, úszkál a kékes lében. Miközben fürdőköpenyéből mohón kigöngyölte az asszonyt, szerette volna szemgolyóját befelé, koponyájába fordítani.

A fiatalemberrel sétált, megint. Az utca végén váratlanul megpillantotta a feleségét; fekete haja úgy ragyogott, mintha rápréselték volna az éjszakát. A fiatalember követte a tekintetét, aztán szemtelenül füttyentett: jó nő! Mi?

Lelke mélyén forró vágyat érzett, hogy megfojtsa a fiatalembert. Ehelyett felnézett az égen cikázó madarakra, és nagyon semlegesén bólintotta:

– Jó.

Olyan rúzszt vett feleségének ajándékba, mely mági-
kusan (ebből támadt a neve is) változtatta színét a han-
gulattól függően. (Ó, azok a kémhatások!) E léleki sze-
mafor tagadhatatlanul megkönnyítette az életét.

Aztán egy viharos szóváltás idején ajándékát, mert
ajándéka, asszonya kivágta az ablakon. De ő, az élet ke-
gyeltje, mégis, még évekig látni vélte a nő ajkain vál-
tozó színeket.

Barátja, a tojánhéj homlokú költő egy gyereket mu-
tatott neki. A főművem, mondta leplezett lelkesedéssel.
Nézte a kigöngyölt csecsemőt; nyugodt arcán a kifür-
készetetlenségből hozott üzenetet talán csak az anyja ért-
hetné.

A kicsi szoba, ahogy ilyenkor lenni szokott, tele volt
virágokkal. Megszagolt egy rózsát. Annak is olyan illata
volt, mint barátja fiának: érett paradicsomszaga.

Az ágyon szendergő testet figyelte. Lehajolt, szeretett
volna belesni az ajkak között. A száj szögletében pici
nyál csillogott, akárha méz. Az illata is olyan volt.

Talán erőszakkal, ötlött fel benne váratlanul. De be
kellett ismernie, nem elég vad, erőszakos és önző férfi
ahhoz, hogy sikerre számíthasson.

Úgy érezte, hiábavaló állandó izzása, a fény is vethet
árnyékot – sár hull s nem csillagpor!

Leült az ágy szélére, és riadtan és szégyenkezve néz-
te az asszonyt, mint valami tó tükrét...

A napozó emberek közt az volt a benyomása, hogy
mindenki őt bámulja. Meggyújtott egy cigarettát. Mesz-
sze, a sültkolbászért sorbanállók rózsaszínűek voltak.

Mellette feküdt a felesége. Nézegette az önfeledt tes-
tet, majd újra a rózsaszín foltokat.

Az asszony lustán kinyitotta a szemét. Édesem, maga
közben a nőket bámulja? Mialatt ezt mondta, szigorú kis

grimaszt vágott és kezét, még mindig fekve, csípőre tette. Ebből az oda nem illő, nivótlan, mazna, idegen mozdulatból tudta meg, hogy csalja a felesége...

Születésnapjára felesége egy eszterházi-kockás flanelinggel lepte meg. A puha, meleg ing kedvence lett, napokig le sem vette.

Mosás után összement az anyag, feszültek a gombok meg a varrások, minden olyan szűk és *zajos* lett. Ő ebből valamilyen rejtett fenyegetést érzett meg.

Most bocsánatot kell kérnem, cihhegett magában. Oldalra sandított, a felesége arca vészterhesen kifejezéstelen volt, merev, mintha álarcot tett volna fel.

Egy gyors felhő miatt átmenet nélkül sötétebb lett az utcán. Némán lépdeltek egymás mellett. Mért kérjek bocsánatot, utóvégre igazam volt! De meddig kínoz némaságával?

A gyors szélben szinte a földig hajoltak a fák. Aztán hirtelen csönd lett. Szemrevette a kiegyenesedett fákat; utcahossznyi bűnbocsánat, gondolta. *De ki ragasztja vissza a leveleket?*

A teázóban, ahol akkor csak ők voltak, a vele szemben ülő férfival, akit a barátjának nevezett, Hamletről és Horatióról beszélgetett. Sorsukban, fejtegette a barátja, egyazon élet emlékezete lelhető. Olyan életé, melynek birtokosa nem az egyik utat választotta, hanem mind a kettőn egyforma eséllyel ment, és mondjuk egyforma eredménytelenséggel.

Hézagosan beszéltek, nem tudták megfogalmazni, bárkin is volt a sor, reménytelennek tűnt az egész. Ugyanakkor bizakodtak: a hézagokban ők vannak.

Ha a barátságra gondolt, mindig eszébe jutott egy történet, amit el akart felejteni, vagyis töprengése az együttélésről óvatos, körültekintő, kicsit beszari araszolgatás volt. Ráadásul a történet is előjött:

Egyetlen fa nőtt a bérház udvarán. A ház lakói tövére öntötték ilyen-olyan vödreikből a vizet, s ez *dero-*

gálta fának, mert rohamosan kiterébélyesedett, áldásos volt árnyéka. Az ember hálás lehetett neki, nem érezte magát idegennek; ha akarta, egy mediterrán faluban érezte magát, ha akarta, a napfényes Párizsban...

Aztán kanalizáltak, a fa útban volt, kivágták. Mennyire megdöbbenette az a könnyűség, a súlytalanság, amivel elhatározták a fa eltávolítását. Mennyire csalódott volt. Majd büszke, hogy *tudta* szólni azt a fát. Valójában persze sekély, sekélyes, mert eszébe sem jutott, mit érezhet *maga* a fa.

Váratlanul megpillantott egy lovat, felugrott a háttára. Nagyon szerette volna, ha a ló megérzi, mennyire rá van utalva. Átkarolta a nyakát, mire a ló hátranézett, kacsintott, és nagy lapátfogaival tréfásan, játékosan harapdálni kezdte a karját. Már hallotta maga mögött az üldözők vészjósló lihegését, aztán nyakán megérezte a galád kezeket is. És még akkor is, már-már visszavonhatatlanul elveszve, *csak a némán fohászoló lelkével sarkantyúzta az együgyű állatot.*

Hideg verejtékben ébredt. Az a nap következett abban az idegen városban, amikor furcsa, kényelmetlen viszonyok közt kellett helyállnia.

Egy társaságban összetévesztették a barátjával. Következésképp úgy beszéltek róla vele, mintha a barátjával tennék. Azzal vádolták, hogy a napi eseményekben felszínre törő társadalmi valóság hiányzik írásaiból, mi több, érzékletes képeket, felszikkázó párbeszédet, *uram bocsá*, egy csipetnyi humort sem találni bennük.

Felszabadultan védhette önmagát. Józanul és megfontoltan, nyugodtan és bölcsen, alig kevélyen és szabadon.

A lány talaj besüppedt alatta, a fák levelein sokféle színben ragyogtak az esőcseppek. Mohón kutatta a sziporkás szivárványszemcséket.

Abban az erdőben idéződtek fel 35 évesen leírt szavai: A boldogság nem a szenvedés hiánya! Elhatározta, újra udvarolni fog feleségének. Reménylőn és persze ezernyi kétellyel sétált a májusi erdőben.

Ajtót nyitott magán. Az ajtó képzelet szülte ember volt, akiről történeteket mesélt. Ezeknek a történeteknek nem volt jelentése, csupán környezete volt, így aztán felhasználhatta őket itt is meg ott is.

Váratlanul és bizonytalanul, ha pedig személyes érzelmeikről mesélő barátait hallgatta, mindannyiszor ropant heves kényszer jelentkezett benne, hogy önmagáról valljon. Ám ilyenkor tüstént úrrá lett rajta az unalom, így nevezte gátlásait, s inkább hallgatott. Az ajtó lett a megoldás.

És közben a virágzó narancsfákkal díszletezett kicsi teázóban, tehát narancsvirág-illatban is, ami benne a léhaság képzetét keltette, noha nem tudta mentségül elfogadni, barátai arról beszélgettek, hogy ő, s ezt szomorúan tudomásul kell venni, nincs is, és akkor *a k i* van, bármi lehet: fekete üresség, kifordított semmi, légbőlkapott hiány...

Ő a teázó modern, keret nélküli üvegajtájában állt. Micsoda *baldóver* vagyok, gondolta. Ott állt az enyhe huzatban lehajtott fejjel, mint aki gyászol valakit. De melyiket a *két* baldóver közül?

Felesége szerette volna, ha a lányról mesélne, akivel legelőször lefeküdt. Hosszasan beszélni kezdett a fekete hajú lányról, az izzó szerelemről, egy félhomályos szobáról s a homályban felvillanó mozdulatokról, a szavak alját kavargató vágyakozásról s a remegő beteljesülésről... (Szemenszedett hazugság: vaksi, rossz szagú, patánásos lány volt, semmi kis szőke hajjal, az udvar kurvája, Jojónak hívták, Jojónak, istenem!)

Leült az ágy szélére, kihúzta lábát a papucsból, bedugta a takaró alá. Még nem oltotta el a lámpát, a két papucsot nézte. Úgy feküdtek egymás mellett, enyhe szögben, hogy az a gondolata támadt, női kebleket lát. A legszívesebben kirohant volna a csillagos ég alá, vinyogni, mint kivert kutyák.

Figyelte apját, a megfáradt özvegyembert, amint darabos mozdulatokkal ássa az apró tavacska medrét. A frissen telepített orgonabokrok tövében állt, amikor rá-

jött: egyazon kert szunnyad apja s fia szívében, ugyanaz a kert.

Letépett egy orgonalevelet, és köszönés nélkül elindult; évek óta alig beszélgettek. Keserű íze volt a levélnek.

Mindig, ha e kertbe lépett, keserűség tört a nyelvére, mialatt apja üveges magányára gondolt...

Mindenféléről fecsegett vele a nagy, fényűző házban. A hálószoba ablakán túl esett az eső. Ettől az esőtől a virágok szemmel láthatóan rothadni kezdtek. A nő arca most is olyan volt, mintha a hold világítaná meg. Hason feküdt mellette, sietség nélkül rágyújtott, és azon töprengett, végül is mért csalja meg a feleségét.

Azt akartam, hogy szeressen, csak engem szeressen és senki mást, bizonyítékaul annak, hogy jobb vagyok annál, aki vagyok!

– De hát én szerettem magát! – rezzent kicsit bután és ijedten a nő.

A nedves aszfaltot levelek borították. Idegesen nézgette az óráját, csak tipegni lehetett.

A téren igyekezett lerövidíteni az utat, lehajtott fejével kereste a szabad aszfaltfoltokat. Amikor felpillantott, látta, jöttányit sem haladt előre.

Ám hiába is volnék túl! – a pályaudvarig hosszú utca vezet, melyen alkalmasint szintén nem lehet rohanni, hiszen azt is vastagon fedik a levelek. Pusztán abban reménykedhetek, hogy rossz vonatra száll, s vissza kell jönnie... De kiérek-e valaha is az állomásra, elvégre még mindig a téren bolyongok?

Egy elbonyolódott kapcsolatban, a vége felé, mely kapcsolat maga volt a megtestesült bizonytalanság, hol már lehetetlen volt kideríteni: társ-ságról van e szó avagy a társ ellenség, ahol már reménytelen dolog volt szavakat használni, mert a szavak elveszítették eredeti jelentésüket, de nem annyira, hogy új jelentéshez juthattak volna, az egyik fél, megállván a széles tükör előtt, ezt mondta: a közeledés fenyegetésnek tűnhet, mert nincsenek határok, vagyis bárhol és bármikor felállíthatók!

Kinyújtotta karját, aztán ujjait ökölbe szorítva szeretett volna az üvegen túli arcba ütni...

A fiatalember órák óta beszélt, ragacsosan, hömpölygően és feneketlenül, de ez nem jelentett mélységet!, közben arca, visszataszító, fád arca meg-megrándult, hogy egy vigyorgó, utálatos majom nézhessen ki onnét... és a hideg, neonfényes estében a búcsúzkodás nem akart összejönni, csak nyúlt tovább, mint egy agyonrágott ráógumi...

Aztán ruhástól, már késő éjszaka, hasalt az ágyon, arcát párnájába temetve, öklével a matracot püfölte, mint egy kölyök: Gyülölöm, gyülölöm, gyülölöm! Gyülölöm! Közben pedig iszonyúan akart szeretni, szeretni a fiatalembert, akit *ennyire* gyülölnek.

Hatásosan kell írni, mondta ő.

Bölcsen, toldta meg a barátja. A bölcsesség pedig először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelmes, irgalmassággal és jó gyümölcsökkel teljes, nem kételkedő és nem képmutató. A tisztaság: átlátszóság. Csillogás és derű és lendület. A lendület erő, mely felszínre hozza a mélyben szunnyadó zenét.

Tele voltak lelkesedéssel és férfibarátsággal, úgy érezték, együtt hegyeket mozdíthatnak el, és nyelvvel, művészi nyelvvel tölthetik ki a hallgatás kiszabta közöket.

De ha feleségére gondolt, a nőre, aki nem akart gyereket, könny és gúnyos kacaj fojtogatta.

Tudta, vagy inkább érezte, létezik egy ismeretlen, rnegleshetetlen valaki, valaki, aki távollétünkben fogkefénket használja, ágyunkba fekszik, kenyerünkéből szel, belelapoz könyveinkbe – mi pedig, fojtogatva az idegen illattól, ugyanakkor megbabonázva is, ülünk asztalunknál, késő éjszaka, hátunk mögött árnyékunk tornyosul, és megpróbáljuk legalább azt kideríteni: *milyen* lehet ő.

Milyen lehet a bennünk rejtőzködő másik, aki álmainkat hagyja maga után?

Az volt a meglepő, hogy az ablaka előtt álló öreg tölgy a felesége arcát kezdte kirajzolni. Nézve a szokatlan szobrot, azon gondolkozott, hogy vajon a szereteté vagy a gyűlöleté volt a tekintet, mely ekként formázta a lombkoronát.

- Mért félt tőlem?
- Maga nem őszinte ember, szerepeket játszik.
- Ha nem játszanék, ugyan kit szeretne?
- Hát kicsoda maga?

Hosszú lapátok forogtak a szélben, tengelyükre bütykös kar volt szerelve, ez működtette a szivattyút. Süvöltve pörögtek fenn a lapátok, de az áttétel olyan leleményesen volt megválasztva, hogy az öblös hengerben csak lassan, hatékonyan járt le s fel a dugattyú, s végezte a hasznos munkát – de ez csak vicc volt: a tömött fűre hullámokban kiömlő nehéz, fekete lé kicsi csermelyben folyt el. A látvány furcsán a lelkébe hatolt...

Miközben a *gésaregényét* írta, megjelent előtte és kulancsként rátelepedett ez a kép, és így valójában az írás ennek piszkálgatása lett, annak a pillanatnak *hessegetése*, melyben megpillantotta önmagát.

Felolvasta a hókirálynőről szóló mesét. Mire befejezte, az asszonya elaludt. A betegség csak a beleit emésztette, még mindig szép, sima volt a bőre. A nyakán egy piciny, kék ér lüktetett. A test már nem ébresztett vágyat benne, de azt az erecskét minden áron meg akarta érinteni... Ahogy megmozdult, a felesége felébredt.

– Álomban fiatal nő voltam, szebb, mint valaha. Buddhák, égi lakók, lovak, lótuszok között éltem, örökösen egy tágas kertben sétáltam. Egyszer a vérvörös virágokkal pompázó indiai orgonabokor mögül elém áll egy férfi. Könnyű, villogó kard volt nála, ekkora! Nagyon megijedtem. A férfi azt mondta: meghalt a gésa! Azzal egészen lassan átszúrta a szívemet. Szélesen folyni kezdett a vérem, s én nagyon szégyenkeztem. Mit fog majd szólni!

Ekkor előredőlt, és ujjbegyével megsimította a kék lüktetést. Mintha halódó lepkét érintett volna...

Az asszony haláláról nem beszélt senkinek, került az embereket.

Örökös félhomályban élt. Mintha egy törött pengéjű, finom kardra támaszkodott volna – – –

HAMUPIPÓ

Semmise! – sóhajtotta. A nyári országút fölött kásásan fénylett a levegő, sehol valaki, mindenütt síkság és forróság.

Körüljárta a két koncsorgó fűzfát, a száraz fűből fel-emelt egy ágacskát, remegő orrlukakkal megszagolta. Arcán nem látszódott csalódás. A tavacska vize zölden, kövéren gőzölgött, az ölnyi nádasban tarvarjú moccan.

Száguldott tovább a napesti úton.

Amikor kicsi dolga akadt, megállt. Előbb izmait lapogatva körbesétálta autóját. A bal első gumin parányi repedést fedezett fel; bármikor tovább szakadhat, gondolta, örült, hogy eddig megúsza.

Felnézett. Sejtes ólomrámaként nyiladékok futottak szerte, a látóhatár felé egyre sűrűbben, ez persze a távlat szülte látszat is lehetett. Az egyik rázában, mint amikor fényfoltot, megpillantotta a kicsi lábnyomot. Sebesen leguggolt, kis szünet után, mialatt gyorsuló szívét hallgatta, körbesimította a lábnyom peremét. Nem bírt szabadulni tőle, lehasalt, fejét oldalra fordította: tekintete kitöltötte a talp apró medrét.

Álma alatt háromszor is el akarták rabolni a lábnyomot: először mándrucképű férfiak jöttek bombardonok zengésével, másodszor lakkos körmű masamódok érkeztek, malomkőnyi kalapokban, zörgő kősonnyúkkal, harmadszor pedig vásott kölykök osontak elő, néma vigyorral mosdatlan arcukon...

A nap már egynegyednyi útját megtette, midőn felébredt. A gödröcske pereme mulatságos vörös ábrát nyomott az arcára: mintha letalpalták volna. Elindult, hosszú, királyi lépteivel...

MILYEN LEGYEN AZ OLVASÓ:

– keljen korán, hogy jusson idő mindenre; végezzen frissítő tornagyakorlatokat, zuhanyozzon; zuhanyozzon hosszan, mámorosan;

– éljen egészségesen, sportoljon, ne dohányozzék és vigyázzon a szeszekkel: rendszeres fogyasztása a májat, alkalmi vedelése az agyat károsítja: válasszon!; étrendje legyen káliumban dús, nátriumban viszont szegény;

– az olvasást művelheti szórakozásként, léleki torna-ként, ám olykor olvasson az asztal mellett az olvasásért is;

– a jó könyvet becsülje meg, általa látni tanul (innen felismerszik!), a rosszat, ha mégis elolvasta (a remény!), ne vesse a tűzbe, jöjjön rá, hogy az író sem rabolhatja mások szabadságát, anélkül hogy a magáéval ugyanezt ne tenné, ettől megnyugszik, ha nem, vágja hát könyvét a sarokba, dülja meg, a látvány („a megtépett madár”) majd enyhülést hoz;

– legyen a könyv közönsége: kicsit igényes, kicsit nyűgös, kicsit kiszolgáltatott; kicsit nagyhatalmú; legfőképp legyen szabad és üres (ezért az ürességért ne *ekszkuzálja* magát!);

– legyen a könyv a legjobb barátja, aki mindig kéznél van, de olykor-olykor akarjon egyedül lenni, csak ő, törekenyen, mint egy üvegfigura, érezze magát idegennek ebben a világban, de aztán kapjon észbe, jusson eszébe egy alacsony házakkal szegélyezett köves utca, eperfák kiszínezte járdák, messze lenyúló kertek, diófára szerelt gyűrűhinta, tűz fényében szalonnázgató társaság, jázminillatú szobából áradó zongoraszó, a billentyűkön táncoló ujjak, egy lánykéz, egy érintés, mozdulatlan fűszálak, furcsa szögben növő kerti fák – és mindez *nagyvonalúan* szétszórva térben és időben;

– legyen okos, ne keverje össze a dolgokat (ebben a kritikushoz hasonlítson), tudja: a valóságba nem férhet bele a könyv, ahogy részbe sem fér bele az egész;

– legyen okos, ne dőljön bele a mondatokba [a mondottakba], de ha már beledőlt, ne essen pánikba (ebben meg az íróra hasonlítson);

- olvasás közben lesz, hogy nem ért valamit, rémüljön meg, nyugodtan, ezt a rémületet felhasználhatja a megértéshez;
- olykor képezze magát, a jó könyv csak az olvasó képességeinek tényleges színvonalán létezik, mondhatni szóimporttal (Sartre);
  - ne legyen sznob;
  - ne legyen közömbös;
  - ne üljön görbe háttal;
  - néha merüljön el, feledje el a korlátokat, ebrudalja ki a lelkében fészkelő szűkösséget, dobja el a kantárokát, hányjon fittyet a formáknak, szabaduljon meg a sok fölösleges ballaszttól;
  - nevessen, nevessen gyakran, hátradőlve, lobogó hajjal, nevessen bolondul nagy nevetéssel, teli tüdővel, csengjen-bongjon, pukkadozzon, nevessen áradón, áradjon ki, túl falakon, túl városokon, dübörögjön;
  - olvasson.

Kishúgom a szoknyáját búgatja: búgj, mondja, s perdül, mint a rokka. A bokáig érő kék szoknya súlyos hullámokat vet, a hullámváz valahol a csípő tájékán [tájain] törik meg, akárha egy sziklán, ám itt elmarad a dübörgés, csupán a lágy, buja suhogás hallatszik. Nővérünk a barna mázas cserépvázát, melyben a tühegyes, sárga szirmú, borzas krizantémok (*sok téli margitvirág*), maga előtt tartja, s résnyire szűkített szemekkel, mint egy munkálkodó festő keresi a megfelelő helyet. Bordó bársony nadrágja híven feszül hosszú, ékes combjaira, *köztök* egy tenyérélnyi nyiladékon rálátni a patyolatfehér damasztterítőre; a terítő, vagyis a rés, akkor is látszódik, ha térdeit egymáshoz szorítja. A poharakat told kicsit közelebb a tányérokhoz, hogy a váza is elférjen, utasítja kishúgomat, aki lelkes odaadással végzi az utolsó simításokat.

Odakint havazik. A járda sötét aszfaltján finom, száraz kristályokat űz a szél, amelyek minden szellőkés után fehér sávokban, párhuzamosokban, szétágazó vonalakban, spirálokban ülepednek le, aztán hamarosan szétszóródnak, hamarosan újra beszívja őket a föld színe felett viharzó örvénylés, aztán ismét megmerevednek, új spirálok, csigavonalakat, kettéágazó hullámvonalakat, miniatűr *labyrinth-okat*, hamarosan szétszóródó, hömpölygő arabeszkeket alkotnak.

Anyánk az ebédlőből nyíló konyhában az est fogásait készíti elő; kissé tömzsi, de arányos, jó alakja imbolyog a tálak között, mint gyertyafény csendes, téli délutánon. A tálakon szerény választékosság, hagyományörzés, semmi fényűzés, jól ismert és megszokott ízek, melyek meghitt szolidságát anyánk asszonyi merészséggel lazaccal tetézi.

Bátor és szabad ember nem ijed meg az új ételektől, vetette apánk szemére, aki tudvalevőleg idegenkedik az újításoktól. Azért lesz borjúcomb kedvedre, jóllakhatsz! Azt egyikőjük sem tudhatja, hogy később úgy tűnik, a lazac volt az első változás egy végtelen változássorozat-

ban. Most befejezésül ráhinti a csiperkemorzsalékot, jól-lehet a régi szakácskönyv szarvasgombát indikál, aprólékos precizitással még a provence-i, illetőleg a dauphiné-i közötti árnyalatnyi különbözőséget is figyelmünkbe ajánlja, feleslegesen. Szólíthatjátok apátok az asztalhoz, szól ki anyánk, s leoldja tarka kötényét, mint egy derékra csimpaszkodó gyermeket.

Apánk a nagyszobában, diákosan a díványon heverésze olvas; életmódját, mely családfői, ő nem fogja egy-csapásra megváltoztatni még egy, végtére is vadidegen lazac előtt sem. A ház türelmes, de éhes népe urát várja, pukedlizik kishúgom. Apánk becsukja a könyvet, bólint. Kedvenc gyermeke távozóban édelgőn visszafordul (*szoknyazaj*): uram, te egy úr vagy!

Míg apánk megfésülködik, kezét mos és magára ölti zakóját, mert ünnep az, amikor apánk zakóban ül a vacsorához, a lányok az ablakból figyelik a hóhullást. Az utcán messze ellátni, ember nem jár rajta; a sorjázó osztorlámpák neonfénye szakadozott kontúrú és perspektivikusan szűkülő köröket metsz ki a havazásból. Az erősödő szél hópatakokat zúgat láthatatlan és szeszélyesen kanyargó medrekben az úttest fölött; majd a felhőket is szétkergeti, előbukkan a hold, és sápadt fénypásmákat ver a kavargó felhők közé; ám ezt már senki sem nézi – felesleges látványosság, mint egy kiürült moziteremben vetített film fináléja.

Továbbá: ünnep az, amikor levest eszünk vacsorára, mondja kishúgom. Ez a definíció. Szupé, így ejtik, *souper*-nak írják és azt mondják: leves, teszi hozzá nővérünk. Anyánk tálal, a tányérok fölött, mint városunk kicsiny terein a harangzúgás, arany pára leng. Szeretem az ünnepeket, mert ilyenkor annyide-annyi az illat, leheli kishúgom (a harangzúgásba). A lazac nem előétel? – kérdezi apánk anyánktól. Az attól függ, hogyan van elkészítve. Meg amitől lóg, toldja meg apánk, egyúttal elrontva, anyánk válaszát. Anyánk kifakad, szavaiban nemcsak rendreutasítás van, hanem némi túljátszás is, mint-ha nővérünkkel, aki ilyentájt néhány napra hazalátogat, közölni akarná: lám, ilyen az apád, semmit sem változott, lám, ilyen az életem, ilyenné lett, mert feláldoztam érte, feláldoztam, egy férfiért, ugyan!; a lábai elé terítettem

mindenemet, a szépségemet, a termékenységemet, egész női mivoltomat, jó, nem tagadhatom, ő volt, aki előhívta, felébresztette, életre keltette, szerettem őt, azt eszem, amit én magam főztem, nem panaszkodhatom, de olyan jólesik egy kicsit panaszkodni. Anyánk mondatainak szép, fokozódó ritmusa van, mint egy vérbő rock-szám-nak. [Ringasd el magad!] A lazac nem a leves utóétele, hanem a borjúcomb előétele, oszt kishúgom igazságot ide is, oda is, bőkezűen, elvégre a családban marad. Hát, jól van, áll fel apánk, s meghajol, leszek az inasuk, ha akarják, aki megy, s hozza, óh!, a lazacot inas alkarján. Rendben, bólint beleegyezőn nővérünk, csupán vigyázz, ne szabaduljon el, miként rímre éhes nyelved, kezekben a tál. Anyánk nevet, dörög valamit, s indul apánk után bizalmatlanul.

Kishúgom nővérünkhöz hajol, fejét sebesen az ölébe csúsztatja, fülét hasára tapasztja; aztán gyorsan felemelkedik, s belépő szüleink arcát kutatja, nem vették-e észre. Apámék még nem tudják, hogy nővérünk első gyermekét hordozza.

Tegnap este, miután bebújtak a nagy, széles ágyba, nővérünk, az elsőszülött, aki némelykor mint egy Dáriusz tudta szórni a pofonokat, vacogón szorongatva kishúgom kezét, felfedte a terhes titkot, melynek tudása benne megannyi kétséget és illékony reménységet szült; a mindenkori kínzó kétséget, miszerint érdemes-e gyereket szülni e világra s a reményt, hogy életünk ezáltal nem lesz hiábavaló. Ó, édesanya leszel! – oldott fel kishúgom egyetlen boldog sóhajjal minden kételygést, máris az vagy, hiszen érted a magzatodat: tüdőid megélnéülve szállítják az oxigént, szíved mostan kétszerte annyi vért pumpál, agyad fokozott készenlétben örködik. És azon a napon, ha jól számolom, még javában tombol a nyár, későn alkonyodik, az égen néhány aranypihés felhő rak fészket – te már igenigen elnehezülsz lendécskéddel a szíved alatt, hasad, mely fekete pihés lett, fényesen feszül, melled szinte hatalmas és viccesen nem egyforma, a bimbók és udvaruk pedig érdes és soha nem látott barna, élő minden porcikád, nehéz és élő. Ó, milyen ijesztő és vonzó! – sóhajtod, amikor az első fájástól megvonaglasz; ijesztő, mert nélküled történik benned valami,

vonzó: hatalma van. Már csak a nagyon magas felhőkön van némi fény, aztán csak a csillagok vannak; a fájások úgy sorakoznak az éjszakában, mint egy negatív perspektívájú lámpasor, vagyis a horizontpontban van a leg-hosszabb s legvastagabb. Ó, istenem, miért kell így, így, hogy szétmenjek, szét! szét! szét! Az utolsó fájás fájdalma elnémít, s mikor magadhoz térsz (felráz a hideg), kicsit könnyezve, kicsit boldogan és persze üresen, üresen, egy időig még nagyon egyedül, árvának, kifosztottnak érzed magad, az vagy!, istennél is magányosabb, mert te nem teremted, hanem szüled a világot. Ám aztán épp ki adta, veszi el a keserű magányt: úgy érzed, mert rád fog hasonlítani, mintha te mozdulnál, te lélegeznél, te lépdelnél magad mellett a trombitafák alatt – a Világ előzékenysége, gondolod, s látván magad magadat, olyasmiről is tudsz beszélni, amit soha senkinek nem mertél elmondani. Ne sírj, nővérkém, hallod, anyácska, ne sírj, engedd inkább, hogy fejemet hasacskádra hajtsam, húzd föl a hálóinged, ne szégyelld, mint az őszi-barack, oly selymes a bőröd! Ne sírj, anyácska, anyácska! Szeretlek.

Az alkalmi inas, apánk, rosszul talál, ügyetlen igyekezetében lever egy poharat, lábfejével hirtelen utána kap, le akarja *venni*, csakhogy késik, és a szőnyegről fel-pattanó poharat *drumlival* a vitrinbe bombázza; a vitrin üvege félre van tolva: a poharak csörömpölve ülepednek. Te mesterlövész, dohogja anyánk, majd holnap mutasd meg, hogy mire vagy képes. A mondat a következő nap előhírnöke [fecskeszavak], vidáman fonódnak össze a tekintetek, lázasan egymástól kapkodva a szót, tervezgetni kezdik a holnapot, mintha övük volna a világ. [Azaz a mienk.] Céltalanul, tehát békés céllal sétálnak az erdőben, sarkukban finom hó szítál. Állva esznek, ha nem fúj a szél, tüzet gyújtanak, megpirítják a szalonnát, a forró zsír barnára festi a kenyeret, a tűz pernyével szórja be a havat. Kishúgomnak akkor eszébe jut a reggeli testvéri *hajcihő*, midőn egy felszakadt párna fehér pilléket hintett nővérünk arcára: kishúgom nevetve fújta le, de arcán megfagyott a nevetés: nővérünk, jaj, mintha porlana! – nagyon megijedt, ne játsszunk ilyet! –, megpróbál valami másra gondolni, amely biztonságos derü-

jével megvédi az emléktől, mely túlszaladt rajta és most hátba támadja, *talán a tegnapi vacsorára*. Apánk később kihozza dobozait, fel fogják hajtani az asztalterítőt, és munkához látnak: a dobozokban különböző méretű sörétek, szemcsés puskapor, mindegyikhez külön mérőkanál. A puskapor hangtalanul pereg, mint a granulátum gyógyszer. Kishúgom az asztal fölé hajolva figyelő tevékenykedő apánkat és segédkező nővérünket; amikor kifújja a levegőt, a puskapor szemcséi játszin billegetőznek. A záró zsetont forgókaros présel szorítják rá a töltényhüvelyre, s ahogy forgatják, viaszosan egymásba préselődik a két papírperem. *Ügyes kis szerkezet, miniatűr hűsítőhöz hasonlít...*

Kicsinykét túlszaladtak [rajtam] az események, holott még vacsora közben vannak, vacsora után (pedig) nincs – mintha az események, azok az események bezáródnának, akárha bizonyos törekeny szirmú virágkelyhek, ha közeleg a sötétség...

A csengetésre anyánk összerendez, dobbanó szívében egyszerre van öröm és szorongás: talán jó hírt hallólam (mi több: a hír: én vagyok) vagy ellenkezőleg, ne adj isten valami baljós következményű rosszat. Kishúgom feláll, az ajtónyitás az ő feladata. Apánk rálát a bejáratra, anyánk és nővérünk az ő arcáról igyekszik leolvasni, vajon mit hoz a következő pillanat, ez a lehetővékony foncsorozású üveggömb, melyről tudjuk, bármely minutumban összetörhet, éles szilánkokkal szórva be eljövendő életünk. Kishúgom egy férfival tér vissza, aki magyarázkodik, egyszersmind kérvén elnézést a nem várt betoppánásért, nagyon tájékozatlan ezen az idegen helyen, zavart, mondja, noha nem hebeg-habog, látszik, zavara csupán udvarias gesztus, szavaiban választékosság és tapintat, valójában erő és határozottság, tehát amazok finom, már-már észrevehetetlen hiánya. Igen, a szomszédjaink sajnos elutaztak, node semmi baj, kerüljön beljebb, ha jól hallottuk, a fővárosból érkezett, fáradt lehet, vonata is csak éjszaka van visszafelé, nem engedhetjük el, vacsorázzék velünk, így anyánk szívélyesen, előbbi szorongásától megszabadulva [a semmi jobb a rossz hírnél].

A férfi leteszi bőröndjét, mely egy árnyalattal világosabb hosszú bőrkabátjánál, kesztyűjét finomkodó eleganciával: ujjanként húzza le, de közben látható élvezettel ro-pog-tat! Kezet csókol a nőknek, kishúgom elpirul, mint egy tréfás félreértés után. A férfi bőrkabátja fémesen suhog, a kabát alól különös odőr: papos parfüm és valamilyen *munkaszag* keveréke leng elő. Bőröndjéből elővesz két márkás címkéjű palackot, és az asztalra teszi. Kishúgom székével nővérünk mellé költözik, apánk székét, anyánk terítéket hoz be.

Örülöm lehet, hogy a *Pityuék*, bök fejével szomszédunk felé, nincsenek itthon. Évek óta nem díszítette ily csodás nőkoszorú a vacsorám. Tudja, asszonyom, egyedül élek, és ha az ember egyedül van, hamar megöregszik, öreg, házsártos ember lesz belőle, akit kinéznak a víg társaságok. Elvált ember vagyok, hja, *aki egyszer megégette magát a levessel, a yoghurtot is megfűjja*. Nem, nem házasodtam újra, elfogyott a türelmem, ma már taszítanak az élet nevróz kanyarulatai. Nézzék, hogy remegnek az ujjaim, ez a kéz már csekélyke örömet szerezne (miáltal eltaszítatna) egy olyan nőnek, akiért azért még megpróbálnám. Remegnek, mintha rossz fát tettek volna a tűzre, hát, igen.

A férfi hol anyáknak, hol testvéreimnek adresszálja szavait, hajlong az asztal fölött, természetes dereka egyáltalán nem öreges, a zakója V-jéből kivillanó inge feszesen tapad mellkasára. Váratlan lendülettel elkapja kishúgom kezét, maga elé emeli, nézi. Ó, milyen könnyű, ártatlan kezecke, az ember fél, hogy eltöri. Most kicsit tájékozatlanul pihen tenyeremben, zavarára megejtő, ó, milyen *kezes*. De aztán... Jobbjával anyánk keze után nyúl, egymás mellé húzza a két kezet, beszél. Micsoda hasonlatosság, interesszánt, és mégis mennyi minden van túl eme asszonykéz. Már tudja, hányadán állnak a dolgok! Elszánt, aktív kéz: tündököl, mint egy ékszer, máskor simogat, szolgál; lágyan megfog valamit és acélosan el nem engedi; némelykor sikamlósan kacér, aztán tör-zúz és villámokat szór. Egymásra helyezi a két kezet, elengedi. A két összetapadt teremtmény mozdulatlanul vár az asztal fölött, ötvenes évekbeli plakátokon láthatni ilyes kompozíciót, ám emitt hiányzik a lelkes összefor-

rottság. Kishúgom zavartan leemeli a sajátját, tétován a combja közé rejti. A férfi tekintetével követi a kéz útját, nyelve sebesen végigsuhan ajkain, és oda sem nézve visszakapja anyánk távolodó kezét: kézcsókom, asszonyom, remek volt a vacsora!

Apánk közben fanyarul mosolyog, az idegen férfit nézi. Túlzónak, már-már helytelennek érzi a viselkedését, de arra gondol, hogy bizonyos helyeken ez a természetes, közvetlen konverzáció. Filmélményei alapján ilyennek képzei el az amerikaiakat (kiszállnak fényes Buickjaikból egy magányos farm előtt, csizmájuk csikorog a fehér kővel felszórt kerti ösvényen, *összetegeződnek* a szikár, becsületes képű farmerrel, és miután elpusztítják a whisky-készletét és magukévá tették a feleségét, rágócsuszavva hajtanak tova), bár távol áll tőle mindenféle tudákos és sztereotip kategorizálás. Az emberek annyifélék, és ő, életmódjának korlátain belül, képes alkalmazkodni. Viszont: bemutatkozhatott volna. Uram, megkérném, töltsön nekünk ezekből a finom borokból, szól ki a férfi [mint egy színész] a nőikkel folytatott csevegésből. Apánk fölös szolgálatkészséggel nyúl a palackok felé. Aztán nem tudja eldönteni, hogy a piros vagy a fekete címkéből töltsön. Egyébként is szívesebben inna a sajátjából, ám ezzel már elkésett. A feketét választja, mint aki, ha időlegesen és viszonylagosan is, szabadnak érezheti magát.

Látom ifjú hölgy, mondja a férfi nővérünknek, látom a gyűrűjéről, magácska már férjezett. Házassága nyilván boldog, noha meglehet, vannak percek (napok, évek), amikor tehernek véli, nevén nevezve: rabságnak, és ilyenkor irigylő hűgocskáját, aki szabad. De be kell látnunk, és most önhöz fordulok, kisasszony, lássuk be, kevés ideig tarthat ez a szabadság, mert eljön az idő, amikor felismeri a valóságos erőviszonyokat, rájön, hogy mi az erő, aminek a viszonyairól szó van, és igazodva az igazodni valókhöz viszonyulnia kell, következésképp szabadsága, íme, szétpukkant, sosem-volt, jóllehet azt hiszi, szabadon választhat: férjhez menjen vagy sem; ám választania *kell*: vagy nevetségessé és szánalmassá és megvetetté válik, mert nem ment férjhez, vagy férjhez megy, és egy vadidegen embert enged az ágyába, bocsánat, bocsánat! Tegyük hát önszántunkból, amit tennünk kell,

és akkor már bőséggel *lehet* választani. Mint radarantennák forognak ön után a férfifejek, ámde vigyázzon, kit választ. Ha kell, forduljon tanácsért tapasztalt szüleihez vagy akár hozzám, úgy, úgy. És ha megfelelő férfit talál, ne tétovázzon, ne hagyja körmére égni a gyertyát, mondjon azonnal igent, *nem ellenkezésre vagyunk a világon, hanem állításra!* Ha-ha-ha, látom a nővére arcszínéből, ő már szerzett némi tapasztalatot, hát beszéljék meg, kedveseim!

Nos, igyunk, javasolja apánk, de senki sem követi. A férfi belső zsebéből előhúzza egy fényképet, kishúgom mellé rúkkol székével. A meghallatlan mondat rossz íze ott marad a szájban, apánk a felemelt poharára bámulva várakozik. Nem figyelnek rá, szokásosan röhejes és tragikus póz.

Bátorkodom figyelmébe ajánlani ezt a fiatalembert, mondja a férfi. Tisztességes, becsületes ifjú, azonkívül pedig fényes karrier áll előtte. A szülei befolyásos emberek a fővárosban, bizonyára örömmel vezetnék be kegyedet a fényes társaságokba, hol mint rózsaszál tündökölne. Itt hagynám, nézegesse, remélem, elnyeri tetszését. És akkor, hm, még bizony rokonok leszünk, ha-ha-ha, a fickó ugyanis az unokaöcsém.

Az idegen szavai könnyen siklanak, édesgetők, borzongatók (cukros jégcsapok). Kishúgom szeme sarkából figyel a magyarázó férfit: profilja éles, éles, tarkóján a haj kisfiúsan fel van nyírva, mint a katonatiszteké, halántékán néhány ősz hajszál dereng a feketeségben, melyek finom, sejtelmes elhelyeződését fokozza mellettük a bőrt átszövő kék érhálózat, mintha egy kicsiny, téli fakorona volna ott; füle egészen a fejéhez tapad, de mulatságosan nagy, amit ellensúlyoz ugyan a kusza fodrozódás, ám a járatokban visszataszítóan sok a szőr, mint egy nem használt alagút bejáratánál terjeszkedő bozotos [a bokrok aljában valami olajos, koromszerű maradvány csillog – *megolvadt vas vonatpatkók egy lilium hallókürtjében*].

Öntsük le a vacsorát, igyunk a nőkre, a szerelemre, találkozásunkra! A férfi felpattan, felemeli telt poharát, néma és sürgető várakozásba merevedik. Családunk kapkodva követi. Erőszakosan csörömpölnek a tányérok, re-

csegnek a nehéz székek. Fenéig! A bor édes és bódító, hálás dolog újra leülni. A férfi visszaköltözik székével, kényelmesen elhelyezkedik, és tünődve mondja. Ha bátran mernék tervezgetni, bátran mondanám, kisasszony, felutazik a fővárosunkba, leendő férjével meghitt fészekbe költözik, ismerkedik az étellel, nem fél. Ne féljen, én majd gyakran meglátogatom, remélhetőleg ön majd gyakran meghív ebédre. Tudja, egy magamfajának sokat jelentenek a szertartásos étkezések, mert ki volna képes, ha egyedül él, hogy például megterítsen, a húst késsel-villával egye, a bort pohárból igya. Ígérem, nem leszek láb alatt, az a macska dolga, illedelmesen leülök egy sámlira, és összetapasztott combomra könyökölve várom, várom, amíg elkészül a lekváros derelye. Az a kedvencem. És amikor a férje hazaérkezik fontos munkájából, szemérmesen elfordulok. Atyja helyett atyja leszek, kisasszony!

Asszonyom, villan a tekintete anyánkra, önök ebben a kisvárosban élnek, és talán fogalmuk sincs egy mozgalmas élet káprázatos színeiről. Hát utazzanak fel önök is, miért rekesztenék ki magukat, miért? Újfent elkapja anyánk kezét, s úgy lapogatja, olyan erővel, mintha szét akarná morzsolni. Kóstoljanak bele!

Kint heves szél dobálja magát, az egyenesekben végigsüvít. Rázkódnak az ablakok, szinte dobként rezeg az üveg, látható, miként (a nyomáskülönbség folyamánként) horpad, domborul, horpad, domborul.

A férfi derekasan iszik, már elfogyott a bor, apám restelli, hogy nincs utánpótlás. Sebaj, mondja az idegen, ha megengedik, felhívom itteni ismerősömet, hozna nekünk néhány butéliával. Igen, ma ünnep van, teszi hozzá. Majd fennhéján: szeressen mindenki mindenkit! Aztán a már megszokott heves váltással ledobja zakóját, és a kagylóért nyúl. Vállával támasztja füléhez, akár egy hegedűt, baljával felemeli a telefondobozt, jobbával erőszakosan visszapörgetve a tárcsát tárcsáz. A mandzsetta sliccében nagy szemű lánc csillan, feszesen átfonja csuklóját, *hamis ezüst*. Inge svejfolt, kidomborítja kis pocakját. Miközben várakozik, szórakozottan lecsippent anyánk vízipalmájáról egy levelet, ajkai közt tologatja ide, oda. Majdhogynem üvöltve beszél, mondatai most kurták, pa-

rancsolók, gyakran hatalmas horkanásokkal szakítja meg őket. Rosszul ácsolt, idegenszerű közmondással búcsúzik.

Ilyen kutya időben talán nem kellene a barátját kimozdítania, mondja apánk bártortalanul. A férfi nem válaszol. A könyvespolc előtt áll, ujjait végigpattogatja a könyvek bordáján. Pokk, pokk, pokk. Én szeretem a zenét, nem félek tőle. A szavaktól már inkább. Ki gyűjtötte ezeket a könyveket ilyen hozzáértéssel? A fiaméi, feleli anyánk dallamosan. A férfi megfordul, hangja panaszosan vádló. Róla nem beszéltek, vagyis hallgattak [rólam].

A szél, *a k i* az imént vadul zörgette az ablakot, túlzott igyekezetében nem számol a külső ablakkerethez tapasztott hóval: az üveg feszül – ellenben néma marad. Akkor reccsen meg, amikor a kíméletlenül, pofonsebesen, dörrenve kicsapódó ajtó keltette légáram kiegyenlíti a nyomáskülönbséget.

Kik vagytok, ti ismeretlen emberek! Vagytok vagy tízen, széttöritek a csendet, vastag bundáitokról porlik a hó. Fonott korsókban hoztok bort meg pálinkát, és *több a pálinka, mint a bor*. Arcotok piros, a nők ajkán felrepedezett a gyöngyházrúzs, hajuk túlhidrogénezett, hónaljukba parfümöt vertek. Ledobáljátok fagyos irháitok, korsóból isztok, rögtön táncolni kezdtek. A nagyszobában félretoljátok a bútorokat, milyen különös tánclépések!

Apámék szótlanul behúzódtak kishúgom szobájába. Az ágyra felhányt bundák a plafonig érnek, a nedves irha vizeletszagú, reng a padló. Ti maradjatok itt, nekem mennem kell, mondja apánk, mégiscsak ő a házigazda. Senki sem mer a másakra nézni, mert akkor menthetetlenül (és: viszont: letagadhatatlanul) tudomásul kell vennie az arc merevségéről, hogy mi folyik itt. *M i*? Állnak egymás mellett a kicsi szoba közepén.

Ekkor kinyílik az ajtó, a küszöbön imbolygó egyensúllyal áll a férfi. A mondatai is ilyen bizonytalanul gördülnek elő. Egy vernyogó *mi*-vel támogatja őket. Részeg gráciával meghajol, aztán apánkhöz lép, és kedélyeskedően átkarolja, mintegy megtámaszkodik. Hát se házigazda, se szívesség, mi? Megjött a bor, nem túl jó, de ha nincs ló, jó a szamár is, mi? Kisasszony, kisrokon, kishúsom! Bizonyára imád táncolni, hát jöjjön! Tud magácska *hulla-*

hoppozni, mi? Hölgyeim, petrezselymet árulnának, mi-
kor annyi a férfi s szűkében az asszony nép, mi? Ne vo-
nakodjanak, evés közben jön meg az étvágy! Mi? És ki-
tárt karokkal tereli őket, mint valami óriási madár.

Apánk lehorgasztott fejjel megy utánuk. Aztán tölt
a poharakba. Nevetséges és szánalmas az igyekezete s a
szándék, mellyel házigazdának akar látszani. Nőnek a
követelmények! Mosolyt erőltet arcára, az otromba vic-
ceken fel-felnevet, kezében a tálcán zörgő poharakkal
szlalomozik a testek (tárgyak) között. [*A látszat nyo-
masztó könnyűsége*]. Mert valójában ő a vendég – bár
az sem. Nem fordított világ ez, hisz akkor elegendő volna
a talpára állítani, a rosszat jónak, az ellenséget barát-
nak, a nemet igennek mondani, s újra tökélyel eligazodnánk.
Kártyavilág: hiába fordítod *vissza*, ugyanaz az arc me-
red rád...

Kishúgomat az asztalra emelik, karok állványa nem
engedi leszállni: forgatják. Nővérünk megfeszülve próbál-
ja távol tartani *partnerét* (az izmok tragikus játéka).
Eloltják a villanyt, csörömpölve betörik az üvegezett
szekrény ajtaját. Csinálj valamit, hangzik anyánk segély-
kérő hangja. Csinájj, csinájj! – utánozzák. Apánk ke-
zéből kiverik a gyertyát, röhögés, sikolyok, kravál.

Apánk belemerevedik a sötétségbe. Nagyon szégyelli
ezt az egészet. De hát nem hozhatja a vadászpuskáját!
Vannak dolgok, amiket az ember nem tesz meg, nem
azért, mert meg van kötve a keze, mert meg van kötve
a keze, sem tehet meg bizonyos dolgokat. Apa hol vagy!,
kiált nővérünk rekedten, tompán. Apánk zavartan áll
mozdulatlan. Minden olyan kusza és bizonytalan. A tét-
lenség tett vagy habozás? Állni és várni, miközben olyan
üregek keletkeznek, melyeket bármi betölthet?

Ekkor iszonyú dörrenéssel széthasad a meghajlított
ablaküveg. Az éjszaka, mely sötétség és szél és hó, bejön
a szobába. A sötétség nem óv, a szél nem fúj el, a hó nem
takar be. A szoba nem szoba, megnevezhetetlen. Az ab-
lakkeret üres, üres.

Amikor egy mondat felrobban, szétszóródnak a szavak.

MÁRIA

Rekonstrukció

Kicsi irodánk *e g y* színház, mely olyan, akár az élet. Én a vad, erotikus férfiakat szeretem, mondja Ágnes. Lassan jön a fény, a reggel, a sötét üvegen Ágnes tükörképe: kíváncsian nézik egymást, csípőjüket pökhendin kifeszítik, *feszül ott minden, mintha robbanni akarna*. Gittus a másik ablaknál a haját fésüli, sok tépett, tört szál hull. Ha nincs ló, jó a szamár is, mi? Ágnes felfújja arcát, utálattal kiengedi a levegőt: legalább hosszú alsógatyáiktól kímélnének meg! Tity-toty, totyognak bambává gerjedten... Mozdulatait az ablakról ellenőrizve mutatja, hogyan. Gittus nem nézi, gondosan rúzsozza ajkait, komolyan mondja: tudod, Ágnes, én félek a férfiaktól; szelíd galamboknak mutatják magukat, közben pedig vad mándrucok. Ágnes macskásan nyújtózkodik, varázsos ívekbe görbíti testét. Az ég áldja meg, *m é g o l y* feszes a bőröm és rugalmas, de *m á r* nem vagyok félnék jerke; szórakoztató, izgató nő vagyok!; zongorázok, táncolok, énekelek, akár egy gésa, értek *a programozáshoz* is, nemes kedvtelésekben társ tudok lenni, tudok! – hát mi kell azoknak a férfiaknak, mért jut nekem a férgese?! Legyint, elgondolkozva flangál.

A rajztáblánál lány áll, kicsit előrehajolva dolgozik, hosszú, egyenes haja kétoldalt zuhan le, a nyaknál kettéválva s azt szabadon hagyva, akár a Vörös-tenger, kék pulóver van rajta, garbó, szoknyája rövid, a hatvanas éveket idézi, szabadon tündökölnek a virágszár combok, Mária a lány neve, Máriának hívják (mint nővérünket). Ágnes megáll mögötte, végigméri, hangját teátrálisan lehalgítva kérdi Gittustól: mit gondolsz, van már neki dátuma? Gittus elmélyülten reszelgeti körmét. Te még emlékszel ilyesmire? – kérdezi gonoszán Lajoska. Ágnes fellebbenti a jobb oldali hajszárnyat, ráteríti a vállra, tenyerével végigsimítja, le a csípőig, milyen szép vagy! – mondja titkos szándékkal. Vannak férfiak, akik megbolondulnak a festett körmökért, én meg nem szeretem, töpreng Gittus. A szépség viszonylagossága hazugság, így Ágnes, aki szép, az szép! Tenyerét Mária derekán pi-

henteti. Voltál már a nagyfőnöknél? Leadtad a sápot? Szeme gonosan fénylik, hangja lágy: szép vagy és üde, nemes és megértő és melegsívű, és nem vagy komisz és követelőző, belátó vagy és türelmes és szorgalmas, és nem vagy kicsinyes, sem szemtelen, sem alattomos, kedélyed tiszta és békés, példás természeted van, forró szerető leszel és gondos anya, eszményi élettárs! Megperdül, az ásítozó mérnök felé sodorja magával Máriát. Vedd el őt feleségül! Kerítőnő vagy?, próbál a férfi a reggeli tréfa szintjén maradva annak véget vetni, de Ágnes nem bír megállni, csörtet tovább vérszomjasan: hozzámennél?, magához vonja Máriát, erősen tartja a derekát, hozzámennél?, megrázza a lányt, hozzá?, mondd már! az istenért! Mária felemeli fejét, igen, suttogja zavartan és kendőzetlenül. Gittus, mint a nagyothallók, nem odavalósian mondja: Ágnes, a mérnök mérnököt vegyen el, a rajzoló rajzoló, az orvos orvost, a tanár meg legyen tanáré; nagy, erős dinasztiák lesznek, s ez jó! Ezt hol olvastad?, kérdi Lajoska. Ágnes levegőt szív be kéjesen. No nézd csupán! hiába dugják zsákba a macskát, kidugja a körmit!, mondja.

A mérnök akárha moziteremben ülne, ahol megszakadt a hang, s az eddig elnyomott külső zajok felszabadultan törnek be a terembe és kötik le a figyelmünket; már napok óta zuhog, városok vakolata omlik, buzgárokat tömködnek gátörök. Felrezzzen, megpróbál jelen lenni, figyelni, élni, kapcsolatot teremteni, szeretetreméltó lenni, napok alatt lefogyni, meghízni, ahogy kell, egyszer már úgy beszélni, ahogy a többiek akarják...

Ágnes közben szétszedte Máriát, de élve életben hagyta. Lassan múlik a reggel. Hallgat, közben ki tudja, mitket gondol! A lány már elrohanni is szégyell, akitől segítséget vár, nem néz rá. A gondolatok ellen még csak védekezni sem tudok!, így Ágnes.

A kislefőnök állítja le a jelenetet, szélvészfényként ront be, téged hívat, mutat a mérnökre, vaskos ujját lengetve körbesétál: aki szelet vet, vihart arat, mondja közben, amilyen a mosdó, olyan a törülköző, vagy megszoksz, vagy megszöksz, alvó oroszlának jajgat a felköltője, kinél lakol, annak törvényével élj, ki kardot köt oldalára,

vasat várhat lábára, aki nem lép egyszerre, nem kap részt estére..., fújja, miként egy leckét.

Lajoska székével a visszatérő mérnök mellé tipeg, le-toltak?, kérdi, nagyot harap a szalvétából leffegő kenyeréből, nem kérsz?, kérdi tele szájjal, ne lógasd az orrod! Kihúz egy szalámikarikát, a neonok felé tartva vizsgálja. Két éve én voltam a bűnbak, engem hívogatott. Ez a reggeli tornája: rabulisztika! Hátradönti fejét, nagyra tátja száját, bent sötét van, beejti a szalámit. Amíg fiatal, sokat akar az ember; kicsit nevet, a nőkre néz, sok benne a feszültség, folytatja. Később beolvadtam, mint oly sokan. Leteszi a kenyeret, kezét végighúzza az asztallapon, összegyűjti a morzsákat, aztán zongorázik. A nők némán majszolnak, figyelik a két mérnököt. A nőket most mi figyeljük. [És akkor mulatságosan lehet képzeletben folytatni a sort.. .] Kicsiket harapnak, harapdálnak. A mérnök megpillantja Misit, köszönnek egymásnak. A fiúnak nagy, törékeny homloka van, törékeny, mint valami vékony héj, bozontos magyarbajusza sehogy sem illik arcához. Lajoska felemeli a kenyeret, harap, rág. Ismét kihúz egy karikát, befalja. A jól ismert szalámi-módszerrel dolgozik: szeletenként az egész bagázst! Az ember ha a felesége ölébe hajtja a fejét, sokkal békülékenyebb lesz, ha vannak is benne feszültségek, nem fogja őket deklarálni, várva várja, hogy hazatérjen. Az ől a hazácskája, ugye?! A mérnök bólint, szeme sarkából Misit figyeli, keveset tud róla, valamelyik szomszédos teremben dolgozik, a nevét gyűlésekről ismeri, gyakran szerepel negatíve, büntetik, s ha épp nem tudják, bolond költőnek nevezik és kineveti mindenki. Csak szavakat hall, Mária egy piros almát törölget (az ő szép almái közt). Hiába küldöm el a barackfát, nem tudod meg, milyen egy igazi. Örül, hogy hallott egy mondatot, figyel. De ha markodba nyomom a magját, s te elülteted. Nem érti, nem tudja elhelyezni a hallottakat [elírás: nem tudja elhelyezni a halottakat]. Talán jó barát lehetne, gondolta olykor, ám szinte azonnal viszolyogva hessegette a lehetőségét. A fiú kicsi szvetterében, rosszul vasalt ingeiben oly derűsen viselte a kollégák mesterkedéseit, hogy a mérnökben + érzéseket ébresztett. Mégsem tudott a

gonoszkodók glédájából átállni. Szóval berendelt a megyéhez, rágja le a csontot Lajoska. Bólint, közben a távozó fiúra néz, az visszabólint mosolyogva. Te is lépjél, ő is *lépik*, hallja a bölcselkedő Lajuskát.

Reggel csatakosan ébred gyúrt lepedőn. Mintha azt hajtogatta volna álmában, hogy nem akar mérnök lenni, nem akarok! Kint is vizes minden, a permanens helyzet lehangolttá teszi. Tócsa nő a pocsolyához, nem néz fel, kinéz egy aszfaltdarabot, rálép, megbillen, szentséggel. Az úristenit ennek a világnak! Benyit a trafikba, meleg van, jó dohányszag van, a nagyon kövér trafikosnő mosolyogva fogadja. Talán kényelmét szolgálná, ha kenyértészta melleit felpakolná az asztalra, mint valami árut. Szentgyörgyit? Hát létezik még?, kérdi hitetlenkedve. Ismeri az asszonyt, kér tőle egy ernyőt. A meleg, a szagok, a mindenhol megérinthető puhaság kicsit megnyugtatja, kedvét deríti. Mint egy házacska, jut eszébe. Viszi az ernyőt, nem változott semmi, a rugó beragadt, nem néz a lába elé, bajlódik a zárral, lépés közben veszi észre a vizet, megnyújtja riadtan az ívet (a szöveget), kicsi a felület, elcsúszik. Besározódott a nadrágja, körmével húzza le a híg mocskot, mint a felesleges maltert. Magas férfi guggol mellé, majd én segítek, mondja; hosszú, világloló ujjaival kifeszíti a szövetet, így könnyebb!

Ön, uram, büszke lehet öltözékére, ritka manapság ez a gondosság! Bizonyára fontos helyre igyekszik, nem firtatom. Remélem, sikerül rendbehoznunk ezen apró melle okozta bajokat, s látogatása eredményességét nem befolyásolja. Sikerre számíthat, elégedett lehet! Elnéztem az imént, milyen epedőn követik önt a nők. Csókokat dobálnának, ha nem törődnének az utca indiszkrét népével. Órákig képes volnék bámulni önt. Most mintha nyomná valami a lelkét, gondok üzik?, zaklatják? Pakoljon hát ki, nekem beszélhet, jaj, be sem mutatkoztam, Zsorzs vagyok, mérnökember magam is, *a lélek mérnöke!*

Rohan az idő, kilép, jó volna egyszer már sétálni is, gondolja. Felnéz, a szürke tömbök összehajolnak fölötte, sok vízszintes elhelyezkedés, a szürke, tarjagos felhők félelmet szülnek. A sarkon befordul, nem néz hátra, szúrós tekintet a tarkóján, érzi. A posta előtt lelassít, szu-

szog, aztán sebesen eltűnik a barnára mázolt vaskapu mögött.

Hát te?, állítja meg a kisleány, ja a megyénél voltál. Mit mondtak? Persze, persze. És rólam volt szó? Negatívum sem? Gyere, igyunk valamit, mondja barátján.

A terem rendeltetése szerint vendéglő, használatában kocsmá. Sok a füst. A szomszédos asztalnál két nő ül, talán anya és lánya, a fiatalabbik lehajtott fejjel bámul kávéjába. Szóval, emeli fel poharát a kisleány, te új fiú vagy, ideje, hogy elbeszélgezzünk, szóból ért a magyar ember. A szomszédban a nő visszafojtott indulattal beszél. Hallja, amit mond. Ezért kilincseltem annyit, hogy most hagyj csapot, papot! A lány előhúzza zsebkendőjét, feje mélyen lehajtván, nem lehet eldönteni, sír vagy az orrát fújja. Hát figyelj: mit akar az ember, kezdi a kisleány, az ember: birtokolni akar, hatalmon akar lenni [ez a meghatározás – a határok!] De értsd meg, anya, nem bírom már, tisztán hallja, mit mond a lány, nem bírom, állandóan tapogat, nyúlkál... Leveri a gyufásdobozt, utánahajol, látja: sír a lány. Aki nem elég rátermett, hogy fent lehessen, az megbújik az erős árnyékában, kinyitja a szemét meg a fülét, hogy aztán mindenkivel sakkban tarthasson. Kiül a szék szélére, az idős nő gyorsan beszél: másokat is lapogatnak épp eleget, mégsem hálnak bele; a lány felemeli a fejét; ha egyszer szép vagy, lányom! Figyelsz?, kérdezi a kisleány. A kisleány inge ki van gombolva a kigombolt zakó alatt, nincs rajta atléta sem, pedig még tél van, vagy minimum télies tavasz, kivillan szőrtelen melle, a csupasz, fehér bőr, ám ha a tekintet merészebb, lejjebb, a has környékén dús rengetegre lelhet. A nyálasabbja, lendül bele a kisleány, aki sem nem erős, sem nem okos, az szeretetről fog papolni... Az asszonyon régimódi esőkabát van, jellegzetes stoppolásokkal a gombok környezetében; nehezen mondja: légy velem kicsit kedvesebb, akkor nem fog erőszakoskodni. A szétnézéstől fáj a szeme, és mintha egy kicsit a füle is. Én az egyenes dolgokat szeretem, emeli fel poharát a kisleány. Mire akarsz rávenni, anya?, tör ki a lány, hátralöki székét. Nézi a rohanó lányt, a két oldalán kapálózó ballonkabátot. Figyelsz? A gyengébbek

kedvéért összefoglalom: aki erős, nyíltan birtokol és uralkodik, az okos, hátulról jön, kohol, vádol, zsarol stb., aki viszont hatalmi éhségét nem képes egészségesen kielégíteni, nyámnyila eszméket propagál. Te elég eszesnek tűnsz, biztosan érted, milyen vezérelv strukturál minket, hogy mi az elv. A kisleány hangosan magyaráz, sokan odafordulnak, méregetik őket. Közelebb hajol, hátha ettől halkabbá válik, de nem ér vele semmit, csupán a nyálcseppeket törölgetheti feltűnés nélkül; ez most a legkínosabb! Aztán, áll fel a kisleány, majd emeljük a fizetésedet. Ez nem vice!

Hallom, mondja Lajoska, emelik a fizetésünk. Hogy-hogy? Elemelik, röhögi.

Jön a kisleány, jön, megszagol, inge végig begombolva. Úgy helyezkedik el, hogy a többiek karéjából a mérnökre mutathasson. Miattad, mutat rá, miatta, kivárja a megfelelő csendet, miatta mindenkitől le fognak vonni. A mérnök elpirul, mér?, kérdi Ágnes. Mert nincs leadva a rajz! Tegnapelőtt bevittem a nagyfőnöknek. A kisleány gúnyosan felnevet: tőle jövök, apuskám, őt nem lehet meghazudtolni! Elkomolyodik, homlokát ráncolja, halkán mondja: és titeket is befeketített a megyénél, hogy tudniillik zsarnokoskodtok. Állával Mária felé bökö: *egyeseken*. A tekintetek lecsapnak a lányra, mint a keselyűk süvítenek, picikét megmanipuláltak. Láttam, hogy bevitte, én csináltam a rajzokat, szólal meg Mária. Holló a hollónak, sóhaj a kisleány. Széket keres, leül... A viszonyok és saját balfácánságunk tolnak széket az ilyenek alá. Lajoskám, fordul gondterhelten hátra, holnapra te meg tudnád csinálni, amit kell? Lajoska begombolja a zakóját, nagy, virágos nyakkendőjét kiemeli, mintha egy nagy nyelvet, szolgálatkészen feleli: mindent el fogok követni. Tudván van a nagyfőnök *nyelven* beszélni! [Bravúros szolecizmus!]

Messze még az idő, midőn egyugyanazon kehelyből iszunk, azonegy kehelyből. Összecsukja az ernyőt, megmarkolja, mint valami váltóbotot, futásnak ered: az eső az arcába vág, hunyorog, rossz a ritmus, kapkodva szedi a levegőt, átvág az úttesten, egy fékező Polski motor-

házára tenyerel, meleg, piszkos esővíz tapad tenyerére, feltartja az esőbe, fölmutatja tenyerét!, átugrik a szemetes földszávon, nagyot robban egy tócsa, cipőjében hideg lé, hullámokban félelmet érez, ilyen még nem volt, hát ez volna a szorongás?, kérdi, a belátható teret furcsamód idő szegélyezi, rossz, sötét idő, mely a rémület hullámaiban leválik a térről, ám nem mint magtól a héj, hanem nagyon erőszakosan, mintha vásznat feszítenénk le rámáról, a széthasadt fa éles szilánkjai a széleken maradnak, számolni kezd, lassan megnyugszik, kétes e nyugalom – belépek szobámba, felkattintom a villanyt, a sápadt fény elszomorít; nincs kedvem olvasni, sem tévézni; ágyba bújok, eloltom a villanyt, államig felhúrom a sárga paplant, hiába préselem szemhéjamat ideges szemgolyómra, nem alszom, forgolódom fülledt odúmban, aztán mint akit kígyó mart meg, felülök, nyitott szemmel bámulok a sötétbe, túl józan vagyok ahhoz, hogy ne csupán ismert tárgyaim lássam... Valaki elkapja a karját, felnéz, Zsorzs, kiáltja túláradón.

Tán pávát láttál!, mondja a férfi nevetve. Csenedsítsd meg tudóid, elviszlek egy neked való helyre, s ha ügyes leszel, megoldódnak kényes gondjaid. Belékarol, vezeti nagy, fekete ernyője alatt. Parfümöt használ, szokatlannak tűnik, hogy egy férfi is lehet illatos. Egy rak-tárhelyiség előtt megállnak, Zsorzs bemegy, várja a fekete ernyő alatt, várja vissza. Hatalmas csomaggal jelenik meg, ezt hozzád te, nyomja a mérnök karjaiba, imádni fognak érte! A csomag súlyos, az erőlködéstől megmegrándul az arca, olyan, mintha nevetne.

Idősebb nő nyit ajtót, a pongyola rajta nem tűnik háziruhának, nyakában ezüstlánc, fülében ugyanolyan láncon két csillagocska ragyog. *Sonia* vagyok, nyújtja illatos ujjait. Tegezz! Nagyon bután eszébe jut, hogy édesanyját is tegezi, hallgat róla, mint a sír. Ügyetlenül forgolódik a csomaggal, bajlódására direkte rátesz, így megússza a kézcsókot.

A szobában fiatal nő emelkedik fel, zene szól, nem érti a nevét, talán Zsazsa, édes istenem, oly mindegy. Sonia leteszi a csomagot, kacarászva bontogatják, van egy üveg albán konyak, egy magyar pezsgő, kínai csokoládék, amerikai cigaretták vannak, van narancs, ba-

nán, datolya, egy műanyag tál sonkával, sajttal, gombával, hallal, görög paprikával, töltött olivával megrakva. Civilizált ember innen már nem tud ellenállni, gondolja...

A sok fény megfürdik a poharakban, aranyszálacskákat sző az illatos füstbe, a fotelek puhák és melegek, a szőnyeg süppedő, a fürdőszoba keramitlapjait fűtik, mint a luxusszállókban, a lapokon gyönyörű, absztrakt *virág*terül szét, az ember fél rálépni, áll, áll [Mit tudhatok? Mit kell tennem? Mit szabad remélnem?], van meleg víz, a hajszárító lágyadon duruzsol, s attól sem lehetne meglepődni, ha a WC-dekli, akárha hollandi szelelcék, a Für Elisere nyitódna, nincs zene, de van bidé és van százféle törülköző.

Zsazsa várja a fürdő előtt. Te egyedül élsz?, kérdi, bólint. Én is. De azért nem csüggedek. Gondoltad, hogy elvált nő vagyok? A mérnök zoknis lábfejét hajlítgatva álldogál, indokolatlanul zavarba jön, azt hiszi, miatta strázsál itt a lány, bent volna dolga stb. De akkor miért kérdezet? Visszamehetünk, dobja el Zsazsa magát a faltól, itt csend volt, gondoltam, nyugodtan beszélgethetünk. Tipegve indul, estélyi van rajta, hátul mélyen kivágott, pici szőrök futnak le a gerinc mentén. Állva nem nagyon tudok, dűnnyögi a nő mögött, s széttárja karjait.

Hol voltatok, rosszások?, érdeklődik Zsorzs. Mélyen becsúszott a fotelbe, lábait Sonia ölében tornáztatja, kattogatja, ropogatja őket, hirtelen felül, tölt a poharakba, igyunk. Igyunk újra. Zsorzs tánc közben is iszik, átátkiabál a mérnöknek, benti ügyeiről faggatja. Mindent el bír intézni, sűgja Zsazsa. De hát honnan tud rólam, ennyit?

Hevesen magához szorítja a lányt, elkedvetleníti az odaadás hiánya, vagyis a finom ellenállás. Azonnal és minden kellene. De lehet-e mindent akarni? Szeretlek, mondja esetlenül. Ezt ne csináld, inti riadtan a lány, félek. Nagy szemei ravaszokán felragyognak: majd hazakísérsz. *Hát mégis volna reményem!?*

Leülnek enni, szélesre tárt ablakokon áramlik a hideg levegő, púposodnak a nehéz függönyök, bepárázódnak a modern képek a falon, a poharak az asztalon, előhívódnak a szeszélyes rajzolatú ujjlenyomatok s az ajkak folt-

jai, részegen imbolyognak a díszgyertyák lángjai, halvány fényfoltok játszódnak a falon, ez s a falak mozdíthatatlan, kemény, merev állaga előttük teremt feszültséget: lassan és titkosan beléjük költözik. Elhallgatnak, hogy aztán hevesen és komolyan és őszintén akarjanak beszélni, majd szokatlan gátlásokkal mélyedjenek ismét némaságba...

Zsorzs töri meg a csendet: megkérném az írónőt, s Sonia térdére teszi tenyerét, olvasson valamit készülő regényéből... Ne gúnyolódjon, taszítja le magáról az írónő, maga nem is hisz bennem! De vegye végre tudomásul, hogy a huszadik századi nagyregényt igenis nő fogja megírni, a férfiak ehhez túl lojális polgárok és hiú alkotók. Zsorzs felemelkedik, piperkőcen széttartva ujjait, befal egy narancsdarabot, átmegy a másik szobába, onnan kiált valamit. Maguk még a karón is pipáztattak!, kiáltja vissza Sonia, s indul a férfi után.

Zsazsa átül a mérnökhöz, azt hiszem, itt az idő, hogy hazakísérj. Ujjaival a férfi ajkait simogatja, az ajkak feszesen összezáródnak, a lány elneveti magát, kinyitom úgy is, mondja, kinyitom, a férfi inti, hogy ne, feszíti ajkait, nem enged az erőszakos ujjaknak, a lány taktikát vált, cirógatja a nyakát, a homlokát, a fülcimpákat, hirtelen tér vissza, lecsap, de hát miért?, kiált fel, *rozzag a vogaim!*, mammogja a mérnök, s hirtelen bekapja a puha ujjakat, négyet, lágy, könnyű falat, olvadó, mint a piszkóta, nem is rosszak!, nevet fel a lány, megyek, szólok, hogy elmegyünk. Az asztalon a kibontott narancs kitért kelyhű virágot idéz. Kicsit meg van dézsmálva.

Zsorzs tér vissza, álmos, gyűrött, kicsit részeg, szeme alatt mély, lila árok, úgy illik, együtt menjünk! A mérnök segélykérően tekint az ajtó felé, várja Zsazsát, várva várja a várva várt pillanatot, gyerünk, tereli Zsorzs zsémbesen.

Azt akarja, hogy feleségül vegyem, mondja már kint. Aprószemű esőt ver arcukba a szél. Túl sokat tudok róla, dohogja, ez most baj! A földbe süllyesztett WC előtt megállnak, Zsorzs lebotorkál a lépcsőkön. Távol autó kanyarodik, szórja erős fényét. Gyere le velem, egész sötét van itt!, hallja Zsorzs sírós hangját. Nevetve leindul. Bűdös van, a férfit várja, kifújja az orrát, kínosan

rövidet trombitál, kínos, mintha durrantott volna. Kifújtam az orrom, magyaráz sebesen, Zsorzs hallgat; idétlen vagyok, gondolja magában.

Tetszik neked a Zsuzsa? Zsuzsa?, nem Zsazsa? *Zsuzsa*. Kicsit butácska, de ez nem baj. A szellemi élet sivárságát majd igyekvően dúsítja a keblek játékával. Erősen megkapaszkodik a mérnök karjába, vonszoltatja magát, verni kell a vasat, míg meleg, mondja, vedd el feleségül, verd az asszonyt, a diót, a habot, a delet, a melled, motyogva beszél, verjük csapra a hordókat, közelebb hajol hozzá, hallgatja, szakadozottan jönnek elő a szavak, verni kell, fejbe, bilincsbe, vasba, verj... verj hidat, s s sátrat, fejedbe tud tudományt, f fejbe, adósságba, s s költségekbe, megvert minket, verte, kicsit megrázza a hortyogó férfit, verni kell a vasat...

A rongyként elnyűtté váló férfi mellett a mérnök józanul, éberen, erősen lépdel, ez magabiztossá teszi, csalódottsága puha biztossággá omlik, fel fogja keresni a lányt, a jövő megtelik reménységgel, az évekig tartó lelki paramo virágzással, zsongással... Hazai gyártmányú dzsipp kanyarodik ki az egyik mellékutcából, Zsorzs váratlanul megélénkül, hadonászva ugrik az úttestre, majd hogynem üvöltve beszél a lefékező sofőrrel, mondatai kurták, horkanásokkal teletűzdeltek, hebehurgyán bevágja magát a műbőr ülésre, rosszul ácsolt közmondással búcsúzik a mérnöktől.

Két esernyő van nála, a nyitottat fel s le rázva integet a kocsit után, dobog a vászon. Dobog, pattog és kopog, sokáig hallgatja. Összecsukja az ernyőt, eső mossa arcát, elindul, néhány lépés van a kapuig. Míg a kulcsát keresi, az utcát nézi, egy távoli ablakból fény jön, ellenkező irányban utcai lámpa lóg, fénye szabályosnak tűnő kúpot metsz ki a térből, ez utólag tűnik fel, eleinte mindent síkban lát, nagyon nyirkos a levegő, hideg a kilincs, de a kulcs jó meleg. Az ablakban kialudt a fény, rengeteg ágyat képzel maga elé, sok-sok egymás mellé tolt ágyat. Messze még az idő, midőn egy közös kehelyből ihatunk. A sűrű, széngázos füst a földre száll, alszik a város, vigyázom álmát...

Pletyka, kapkodás, kíváncsiság, indiszkréció, szájalás, felfuvalkodottság, hebehurgyaság, pöffeszkedés, siránkozás, ingerültség, hencegés, hunyász. A kisleány begombolja ingét, hallatszik, ahogy becsúsznak a gombok a gomblyukakba. Vízre menni, dörög után Ágnes. Meg kellene mondani, hogy egyszer már kész volt az a rajz, mondja Gittus. Ágnes legyint, miért, úgymond levonnak. Nem azért, próbálkozik félénken Gittus. Én bemegyek, fordul meg megilletődve Mária. Nem figyelnek rá. Te ujjat húztál a nagyleánnyal, rendben, de minket miért kevertél bele, babrálja Lajoska a nyakkendőjét. Nem kevertem bele senkit.

Belép a kisleány, visszahajolnak, a kisleány leül, kigombolja az ingét, rakosgat, feláll, leoltja a neonokat, az ablakban rest, kevés fény, leül ismét, vastag dossziékkal bátyázza körül magát. Fülledt a levegő, és olyan sűrű, hogy szemhéjunkt is küszködve emeljük.

Lassan nyílik az ajtó, Mária áll ott, meglepődünk, hát mégis, mégis, mégis, mégis, nem találunk mondatokat, túl sok a felesleges szó! Mária arcán vörös foltok, hajszálai szerteállnak, mint tépett húrok, most a zene volna legfőbb szükségünk!, szoknyája eltekeredett, a deréknál elcsúszott, a mozdulatok is ilyen elcsúszottak, nem értjük, hogyan jutott el a rajztábláig, esetleges minden, kilép a szoknyájából, ráteszi a falra, lehúzza magáról a pulóvert, ráteríti a szoknyára, lefejt magáról a nylonharisnyát, felfedezünk rajta egy megstopolt foltot, fegyelmetten bámuljuk a lencseszem nagyságú cérnapöttyöt, lehetetlennek tűnik az egész, magunk elé nézünk, próbálunk helyrehozható hibát felfedezni rajzunkon, hogy *igyekvően* rádiózhassunk, rádiózhassunk, lassan minden világos lesz, forró göb kezd lüktetni a torkunkban, lassan lejjebb csúszik, és rág, rág, rág, hatalmas üregek keletkeznek –

Alattunk sikongva csúszik hátra a szék, Ágnes össze-rezzen, jól tudja, mi fog következni, megfogalmazni olyan vakmerő dolog. Zakóntat széktámlánkra borítjuk, kibújunk ingünkbe, ledobáljuk a zoknikat is, eszünkbe jut, hogy ezt már képzeletben tegnap végigcsináltuk a Zsuzsa szobájában, gyakorlottan pászítjuk össze a nadrágszárakat. Mária mozdulatlan karjai, kicsi gyermekkarok, lóg-

nak le, lefelé a teste mellett. Ágnes feláll, talált egy mondatot: vetközz! – préseli ki Gittusnak. A kisleány eltűnik, mint egy árnyék, Lajoska merőn nézi a nyakendő virágait.

Mária hasa picit kiemelkedik a medencecsontok közül, akárha egy gömbölyke sárgadinnye a fonott gyümölcsös kosárból; kicsit belapul, amikor kivágódik az ajtó. Lajoska kerek feje vörösödik, arca mögött ismerős arcok. Előrelépünk, bele a látómezőjükbe, nekiverődünk Ágnes forró, robbanó csípőjének.

Amikor egy szó felrobban, az a tett.

A KICSI HÚG

Megtörtént, hogy egyszer egy leányzó, özvegy édesanyját és szelídke húgát hátrahagyván, elindult vígalmat, örömet, élvezetet, gyönyört, gazdagságot keresni s hogy egykettőre széles, komfortos lépcsőként omolt lábai elé a világ.

Mert körös-körbe nem létezett delejesebb az ő testénél, kivált midőn ha kilépve a zuhanyrózsa alól, májusi selyempázsitok illatával perkál lepedőire tért s igézőbb rózsaszirmok illatát lehelő ajkainál...

S tán titkolt szándékkal nem akarván néven nevezni azt, amit még nagyúri hetérák nyelve sem kerülne el olykor a siker érdekében, egy szó támadt, homályos, mint a tárgyak, szeszélyesen változó, százféle értelmű – egyszer mennyei örömöket jelentett, másszor, mintegy ellentétükként [a pokol az!] amazok hiányát... Samekolt (ez az a szó) a félvilág, lassan nem maradt kiút. Nem volt szó, amit ne jelentett volna a samek (s persze csupán egyvalaki grasszálhatott e borzasztó térben); ha né tán mégis felütötte fejét egy szakadár jelentés, szigetként vonzva a fuldoklókat, be lett *kebelezve* hamarost (*az éra* menekülőket még kedélykedően bevárták...). A férfiak, e mohó népek, százsámra váltak a nő rabjaivá, ami, rabbá lenni, valljuk be férfiasan, nem olyan egyszerű és ez nem egyszerű. Ledobálták magukról egykori életmódjuk elemi darabjait, lefejtették a szavak által a szavakba öntött tudást és a sok lelki nyűgöt, lihegve magára hagyták régi énjüket, s ha az makacsul a nyomukba szegődött, hát egyszerűen felkoncolták. A samek mindent jelentett és az ellenkezője is samek volt.

Telt-múlt az idő [a másik úr] s az otthonmaradt kicsi hóg is elindult; menj isten hírivel!, mondta neki kérgesedő szívű anyja, mintha betelt volna a pohár a lányka oktalan jóságától és szeretetétől... Ment ment mendegélt, elhagyta a világ végét, mígnem a nővére birodalmába jutván, megállt egy grandióz palota lépcsőinél. Fent, mintha már várta volna, megjelent az asszony, az angyalba ojtott boszorka. Süvített a szó a rózsailatú ajkáról! Csakhogy, akárha vad fagyok a tavak mélyét,

érintetlenül hagyta a kicsi lányt. Samek! – toppantott a dáma, s tekintete a kétoldalt felsorakozott férfiakra villant, mikor ha jelt adott. Ekkor azonban a kicsi hűg hamvas ujját a szájára tapasztotta (ó, egy másik száj, az ajkak mézestejbe áztatott ibolyák illatát árasztják!). Senki sem tudta, mi volna a teendő. S ebben a döbbenet keltette csendben, a hallgatás friss tartományában, a *samek* nem jelentett semmit, csend lett, s *benne* lehető lett megrendülni, átélni azt a megrázkódtatást, amit a *samek* megrendülése okozott, mert megingott a kétes értékű gazdagság, megszűnőben volt a *samek* joga, azé a szóé, mely a szavakra telepedett, vastagon [mint a guanó] és amely önmaga által tette természetessé azt a *samekot*, melynek féltője és birtokosa lett minden. A mutatóujj pici mozdulata egy szót űzött el abból a világból, *aki kielégületlenségeket és haszontalan fájdalmakat hozva költözött ide*. Nem csoda, persze, ha a jámbor nyári nap-sütésben havazni kezdett. Aki nem hiszi, szót se szóljon!

[Ha ezt a mesét elolvasod hátulról visszafelé, egy idegen nyelvvél fogsz találkozni, amit nem ismersz, egy ismeretlen birtok-on nézhetsz széjjel, beszélhetsz, anélkül, hogy kommunikálnál (micsodás csúnya szó!), ugyanakkor megismerhetsz valami új grammatikát, kudarcokra és eredményekre lelsz és így tovább...

Ajánlom, hogy lefekvés előtt gyakorold, hisz *az léleknek az olvasás, mi testnek a torna!*]

TARTALOM

Az üvegen túl	5
Fuccsregény	12
Verniszázs	34
Ember embernek orvosa	44
Közöttük hallgatás	57
Hejes novella	60
Milyen a hazai prózaíró	71
Írom a naplót, írja	72
Ha én kritikus volnék	107
Mese	109
Szélmalom (gésaregény)	111
Hamupipó	123
Milyen legyen az olvasó	124
Hónovella	126
Mária (rekonstrukció)	137
A kicsi hűg	149